

โครงการประชากรกับการพัฒนา

เอกสารวิจัยที่ 3

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ในเขตกรุงเทพมหานคร

นพวรรณ จงวัฒนา

จุฬา มนัส ไทบุญย์

ระพีพรรณ หุ่นพานิช

ที่
ป/ 15
001330



กองวางแผนประชากรและกำลังคน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ



สถาบันประชากรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในเขตกรุงเทพมหานคร

(Cost of Children in Bangkok Metropolis : A Case Study Analysis)

นพวรรณ จงวัฒนา
จุฬา มณีสโพนุลย์
ระพีพรรณ หุ่นพานิช



โครงการประชากรกับการพัฒนา

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และ

กองวางแผนประชากรและกำลังคน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตุลาคม ๒๕๒๔

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาร.
มอบให้หอสมุดกลางจุฬารองการมหาวิทาลัย
18 / ๓.๓. / 25

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงการ "ประชากรกับการพัฒนา" เป็นโครงการร่วมระหว่างกองวางแผน ประชากรและกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในอันที่จะประสาน ความร่วมมือระหว่างฝ่ายวางแผนและฝ่ายวิจัย เพื่อให้กิจกรรมด้านประชากรดำเนินไปในทิศทางที่จะ เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพิจารณาวางแผนและนโยบายของประเทศ โครงการ ประชากรกับการพัฒนานี้มีกิจกรรมหลัก ๓ ประการ คือ การวิจัย การพัฒนาบุคลากรด้าน ประชากรศาสตร์ และการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้ด้านประชากรกับการพัฒนา โดยสภา ประชากรแห่งนครนิวยอร์กและมูลนิธิฟอร์ดได้มีส่วนสำคัญที่ทำให้โครงการนี้สัมฤทธิ์ผลด้วยการ ให้ความสนับสนุนในด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายตลอดทั้งโครงการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๔

ในส่วนของงานวิจัยนั้น มีงานวิจัยภายใต้โครงการนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๒ เรื่อง ซึ่งทำการศึกษาวิเคราะห์โดยนักวิจัยผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยและจากหน่วยงานต่างๆ ใน ประเทศไทยจำนวนกว่า ๓๐ ท่าน กับทั้งได้มีการเสนอผลงานการวิจัยดังกล่าวต่อที่ประชุม สัมมนาทางวิชาการรวมทั้งสิ้น ๓ ครั้ง

ผลงานการวิจัยภายใต้โครงการนี้ บางส่วนได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) และมีข้อค้นพบอีก หลายประเด็นในงานวิจัยภายใต้โครงการนี้ ที่คาดว่าจะเป็นที่สนใจและเป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินกิจกรรมด้านประชากรทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน

สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และ

กองวางแผนประชากรและกำลังคน
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถาบันวิจัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

| | หน้า |
|---|------|
| คำนำ | ก |
| สารบัญตาราง | ข |
| บทที่ ๑ บทนำ | ๑ |
| บทที่ ๒ ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ | ๑๐ |
| บทที่ ๓ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ | ๒๑ |
| บทที่ ๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตร ๑ คนที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ | ๒๔ |
| บทที่ ๕ ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร | ๓๔ |
| บทที่ ๖ ค่าเสียโอกาสอันเนื่องมาจากการมีบุตร | ๔๔ |
| บทที่ ๗ บทสรุปและข้อเสนอแนะ | ๔๔ |
| บรรณานุกรม | |
| ภาคผนวก ตารางที่ ๑-๗ก | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

การศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในเขตกรุงเทพมหานคร : วิเคราะห์กรณีตัวอย่างนี้ เป็นโครงการย่อยโครงการหนึ่งของโครงการประชากรกับการพัฒนาซึ่งได้รับการสนับสนุนทางการเงินจาก มูลนิธิฟอร์ด (Ford Foundation) และสภาประชากรแห่งสหรัฐอเมริกา (The Population Council) การศึกษานี้ได้ศึกษาโดยใช้ตัวเลขจากโครงการวิจัยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในเขตกรุงเทพมหานคร ๒๕๒๑ ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพียนฉาย กิรินันท์ และ รองศาสตราจารย์ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ที่ได้กรุณา วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะอันมีประโยชน์แก่รายงานฉบับนี้ในขั้นตอนก่อนการพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งทำให้ผู้ศึกษา ได้เข้ามาปรับปรุงรายงานฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คณะผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ นักวิจัยของ สถาบันประชากรศาสตร์ ซึ่งได้มีส่วนช่วยเกี่ยวกับการประมวลผลด้วยเครื่องจักรกลคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณฝ่าย เลขานุการของสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยให้การพิมพ์และการจัดทำ รูปเล่มรายงานฉบับนี้ให้สำเร็จเรียบร้อย

นพวรรณ จงวัฒนา

จุฑา มณีสวัสดิ์

ระพีพรรณ หุ่นพานิช

สิงหาคม ๒๕๒๔

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

- ตารางที่ ๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอายุของมารดา
- ตารางที่ ๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
- ตารางที่ ๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา
- ตารางที่ ๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา
- ตารางที่ ๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา
(การอ่านหนังสือพิมพ์)
- ตารางที่ ๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา
(การฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์)
- ตารางที่ ๙ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัยก่อนย้าย เข้ากรุงเทพฯ ของมารดา
- ตารางที่ ๑๐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามศาสนาของมารดา
- ตารางที่ ๑๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพของมารดา
- ตารางที่ ๑๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพของบิดา
- ตารางที่ ๑๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามรายได้ภรรยา
- ตารางที่ ๑๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามรายได้สามี
- ตารางที่ ๑๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน
- ตารางที่ ๑๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามอายุของมารดา
- ตารางที่ ๑๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามสถานภาพสมรส
ของมารดา
- ตารางที่ ๑๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามจำนวนบุตรที่กำลังมี
ชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
- ตารางที่ ๑๙ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระยะเวลาการสมรส
ของมารดา

- ตารางที่ ๒๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา
- ตารางที่ ๒๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา
- ตารางที่ ๒๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)
- ตารางที่ ๒๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์)
- ตารางที่ ๒๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนเข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร
- ตารางที่ ๒๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามศาสนาของมารดา
- ตารางที่ ๒๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามอาชีพของมารดา
- ตารางที่ ๒๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามอาชีพของบิดา
- ตารางที่ ๒๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามรายได้/ปี ของมารดา
- ตารางที่ ๒๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามรายได้ของบิดา/ปี
- ตารางที่ ๓๐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามรายได้ครัวเรือน/ปี
- ตารางที่ ๓๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามอายุของมารดา
- ตารางที่ ๓๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๓๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (คน)
- ตารางที่ ๓๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา (ปี)
- ตารางที่ ๓๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา
- ตารางที่ ๓๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา
- ตารางที่ ๓๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)

- ตารางที่ ๓๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์)
- ตารางที่ ๓๙ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนเข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร
- ตารางที่ ๔๐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามศาสนาของมารดา
- ตารางที่ ๔๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามอาชีพมารดา
- ตารางที่ ๔๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามอาชีพบิดา
- ตารางที่ ๔๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของภรรยา/ปี
- ตารางที่ ๔๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของบิดา/ปี (บาท)
- ตารางที่ ๔๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน
- ตารางที่ ๔๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอายุของมารดา
- ตารางที่ ๔๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๔๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
- ตารางที่ ๔๙ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๕๐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา
- ตารางที่ ๕๑ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา
- ตารางที่ ๕๒ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)
- ตารางที่ ๕๓ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์)
- ตารางที่ ๕๔ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อน เข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร
- ตารางที่ ๕๕ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามศาสนาของมารดา
- ตารางที่ ๕๖ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอาชีพของมารดา
- ตารางที่ ๕๗ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอาชีพของสามี
- ตารางที่ ๕๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของมารดา/ปี (บาท)

- ตารางที่ ๕๘ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของบิดา/ปี (บาท)
- ตารางที่ ๖๐ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน/ปี (บาท)
- ตารางที่ ๖๑ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอายุของมารดา
- ตารางที่ ๖๒ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๖๓ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
- ตารางที่ ๖๔ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระยะ เวลาการสมรสของมารดา
- ตารางที่ ๖๕ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา
- ตารางที่ ๖๖ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา
- ตารางที่ ๖๗ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา
- ตารางที่ ๖๘ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุ หรือการดูโทรทัศน์)
- ตารางที่ ๖๙ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมากรุงเทพมหานครของมารดา
- ตารางที่ ๗๐ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามศาสนาของมารดา
- ตารางที่ ๗๑ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอาชีพของมารดา
- ตารางที่ ๗๒ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอาชีพของสามี
- ตารางที่ ๗๓ ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามรายได้ของมารดา

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ ๖๗
๒/๕

เลขทะเบียน ๐๐๑๓๓๘

วัน.เดือน.ปี ๒๓/๑๑/๒๕๒๕



บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายที่ประสบกับปัญหาประชากร นั่นก็คือ ประชากรมีอัตราการเกิดในระดับค่อนข้างสูง ในขณะที่อัตราการตายลดต่ำลงเนื่องจากความก้าวหน้าทางการแพทย์ และการสาธารณสุข ดังนั้นอัตราการเพิ่มของประชากรย่อมมีอัตราสูง ซึ่งนักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อกันว่า ปัญหาประชากรเป็นสาเหตุและอุปสรรคประการสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

อย่างไรก็ดีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ นับตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๑๔ - พ.ศ. ๒๕๑๘) ตลอดมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๐ - พ.ศ. ๒๕๒๔) ได้ตระหนักถึงปัญหาประชากรดังกล่าว ดังจะเห็นได้ว่าเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาฯ ด้านประชากรคือ การลดอัตราการเพิ่มของประชากร ซึ่งปรากฏว่าได้ประสบความสำเร็จอย่างน่าพอใจ ทั้งนี้เพราะอัตราการเพิ่มของประชากรได้ลดลงเป็นลำดับ ฉะนั้นปัญหาสำคัญด้านประชากรในปัจจุบันจึงมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับปริมาณของประชากร หากแต่ควรเป็นปัญหาด้านคุณภาพของประชากร

โครงการวิจัยนี้มุ่งศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจว่ามีบทบาทต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอาจมีส่วนทำให้บิดา มารดาตัดสินใจว่าตนควรมีบุตรจำนวนมากน้อยเพียงใด การวิจัยนี้เชื่อว่า หากค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรมีจำนวนสูง ย่อมทำให้ครัวเรือนต่าง ๆ อาจตัดสินใจเลือกมีบุตรจำนวนน้อยลง นั่นก็คือเป็นการลดปริมาณและเพิ่มคุณภาพของบุตร อย่างไรก็ตามปัจจัยรายได้ของครัวเรือนอาจมีบทบาทสำคัญที่สามารถสนับสนุนให้บุตรมีทั้งคุณภาพ และปริมาณไปพร้อม ๆ กันก็ได้ นอกจากนั้นการศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร ยังมีส่วนช่วยรัฐบาลกำหนดนโยบายเกี่ยวกับประชากร ตลอดจนวางแผนสร้างสาธารณูปโภค ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โรงเรียน สนามกีฬา สนามเด็กเล่น โรงพยาบาล ฯลฯ ทั้งนี้เพราะเด็กนอกจากเป็นภาระแก่ครัวเรือนแล้ว ยังเป็นภาระแก่สังคมโดยส่วนรวมอีกด้วย

แนวคิดเชิงทฤษฎี

นักเศรษฐศาสตร์ประชากรในประเทศพัฒนาได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับต้นทุนของเด็กมาเป็นเวลานานแล้ว การศึกษาวิเคราะห์เริ่มแรกเป็นการวิเคราะห์เชิงมหภาค ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาถึงผลกระทบของประชากรวัยเด็ก หรือประชากรกลุ่มอายุน้อย เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทางระบบอย่างไร^๑

การวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ในเชิงจุลภาคคือระดับครัวเรือนมากกว่าการวิเคราะห์เชิงมหภาค ฉะนั้นการเสนอแนวคิดทางทฤษฎีจึงมุ่งเฉพาะเชิงจุลภาค กล่าวคือการวิเคราะห์ระดับครัวเรือนเริ่มต้นโดย Leibenstein^๒ เขาให้แนวคิดที่ว่า บิดา มารดามักได้รับความพอใจจากการมีบุตร ในขณะที่เกี่ยวกับการมีบุตรก็เป็นภาระหรือทำให้บิดา มารดาต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู และได้จำแนกตามความพอใจที่เกิดจากการมีบุตรได้ ๓ ประการคือ

ประการแรก บิดามารดาส่วนใหญ่เห็นว่าการมีบุตรเป็นสิ่งที่ให้ความเพลิดเพลิน ในกรณีเช่นนี้เป็นการคำนึงถึงบุตรในฐานะสินค้าบริโภค (Consumption goods)

ประการที่สอง บุตรมีคุณค่าในฐานะเป็นหน่วยผลิต (Productive agents) เช่น บุตรมีส่วนช่วยในการทำไร่ไถนา ช่วยงานบ้าน หรือช่วยเป็นแรงงานในการผลิต

ประการสุดท้าย บุตรอยู่ในฐานะที่จะเป็นหลักประกันให้กับบิดามารดาในยามเจ็บป่วยหรือยามชรา สำหรับในด้านต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายนั้น Leibenstein ได้แยกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางตรง (Direct Costs) เช่นค่าอาหาร และที่อยู่อาศัย

ประเภทที่ ๒ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทางอ้อม (Indirect Costs) หรือค่าเสียโอกาส (Opportunity Costs) ซึ่งได้แก่ รายได้ของมารดาที่สูงเสียไปเนื่องจากการลาออกจากงาน ทั้งนี้ เพราะการมีบุตรทำให้ไม่สะดวกต้องการเข้าอยู่ในกองกำลังแรงงาน (Labor Force)

^๑ดูรายละเอียด แนวคิดในการวิเคราะห์เชิงมหภาคโดย เทียนฉาย กิระนันท์ ในรายงานการวิจัย ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างการเจริญพันธุ์รายได้ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร มกราคม ๒๕๒๔ หน้า ๑๑ - ๒๑

^๒H., Leibenstein. A Theory of Economic-Demographic Development. Princeton: Princeton University Press, 1954 และเรื่อง Economic Backwardness and Economic Growth. New York: John Wiley, 1957.

แนวความคิดเชิงจุลภาคที่แท้จริงมาเริ่มต้นในทศวรรษ ๑๙๖๐ หลังจากที่ Becker ได้เสนอแบบจำลองในการวิเคราะห์อุปสงค์ต่อบุตร (Demand for Children) โดยเปรียบเทียบเด็กเป็นสินค้าบริโภคถาวร (Consumer durables) เปรียบเสมือนหนึ่งเป็นสินค้าบริโภคอื่น ๆ ดังนั้นความต้องการมีบุตรจึงเกิดจากการที่บิดามารดาแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ (Budget constraint) ปัจจัยที่กำหนดความต้องการมีบุตรคือ รายได้ และราคา อย่างไรก็ตาม จากแนวคิดเชิงทฤษฎีนี้เอง ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเด็นการเปรียบเทียบเด็กเป็นสินค้าบริโภคถาวร ว่าไม่น่าเป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะไม่มีการซื้อขายเด็กในตลาด และ Blake^๒ อ้างว่าไม่มีราคาตลาดสำหรับเด็ก และ Duesenberry^๓ ได้วิจารณ์ในประเด็นที่ว่า การหาข้อมูลเพื่อวิจัยในเชิงประจักษ์ อาจทำได้ยาก

อย่างไรก็ดีในระยะต่อ ๆ มาได้มีการแก้ไขปรับปรุงแบบจำลองในการวิเคราะห์อุปสงค์ต่อบุตร ตามแนวความคิดของ Becker และ มีการสร้างทฤษฎีว่าด้วยการจัดสรรเวลา (A Theory of the Allocation of Time) โดยมุ่งศึกษาถึงการใช้เวลาของสมาชิกที่สำคัญในครัวเรือน โดยเฉพาะบิดามารดาในการผลิตสินค้าครัวเรือนขึ้นบริโภคเอง ซึ่งสินค้าครัวเรือนเหล่านี้ถ้าหากมีต้นทุนไปขายในตลาด ก็อาจวัดมูลค่าได้ในรูปของราคาเอง (Shadow price) แนวคิดที่ต่อมาได้พัฒนาเป็นทฤษฎีว่าด้วยการบริโภคและการผลิตในครัวเรือน (A Theory of Household Consumption and Production) หรือแบบจำลองเศรษฐศาสตร์ครัวเรือนใหม่ (New Home Economics) นอกจากนี้ยังได้ประยุกต์สำหรับอธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเจริญพันธุ์ นั่นก็คือได้ถือว่าเด็กเป็นสินค้าบริโภคประเภทสินค้าครัวเรือน

^๑ดูรายละเอียดแนวคิดในการวิเคราะห์เชิงจุลภาคโดย เทียนฉาย กิระนันท์ อ้างถึงแล้ว หน้า ๒๑ - ๒๔

^๒J. Blake, "Are Babies Consumer Durables?" Population Studies, 22 (March 1968) pp. 5 - 25

^๓J.S. Duesenberry "Comment". in Demographic and Economic Change in Developed Countries. Princeton : Princeton University Press, 1960.

^๔G.S., Becker. "A Theory of The Allocation of Time," Economic Journal 75 (September 1965) pp.493 - 517

และ K., Lancaster. "A New Approach to Consumer Theory," Journal of Political Economy. 74 (April 1966) pp.132-57

อย่างหนึ่ง ฉะนั้นก่อนที่บิดามารดาจะได้รับอรรถประโยชน์ (Utility) ในรูปของความสุขความพอใจจากบุตร จำเป็นต้อง มีการผลิต และกระบวนการผลิตในครัวเรือนจะต้องใช้ปัจจัยการผลิตใหญ่ ๆ ๓ ประการ คือ เวลาของบิดา เวลาของมารดา และสินค้าบริการอื่น ๆ ที่ซื้อหาได้จากท้องตลาด ซึ่งได้แก่ บริการทางการแพทย์เกี่ยวกับการฝากครรภ์ ตรวจครรภ์ ทำคลอด เลี้ยงผ้า อาหาร ฯลฯ ส่วนปัจจัยเวลา สามารถวัดในรูปของค่าเสียโอกาส และในการผลิตของแต่ละครอบครัวมีเทคโนโลยีที่แตกต่างกันไป ซึ่งวัดดูระดับของความเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ หรือการปล่อยตามบุญตามกรรม จากการประยุกต์ทฤษฎีนี้ จึงสร้างเป็นอุปสงค์ต่อบุตรได้ อุปสงค์ต่อบุตรจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ การเปรียบเทียบผลได้ ถึงผลของราคา ถ้าผลของราคาสูงยิ่งมีอุปสงค์ต่อ บุตรของ เด็กในที่นี้ เป็นราคาเงา หรืออีกนัยหนึ่งคือต้นทุนของเด็กหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเด็กนั่นเอง

แนวความคิดเชิงจุลภาคที่ว่านี้ได้รับความนิยมนกว้างขวางมากขึ้น ทั้งนี้เพราะสามารถสร้างเป็นแบบจำลองเชิงทฤษฎี และเพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงคณิตศาสตร์เข้าช่วย แล้วสามารถจะสร้างสมมติฐานได้อย่างแน่ชัด เหมาะกับการทดสอบด้วยข้อมูลในการวิจัยเชิงประจักษ์ต่อไป อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่เป็นผลมาจากการวิจัยเชิงประจักษ์ ซึ่งมีส่วนทำให้มีการปรับขยายทฤษฎีดังกล่าวให้รัดกุม และรอบคอบยิ่งขึ้นอีก ^๑ สำหรับข้อค้นพบ ผลการวิจัย และหลังข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนของเด็กหรือค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับบุตรนั้น ได้กล่าวไว้อย่างละเอียดแล้วในงานค้นคว้าของ ดร.เทียนฉาย กิระนันท์ ^๒

^๑เทียนฉาย กิระนันท์ อ้างถึงแล้ว หน้า ๒๓

^๒Thienchay Kiranandana, The Economic Costs of Children in Thailand: A Review. The Thai University Research Associates Research Paper, July 1980.

แนวการวิเคราะห์

ตามความเห็นของ Reed และ McIntosh^๑ ได้กล่าวไว้ว่าบิดามารดาทุกคน มิได้ใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนที่เท่า ๆ กัน ทั้งนี้เพราะการใช้จ่ายขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หลายประการ โดยเฉพาะตัวกำหนดทางด้านรายได้ จะเห็นได้ว่าบิดามารดาที่มีรายได้สูง ฐานะดี มักใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ ผู้มีฐานะดีบางคนส่งบุตรเข้าเรียนโรงเรียนเอกชนราคาแพง เข้าค่ายพักฤดูร้อน เดินทางทัศนศึกษา ฯลฯ ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยอาจใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร เฉพาะสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเท่านั้น ทั้งนี้เพราะขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะนำไปบำรุงบำเรอบุตรในสิ่งที่ผู้มั่งคั่ง อย่างไรก็ดีตามผู้ที่มีรายได้ระดับเดียวกันก็ทำให้ว่าจะใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในจำนวนที่เท่ากันไม่ ทั้งนี้เนื่องจากยังมีปัจจัยอื่นเป็นตัวกำหนด เช่น สถานภาพทางสังคม (Social Norms) และทัศนคติ (Attitudes) ของบิดามารดา เป็นต้น การศึกษาริชย์นี้ได้ตระหนักว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรมักผันแปรไปตามตัวแปรอิสระต่าง ๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ในที่นี้จึงได้กำหนดตัวแปรต่าง ๆ ไว้ดังนี้

๑. ตัวแปรตามลักษณะประชากร ได้แก่ อายุของมารดา สถานภาพการสมรสของมารดา ระยะการสมรสของมารดา และจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน
๒. ตัวแปรตามลักษณะสังคม ได้แก่ ระดับการศึกษาของมารดาและบิดา ระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนโดยแยกเป็นการอ่านหนังสือพิมพ์กับการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ ภูมิลำเนาเดิม และศาสนาของมารดา
๓. ตัวแปรตามลักษณะเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพของมารดาและบิดา รายได้ของมารดาและบิดา รายได้ของครอบครัว

แบบจำลอง (Model) ที่ใช้ในการวิเคราะห์

เพื่อให้สะดวกต่อการวิเคราะห์ ดังนั้นการศึกษาริชย์นี้จึงได้แยกวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในระหว่างการตั้งครรภ์ และค่าเลี้ยงดูบุตรอีก ๒ คน คือ บุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ปีบริบูรณ์ และบุตรอีก ๑ คน ที่อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ โดยสร้างแบบจำลอง (Model) ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้

^๑Ritchie H. Reed and Susan McIntosh, "Cost of Children." Commission on Population Growth and The American Future, Research Reports Volume II, Economic Aspects of the American Future. Edited by Elliot R. Morss and Ritchie H. Reed. Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 1972. P.337

แบบจำลองค่าใช้จ่ายในระหว่างตั้งครรภ์ ในระยะเวลา ๔ เดือน

| | | | |
|----------------|-------|---|---|
| | A_1 | = | $x_1 + x_2 + x_3 + x_4$ |
| โดยให้ | A_1 | = | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ |
| ซึ่งประกอบด้วย | x_1 | = | ค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ |
| | x_2 | = | ค่าเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์ |
| | x_3 | = | ค่าอาหารบำรุงร่างกายในระหว่างตั้งครรภ์ |
| | x_4 | = | ค่าใช้จ่ายในการคลอด ซึ่งได้แก่ ค่าโรงพยาบาล ค่าพยาบาลพิเศษ และเงินสมนาคุณแพทย์ |

แบบจำลอง (Model) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ต่อ ๑ ปี ต่อบุตร ๑ คน

| | | | |
|----------|-------|---|--|
| | A_2 | = | $y_1 + y_2 + y_3 + y_4 + y_5 + y_6 + y_7$ |
| กำหนดให้ | y_1 | = | ค่าใช้จ่ายในการเตรียมของเพื่อบุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ |
| | y_2 | = | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูบุตร |
| | y_3 | = | ค่าอาหารและนม |
| | y_4 | = | ค่าเสื้อผ้า |
| | y_5 | = | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับของใช้สิ้นเปลือง |
| | y_6 | = | ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล |
| | y_7 | = | ค่าใช้จ่ายในการซื้อของเล่น |

แบบจำลอง (Model) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของบุตร ๑ คน ที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ต่อ ๑ ปี ต่อ ๑ คน

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนที่มีช่วงอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ ได้วิเคราะห์โดยใช้แบบ

จำลองดังนี้

| | | | |
|----------|-----------|---|--|
| | A_3 | = | $A_{3.1} + A_{3.2}$ |
| กำหนดให้ | $A_{3.1}$ | = | ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเรื่องทั่ว ๆ ไปของบุตรที่มีช่วงอายุระหว่าง ๑-๗ ปี บริบูรณ์ ต่อ ๑ ปี ต่อ ๑ คน ค่าใช้จ่ายที่ประกอบด้วย ค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การศึกษาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา |
| | $A_{3.2}$ | = | ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับการศึกษา ของบุตรที่มีช่วงอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ ต่อ ๑ ปี ต่อ ๑ คน |

$$A_{3.1} = z_1 + z_2 + z_3 + z_4 + z_5$$

- z_1 คือ ค่านมและอาหาร
- z_2 คือ ค่าอาหารที่รับประทานภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน
- z_3 คือ ค่าขนม หรือค่าใช้จ่ายประจำวัน
- z_4 คือ ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ดูแลบุตร
- z_5 คือ ค่าเสื้อผ้าบุตร

แบบจำลอง (Model) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของบุตร

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร ๑ คนต่อ ๑ ปี ซึ่งรวมถึงแต่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ต่อ ๑ คน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ๑ คนที่อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ ดังนั้นแบบจำลองของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรที่มารดาจะต้องจ่าย หากมีบุตร ๒ คน อยู่ในครอบครัว ซึ่งคนแรกมีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ คนที่ ๒ มีอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ และค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของบุตรคนที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ จึงมีลักษณะดังนี้คือ

- $A = A_1 + A_2 + A_3$
- โดยให้ $A =$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๗ ปีบริบูรณ์ โดยคิดต่อปีต่อคน
- $A_1 =$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์
- $A_2 =$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์
- $A_3 =$ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของบุตร ๑ คนที่อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์

แบบจำลอง (Model) ค่าเสียโอกาสเนื่องจากการมีบุตร

ค่าเสียโอกาสมีแบบจำลองการวิเคราะห์ดังนี้คือ

- $A_4 = r_1 + r_2 + r_3$
- r_1 รายได้ที่เสียไปเนื่องจากการมีบุตร/ปี
- r_2 รายได้พิเศษที่เสียไปเนื่องจากการมีบุตร
- r_3 รายได้ที่ลดลงไปเพราะการทำงานไม่ได้เต็มเวลา เนื่องจากการมีบุตร/ปี

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์สตรีที่มีบุตรอายุ ๐-๗ ปี จำนวน ๔๐๘ คนที่เรียนในเขต กรุงเทพมหานคร ซึ่งรายละเอียดของข้อมูลได้เสนอไว้ในรายงานเบื้องต้น โครงการวิจัยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อจำกัดในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้วิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สตรีที่มีบุตรอายุ ๐-๗ ปีบริบูรณ์ ซึ่งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๐๘ คนที่เรียน ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ทั้งนี้ การวิเคราะห์จึงมีข้อจำกัดดังต่อไปนี้

๑. ตัวเลขค่าใช้จ่ายเป็นตัวเลขในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ทั้งนี้โดยไม่มีการปรับค่าตัวเลขตามข้อมูลปัจจุบัน (Present Value) หรือตามดัชนีค่าครองชีพ

๒. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ย เป็นตัวเลขค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง ๐-๗ ปีเท่านั้น ทั้งนี้โดยให้สตรีในข่ายที่ถูกสัมภาษณ์ประมาณการตัวเลขค่าใช้จ่ายจำนวนเท่าใดต่อปี ดังนั้นค่าใช้จ่ายในที่นี้ไม่ได้หมายถึงการรวมค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ ๗ ปี หากแต่เป็นเพียงค่าใช้จ่ายที่คิดเฉลี่ยโดยมารดาที่มีบุตร ๒ คน คือ คนที่ ๑ อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์, คนที่สองอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ และค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ตลอดระยะเวลา ๙ เดือนของบุตรคนที่ ๒ นั้น

๓. ข้อมูลที่น่าวิเคราะห์นั้นนำเอาแต่ข้อมูลที่สามารถคิดเป็นตัวเลขเท่านั้น (Monetary Outlays) โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลค่าเสียโอกาสอันเนื่องจากการมีบุตรที่มีการวิเคราะห์เฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเลข ซึ่งมารดาสูญเสียไปเนื่องจากการมีบุตรส่วนค่าเสียโอกาสและค่าใช้จ่ายทางอ้อมอื่น ๆ ซึ่งไม่อาจตีค่าเป็นตัวเลขได้นั้นไม่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์

๔. การศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของบุตรในที่นี้มีข้อจำกัดอีกประการหนึ่ง ค่าใช้จ่ายที่ศึกษาในที่นี้ได้รวมไปถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบ้านที่อยู่อาศัย ซึ่งบิดา มารดา จะต้องทำการขยับขยายบ้านที่อยู่อาศัยเมื่อมีบุตรเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามในสังคมไทยโดยทั่วไปจำนวนที่เพิ่มไม่สู้จะมีผลกระทบต่อบิดา มารดาต้องย้ายที่อยู่อาศัยมากนัก นอกจากผู้ที่มีฐานะปานกลางค่อนข้างสูง เมื่อมีบุตรเพิ่มมากขึ้นก็ไม่ถึงกับจะย้ายบ้านเพื่อหาบ้านที่ใหญ่กว่า เนื่องจากบ้านและที่ดินโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร มีราคาแพงมาก แต่สิ่งนี้อาจจะทำการถือการต่อเติมบ้านที่อยู่อาศัยให้กว้างขวางขึ้นเพื่อให้บุตรได้มีห้องส่วนตัว

สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบ้านที่อยู่อาศัยนั้นเป็นค่าใช้จ่ายอันดับหนึ่งในการเลี้ยงดูบุตร จากข้อมูลของ United States Department of Agriculture^๑ ในปี ๑๙๖๗ นั้นแสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรทั้งหมดนั้น ค่าใช้จ่ายอันดับหนึ่ง ได้แก่ บ้านที่อยู่อาศัย คือ ร้อยละ ๓๒.๓ ของทั้งหมด อันดับสองคือ ค่าอาหารร้อยละ ๒๕.๓ ค่าเดินทางร้อยละ ๑๖.๑ ค่าเสื้อผ้า ร้อยละ ๙.๕ ค่ารักษาพยาบาลร้อยละ ๕.๓ ค่าการศึกษาร้อยละ ๑.๕ และร้อยละ ๑๑.๐ เป็นค่าใช้จ่ายทั่วไป

สำหรับประเทศไทยนั้น จากการสำรวจเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๔^๒ ตัวเลขแสดงว่า ในเขตกรุงเทพมหานครนั้น มีผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านที่อยู่อาศัยเองหรือเช่าซื้อ ร้อยละ ๕๔.๐ และผู้ที่ต้องเช่าที่อยู่อาศัย ร้อยละ ๓๗.๕ ในกลุ่มผู้ที่ต้องเช่าที่อยู่อาศัยนั้นมีร้อยละ ๗๗.๖ ที่เสียค่าเช่าที่อยู่อาศัยเดือนละ ๐-๓๔๔ บาท มีร้อยละ ๑๐.๗๖ ที่เสียเดือนละ ๔๐๐-๕๔๔ บาท ตัวเลขดังกล่าวอาจจะอธิบายได้ว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยควรจะรวมไว้ในการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายของบุตรด้วย

๕. ข้อมูลที่ใช้วิจัยนี้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัว (Private Cost) ที่บิดา มารดาจ่ายสำหรับการเลี้ยงดูบุตรโดยเฉลี่ยต่อคนต่อปี ทั้งนี้ไม่รวมต้นทุนที่สังคม (Social cost) ต้องเสียไปเพื่อเสริมคุณภาพของเด็กแต่อย่างใด

^๑Thomas J. Espenshade. "The Value and Cost of Children," Population Bulletin, 32 : 1 (April 1977) p.24.

^๒สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๔. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๑. หน้า ๒๔ และ ๓๐.

ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์

ในการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง สตรีไทยทั่วไปโดยเฉพาะในเขตชนบทหรือสตรีที่ไม่ได้ทำงาน
 นอกบ้านมักจะรู้สึกว่าต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือมีภาวะเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ในความเป็นจริงแล้ว
 ในการตั้งครรภ์แต่ละครั้ง โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นมีทั้งส่วนที่เป็นข้อดีและข้อเสีย ข้อดีก็คือ
 เกิดความชื่นชมยินดีแก่ตัวสตรีที่ตั้งครรภ์เองและครอบครัวญาติพี่น้อง ในกรณีที่มีการตั้งครรภ์นั้น เป็นการตั้งครรภ์
 และเป็นบุตรที่ต้องการของครอบครัว (wanted child) ในขณะที่เดียวกันส่วนเสียหรือข้อเสียที่เกิดจาก
 ครรภ์ก็มีเกิดขึ้นด้วย แม้แต่ในกรณีที่มีการตั้งครรภ์ที่ต้องการก็ตาม เช่น การที่สตรีที่ตั้งครรภ์จะเกิดความ
 รู้สึกไม่สบายอึดอัดเพราะการเปลี่ยนแปลงในร่างกาย เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายแล้วก็อาจเกิด
 ผลกระทบไปถึงการทำงานของอาชีพของสตรีที่ตั้งครรภ์นั้นได้ โดยเฉพาะสตรีที่มีอาชีพต้องใช้แรงงาน ก็ไม่สามารถ
 ใช้แรงงานของตนเต็มที่เท่าที่เคยทำได้ หรือสตรีที่ทำงานใช้วิชาชีพก็อาจได้รับผลกระทบจากการทำงาน
 ไม่ได้เต็มความสามารถ นอกจากสตรีที่ตั้งครรภ์จะต้องสูญเสียเวลาในการทำงาน หรือไม่สามารถทำงานได้
 เต็มความสามารถแล้ว ยังมีสิ่งที่จะต้องสูญเสียในรูปของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์อีกหลายประการ
 เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าเวลาในการไปหาแพทย์ ค่าฝากครรภ์ ตรวจครรภ์ ค่าอาหารบำรุงร่างกาย ค่าคลอด
 ฯลฯ เป็นต้น การศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการคลอดแต่ละครั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ค่าใช้จ่าย
 ในการคลอดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๖ นั้น เพิ่มขึ้นจากปี ค.ศ. ๑๙๗๑ ถึงร้อยละ ๔๐ ค่าใช้จ่ายในการคลอดบุตร
 คนแรกนั้นสูงถึงประมาณ ๔๓,๐๐๐ บาท (๒,๑๙๔ เหรียญอเมริกัน) สำหรับรายละเอียดของค่าใช้จ่ายนั้น
 ประกอบด้วย ๔ รายการ คือ (๑) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับโรงพยาบาล จำนวน ๔ วัน ซึ่งรวมถึงค่าพยาบาล
 ค่าคลอด และห้องคลอด จะต้องใช้เงินทั้งสิ้นประมาณ ๑๔,๖๐๐ (๗๘๒ เหรียญอเมริกัน) (๒) ค่าใช้จ่าย
 ที่ต้องจ่ายให้สูติศาสตร์แพทย์ และแพทย์เด็ก ประมาณ ๘,๐๐๐ บาท (๔๐๗ เหรียญอเมริกัน) (๓) เครื่องใช้
 ของเด็ก เช่น เสื้อเด็ก ของใช้เบ็ดเตล็ด เครื่องเรือนของเด็ก คือเปล เตียง และของใช้เกี่ยวกับการ
 รักษาพยาบาลเบื้องต้นง่าย ๆ ประมาณ ๑๔,๘๐๐ บาท (๗๔๑ เหรียญอเมริกัน) (๔) ค่าเสื้อผ้าคลุมท้อง
 ของมารดา จำนวน ๕,๖๐๐ บาท (๒๖๔ เหรียญอเมริกัน^๑)

^๑Thomas Espenshade, "The Value and Costs of Children,"
Population Bulletin, 32: 1 (1977) p.24.

สำหรับการศึกษาในประเทศไทยเกี่ยวกับการตรวจครรภ์ ซึ่งดำเนินการโดยกองโครงการสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวไว้ว่า "หญิงมีครรภ์ในประเทศไทยส่วนมากไม่เพียงแต่มีโฆษณาการที่ไม่ดีพอเท่านั้น แต่ยังมีการดูแลสุขภาพไม่ดีอีกด้วย" การสำรวจเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับเด็กเล็กในส่วนที่เป็นการศึกษาในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า ๖ ครั้ง ร้อยละ ๓.๔ ไม่เคยไปรับการตรวจครรภ์เลย ร้อยละ ๓๘.๕ ไปรับการตรวจครรภ์น้อยกว่า ๖ ครั้ง ร้อยละ ๔๓.๘ ไปรับการตรวจครรภ์มากกว่า ๖ ครั้งขึ้นไป สำหรับตัวเลขของผู้ที่มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าร้อยละ ๘.๓ ไม่เคยไปรับการตรวจครรภ์เลย ร้อยละ ๖๑.๓ ไปรับการตรวจครรภ์น้อยกว่า ๖ ครั้ง และร้อยละ ๒๓.๓ ไปรับการตรวจครรภ์มากกว่า ๖ ครั้งขึ้นไป นอกจากนี้การศึกษารายดังกล่าวยังได้พบอีกว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างจำนวนครั้งของการตรวจครรภ์และระดับการศึกษาของหญิงที่ตั้งครรภ์ ในกรุงเทพมหานครนั้นพบว่ากลุ่มผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า ๖ ครั้ง ผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๕ จะไปรับการตรวจครรภ์ระหว่างตั้งครรภ์กันทุกคน และผู้ที่ได้รับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ ๔-๗ ไปรับการตรวจครรภ์ร้อยละ ๘๕.๐^๑

ผลจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) (ตารางที่ ๑) ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างตามแบบจำลองที่ได้เสนอไว้ในบทที่ ๑ นั้น พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยประมาณ ๒,๘๐๐ บาท ต่อการมีบุตรแต่ละคน

๑. ปัจจัยทางประชากร

สำหรับการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) โดยจำแนกตัวแปรทางประชากรนั้น พบว่า เมื่อพิจารณาตามอายุปัจจุบันของมารดาแล้วจะพบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการกำหนดความแปรผันในค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์อยู่บ้าง ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๗๔๖๒

สำหรับค่า A_1 ที่จำแนกตามกลุ่มอายุของมารดาจากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี ได้มีค่าใช้จ่าย ระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดาในกลุ่มอื่น ๆ คือจ่ายไป ๓,๘๘๕ บาท ตลอดระยะเวลาตั้งครรภ์

^๑ กองโครงการสังคม กองวางแผนกำลังคน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การศึกษาและวิจัยเรื่องเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๑๖, กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๐๗, หน้า ๖๐-๖๑.

รองลงมาคือ กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๕-๓๙ ปี จ่ายไป ๓,๖๔๘.๐๐ บาท เป็นที่น่าสังเกตว่า มารดา กลุ่มอายุน้อยที่สุด และมากที่สุด ค่าของ A_1 จะต่ำที่สุด โดยเฉพาะมารดาในกลุ่มอายุน้อยที่สุด คือกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี ค่าใช้จ่าย A_1 เท่ากับ ๑,๔๓๑.๘๒ บาทเท่านั้น ตลอดระยะเวลาการตั้งครรภ์ ๙ เดือน ทั้งนี้ อาจเป็นด้วยเหตุผลเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มมารดาอายุน้อย ๆ ซึ่งยังฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคงนัก เป็นได้

ส่วนเหตุผลสำหรับผู้มีอายุมากขึ้น ก็อาจจะเป็นด้วยเหตุผลที่ว่า การตั้งครรภ์เมื่ออายุมาก ๆ ทำให้มารดาไม่ค่อยมีความกระตือรือร้นที่จะบำรุงรักษาครรภ์ หรือสนใจตนเองเป็นพิเศษในเรื่องของสุขภาพ และการแต่งกายก็เป็นได้

เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการ คือ x_1, x_2, x_3 & x_4 และจะพบว่า มารดา ส่วนใหญ่จ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร บำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) สูงกว่ารายการอื่น ๆ คือ จำนวน ๒,๔๓๔.๔๒ บาท จ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายในการคลอด คือ ค่าโรงพยาบาล แพทย์พิเศษ พยาบาล พิเศษ (x_4) รองลงมาเป็นอันดับสองคือ ๑,๒๒๒๗.๒๙ บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ (x_1) นั้นจ่ายน้อยที่สุดในจำนวน ๔ รายการ คือจ่ายเพียง ๕๐๔.๒๙ บาท เท่านั้น ในเรื่องเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกาย ระหว่างตั้งครรภ์นั้น ได้มีการศึกษาถึงอุปนิสัยในการบริโภคของหญิงมีครรภ์ในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง และกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผลที่พบสามารถเปรียบเทียบได้ดังนี้คือ ในกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางนั้น สตรีที่ตั้งครรภ์จะรับประทานอาหารตามปกติที่เคยทานร้อยละ ๒๓.๑ ร้อยละ ๑๔.๓ จะงดเว้นอาหารบางชนิด ผู้ที่รับประทานอาหารเสริมมีร้อยละ ๑๗.๓ ส่วนกลุ่มที่งดอาหารบางชนิดและเพิ่มบางชนิดนั้นมีสูงถึงร้อยละ ๔๒.๓ สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยนั้น พบว่า ร้อยละ ๕๑.๖ รับประทานอาหารที่เคยทานตามปกติ ผู้ที่งดเว้นอาหารบางชนิดมีร้อยละ ๖.๗ ร้อยละ ๒๖.๗ ที่รับประทานอาหารเสริม และมีเพียงร้อยละ ๑๕.๐ ที่งดอาหารบางชนิดและเพิ่มบางชนิด^๑

^๑ เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๘-๕๕.

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายโดยละเอียดในแต่ละรายการก็พบว่า มารดากลุ่มอายุ ๓๐-๓๔ ปี
จ่ายค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นทุกรายการ ยกเว้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุง
ร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) คือ ค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ (x_1) เท่ากับ ๓๑๔.๓๔ บาท ค่าใช้จ่าย
เกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์ (x_2) เท่ากับ ๑,๐๓๕.๗๗ บาท และค่าใช้จ่ายใน
การคลอด (x_4) เท่ากับ ๑,๙๒๔.๔๔ บาท

สถานภาพสมรสของมารดามีผลต่อความแตกต่างของค่าใช้จ่ายของมารดาาระหว่างตั้งครรภ์
ดังนี้ จากการทดสอบไค-สแควร์ ปรากฏว่าค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๔๐๔๓ มารดาที่สถานภาพสมรส
คือ อยู่กินกับสามีนั้น ค่า A_1 เท่ากับ ๒,๘๖๓.๗๖ บาท (ตารางที่ ๒) ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้สูงกว่า มารดาที่มี
สถานภาพสมรสหม้ายและหย่ามาก คือ เสียค่าใช้จ่ายเพียง ๗๕๖.๒๒ บาท อย่างไรก็ตาม ในการศึกษา
ครั้งนี้ มารดาที่มีสถานภาพสมรสเป็นหม้าย หย่า จากสามี มีเพียง ๔ ราย จาก ๒๔๖ ราย ซึ่งอาจจะ
ได้ว่า เป็นมารดาที่ตั้งครรภ์ก่อนหย่าขาดจากสามี หรือเป็นมารดาที่ตั้งครรภ์โดยฝ่ายชายไม่ยอมรับเป็นบิดา
ของเด็กในครรภ์

ตารางที่ ๓ แสดงถึงค่าเฉลี่ยของค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) จำแนกตามจำนวนบุตร
ที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันของมารดาที่ตกเป็นตัวอย่าง พบว่ามารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวนน้อยคือ ๐-๒ คน
จะมีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวนมากกว่าตามลำดับ จำนวนบุตร
ที่มากขึ้นไปทุกช่วงจำนวนบุตร คือ ๓-๔ คน, ๕-๖ คน และ ๗-๘ คน ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์
ของมารดาในระยะเวลา ๔ เดือน (A_1) ของมารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยคือ ๐-๒ คน เท่ากับ ๓,๑๕๓.๑๐ บาท
มีบุตร ๓-๔ คน เท่ากับ ๒,๔๙๓.๕๗ บาท มีบุตร ๕-๖ คน เท่ากับ ๑,๘๖๓.๘๑ บาท, และมีบุตร ๗-๘ คน
เท่ากับ ๙๖๖.๖๗ บาท

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายโดยละเอียดแต่ละรายการ คือ x_1 , x_2 , x_3 และ x_4 ก็พบว่ามารดา
ที่เป็นตัวอย่างจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) มากที่สุด
สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายแต่ละรายการเมื่อพิจารณาตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็พบผล
ในทำนองเดียวกัน คือมารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยกว่าจะจ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดา
ที่มีบุตรจำนวนมากทุกรายการ คือ x_1 เท่ากับ ๔๓๑.๒๐ บาท x_2 เท่ากับ ๖๖๔.๑๗ บาท และ x_4 เท่ากับ
๑,๒๗๕.๔๔ บาท ยกเว้นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกาย (x_3) ซึ่งมารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน
๓-๔ คน จ่ายสำหรับรายการนี้สูงกว่ามารดาอื่น ๆ คือจ่ายสำหรับ x_3 เท่ากับ ๓,๙๕๖.๐๐ บาท ในขณะที่

มารดาที่บุตร ๐-๒ คน จ่ายไปค่ากว่า คือ ๒,๘๘๑.๓๖ บาท สำหรับมารดาที่มีบุตรจำนวนมากที่สุด คือ ๗-๘ คน ซึ่งจ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ค่าที่สุคนั้น ก็พบว่า มารดากลุ่มนี้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ (x_1) ค่ามากคือ เพียง ๖๘.๓๓ บาท เท่านั้น

ข้อมูลดังกล่าวจากตารางที่ ๓ แสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยมักจะสนใจการตั้งครรภ์ของตนเองมากกว่าของมารดาที่มีบุตรจำนวนมากกว่าในเรื่องของอาหารบำรุง เครื่องแต่งกาย ฯลฯ ทั้งนี้ อาจจะเป็นด้วยเหตุผลตามปรกตวิสัยของมนุษย์ คือมารดาที่มีบุตรจำนวนมากแล้ว ก็มักจะไม่ค่อยเอาใจใส่กับบุตรคนที่จะเกิดต่อไปมากเท่าบุตรคนแรก ๆ หรืออาจจะประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจไม่ได้อำนวยให้ก็ได้ ในทางกลับกันมารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยจะเอาใจใส่ต่อการตั้งครรภ์ของตนเอง เนื่องจากยังมีบุตรไม่เพียงพอ หรือเป็นเพราะต้องการให้บุตรที่เกิดมามีสุขภาพสมบูรณ์ดีจึงจ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดาที่มีบุตรมากอยู่แล้ว ชื่อน่าสังเกตคือ มารดาที่มีบุตร ๓-๔ คน จะจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่า มารดากลุ่มนี้มองเห็นความจำเป็นของการบำรุงรักษาร่างกายของตนเองให้แข็งแรงเพื่อเตรียมร่างกายให้พร้อมสำหรับบุตรที่จะเกิดขึ้นมา เพราะตนเองได้ตั้งครรภ์มาอย่างน้อย ๓-๔ ครั้งแล้วก็เป็นที่

การศึกษาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาโดยจำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา (ตารางที่ ๔) พบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการกำหนดความแปรผันในค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ กล่าวคือ มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่า ๕ ปี จะมีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดาที่มีระยะเวลาที่การสมรสมากกว่า เป็นลำดับคือ ระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า ๔-๔ ปี ๑๐-๑๔ ปี และ ๑๔-๑๘ ปี ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ A_1 เท่ากับ ๓,๐๕๘.๘๖ บาท ๒,๘๒๒.๗๑ บาท, ๒,๓๒๓.๓๓ บาท และ ๑,๕๔๖.๐๐ บาท ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ (x_2) เป็นรายการที่สูงกว่ารายการอื่น คือ ๒,๘๐๖.๕๐ บาท ส่วนรายการที่ค่าที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจครรภ์ (x_1) ๔๐๔.๘๗ บาท

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทโดยจำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดาแล้วจะพบว่า มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า ๕ ปี จ่ายเป็นค่าเครื่องแต่งกายระหว่างตั้งครรภ์คือเสื้อผ้า รองเท้า ฯลฯ สูงที่สุด คือ ๖๔๕.๘๔ บาท ในขณะที่มารดาสมรสแล้ว ๑๔-๑๘ ปี จ่ายเพียง ๒๑๒.๐๐ บาท สำหรับมารดาที่มีระยะเวลาการสมรส ๔-๔ ปี จะจ่ายในรายการในการตรวจครรภ์ (x_1) และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกาย (x_2) สูงที่สุดคือ ๔๓๕.๔๘ บาท และ ๓,๓๒๕.๐๐ บาท ตามลำดับ

สำหรับมารดาที่มีระยะเวลาการสมรส ๑๐-๑๔ ปี จ่ายในรายการค่าใช้จ่ายในการคลอด (x_4) สูงกว่ากลุ่มอื่น คือ ๑,๒๖๐.๓๔ บาท แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายนี้ไม่สูงกว่ากลุ่มที่รองลงไปมากนัก คือมารดาที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า ๕ ปี จ่ายไปสำหรับ x_4 เท่ากับ ๑,๒๓๓.๔๑ บาท

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดาในตารางที่ ๔ นั้น ให้ผลสอดคล้องกับตารางที่ ๓ ที่ศึกษาโดยจำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน คือ มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำ จะมีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่า มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสสูงกว่า ในทำนองเดียวกัน มารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันน้อยกว่าก็มีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ต่ำกว่ามารดาที่มีบุตรจำนวนมากกว่า การที่มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า มีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดาที่สมรสมาแล้วนานกว่านั้น ก็ด้วยเหตุผลในทำนองเดียวกันที่ได้กล่าวถึงมาแล้วคือ มารดาที่มีระยะเวลาสมรสน้อยกว่ามักจะยังไม่เป็นบุตรมาก ดังนั้น การตั้งครรภ์จึงควรจะเป็นการตั้งครรภ์แรก ๆ ซึ่งมารดามักจะให้การเอาใจใส่ต่อการตั้งครรภ์ของตนเองมากกว่า มารดาที่สมรสแล้วระยะเวลานานกว่า ซึ่งเป็นไปได้ว่า ผ่านการตั้งครรภ์มาแล้วหลายครั้ง เป็นที่น่าสังเกตว่า มารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวนมาก คือ ๗-๘ คน (ตารางที่ ๓) และมารดาที่มีระยะเวลาการสมรสนาน คือ ๒๐ ปีขึ้นไป (ตารางที่ ๔) นั้น มีจำนวนมารดาน้อยกว่า ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า มารดาที่มีบุตรมากแล้ว และสมรสมาระยะเวลานานมาแล้วมักจะไม่ต้องการมีบุตรอีก

นอกจากนั้น การทดสอบไค-สแควร์ สามารถแสดงให้เห็นว่าระยะเวลาการสมรสของมารดามีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์อยู่บ้าง ทั้งนี้ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๖๔๔๔

๒. ปัจจัยทางสังคม

การวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) โดยจำแนกตามตัวแปรทางสังคมขั้นได้แก่ ระดับการศึกษาของมารดา บิดา ระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนของมารดา และศาสนานั้น เมื่อพิจารณาจากระดับการศึกษาของมารดา (ตารางที่ ๕) พบว่ามารดาที่มีการศึกษาสูงจะมีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดาที่ระดับการศึกษาต่ำกว่า ยกเว้นกลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย คือมารดาที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือสูงกว่า A_1 เท่ากับ ๑๐,๒๕๐.๐๐ บาท มารดาที่ได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๑-๔ และวิชาชีพ A_1 เท่ากับ ๕,๔๙๖.๓๗ บาท มารดาที่ได้รับการศึกษาระดับประถม ๑-๓ นั้น A_1 เท่ากับ ๑,๐๔๗.๒๗ บาท ส่วนมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยเท่ากับ ๒,๔๙๖.๔๐ บาท และเมื่อพิจารณารายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละรายการ คือ x_1 , x_2 , x_3 และ x_4 ก็พบผลในทำนองเดียวกัน คือ มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะมีค่าใช้จ่ายทุกรายการสูงกว่ามารดาที่มีการศึกษาดำต่ำกว่าเสมอ ยกเว้นมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย คือ

x_1 , x_2 , x_3 และ x_4 ของมารดาที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า เท่ากับ ๒,๒๗๑.๒๕ บาท, ๑,๔๐๘.๓๓ บาท, ๔,๘๙๒.๗๓ บาท และ ๓,๑๐๐.๘๑ บาท ตามลำดับ สำหรับมารดาที่ได้รับการศึกษาระดับประถม ๑-๓ นั้น x_1 , x_2 , x_3 เท่ากับ ๙๐.๐๐ บาท, ๒๕๑.๖๗ บาท, และ ๖๒๒,๐๐๐ บาท ตามลำดับ ส่วนมารดาที่ได้รับการศึกษาเลยนั้น x_1 , x_2 , x_3 , & x_4 เท่ากับ ๑๖๔.๗๔ บาท, ๗๐๐๐.๐๐ บาท, ๓,๘๘๒.๘๖ บาท และ ๑,๒๓๔.๕๖ บาท ตามลำดับ

จากการทดสอบค่าไค-สแควร์สามารถยืนยันว่าการศึกษาของมารดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ เทียนฉาย กิระนันทน์^๑ ที่ว่าการศึกษาของมารดาไม่ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ แต่ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่าการวิจัยของ ดร.เทียนฉาย ใช้ข้อมูลบางส่วนของข้อมูลรวม

ผลของการศึกษาค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาที่เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษาของบิดา (ตารางที่ ๖) นั้น ให้ผลต่างกับระดับการศึกษาของมารดา คือค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาที่มีมีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่านั้น สูงที่สุดคือ ๗,๑๑๓.๑๓ บาท รองลงมาคือ มารดาที่มีมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๑-๔ และวิชาชีพ ๔,๐๖๘.๓๔ บาท กลุ่มที่มีสมาชิกมีการศึกษาระดับประถม ๔ นั้น ค่าใช้จ่าย A_1 ต่ำที่สุด คือ ๑,๔๗๖.๔๘ บาท ในขณะที่กลุ่มมารดาที่มีสมาชิกไม่ได้รับการศึกษาเลยและได้รับการศึกษาประถม ๑-๓ นั้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ A_1 กลับสูงกว่า คือ ๒,๒๔๙.๓๓ บาท และ ๓,๒๕๕.๐๐ บาท ตามลำดับ

การที่ระดับการศึกษาของบิดากับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา (A_1) ไม่แปรผันตามกัน เช่นเดียวกับกับระดับการศึกษาของมารดานั้น อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่า ระดับการศึกษาของบิดาไม่ได้มีความสัมพันธ์กับรายได้ คือผู้ที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าประถม ๗ ลงไปแล้ว ระดับรายได้ขึ้นกับระดับความสามารถในการทำงาน ดังนั้นค่าใช้จ่ายระหว่างการตั้งครรภ์ของมารดา จึงไม่สัมพันธ์กับระดับการศึกษาของสามี โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับการศึกษาค่ำกว่าประถม ๗ ลงไป ดังนั้นเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา ตามระดับการศึกษาของมารดา และระดับการศึกษาของบิดาจึงพบว่า ระดับการศึกษามีส่วนสัมพันธ์ในทางเดียวกับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา ในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์จะไม่เป็นไปตามนั้นในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำ

^๑เทียนฉาย กิระนันทน์. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างการเจริญพันธุ์ รายได้ และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร. มกราคม ๒๕๒๔.

การศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรเรื่องระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนของมารดา โดยพิจารณาแยกเป็น ๒ ประเภท คือ ความถี่ในการอ่านหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ ๗) และความถี่ในการรับฟังวิทยุ และดูโทรทัศน์ (ตารางที่ ๘) พบว่าค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย (A_1) ของมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน (ตารางที่ ๗) สูงกว่ามารดาที่ดูโทรทัศน์ทุกวัน (ตารางที่ ๘) คือ ๕,๑๓๑.๕๓ บาท, และ ๓,๒๑๐.๑๒ บาท ตามลำดับ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าการอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันมีความเกี่ยวข้องกับการอ่านออกเขียนได้ของมารดาที่มีความเชื่อมโยงไปถึงระดับการศึกษาและระดับรายได้ แต่การดูโทรทัศน์ทุกวันซึ่งเป็นการเข้าถึงสื่อมวลชนได้ ตีนั้น ก็มีได้หมายความว่า จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องไปถึง การอ่านออกเขียนได้ ระดับการศึกษาที่สูง และระดับรายได้ที่สูงเท่า การอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน

การพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาโดยจำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ ๗) นั้น พบว่า ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับกับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดา ทั้งนี้ เพราะจากการทดสอบไค-สแควร์ ปรากฏว่าการอ่านหนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการใช้จ่ายในระหว่างตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่า มารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) เท่ากับ ๕,๑๓๑.๕๓ บาท ผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์อาทิตย์ละ ๓-๔ ครั้ง A_1 เท่ากับ ๒,๕๖๘.๒๗ บาท ผู้ที่ไม่ค่อยได้อ่านหรือนาน ๆ จะอ่านสักครั้งนั้น A_1 เท่ากับ ๑,๒๘๗.๔๔ บาท สำหรับผู้ที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลย ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์กลับสูงกว่าผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์นาน ๆ ครั้ง คือ ๑,๕๕๖.๘๔ บาท

ในทำนองเดียวกันการเข้าถึงสื่อมวลชนด้วยการฟังวิทยุหรือโทรทัศน์ของมารดา มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายในระหว่างตั้งครรภ์ กล่าวคือค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๖๐๓ ผลจากการวิจัย ปรากฏว่ามารดาที่ฟังวิทยุหรือโทรทัศน์ทุกวัน A_1 จะสูงกว่ามารดาในกลุ่มอื่น ๆ คือ ๓,๒๑๐.๑๐ บาท กลุ่มมารดาที่ไม่ได้ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เลย ค่าใช้จ่าย A_1 อยู่ในระดับกลาง คือ ๑,๘๕๔.๓๓ บาท ส่วนมารดาในกลุ่มที่ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์สัปดาห์ละครั้งนั้น ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ต่ำที่สุด คือ ๑,๔๔๕.๗๑ บาท และเมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายโดยละเอียดแต่ละรายการ คือ x_1, x_2, x_3 และ x_4 ก็พบว่า ค่าใช้จ่ายแต่ละรายการของมารดาที่ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ สูงกว่ามารดาในกลุ่มอื่น ๆ ในรายการ (ตารางที่ ๘)

การที่มารดาในกลุ่มที่มีระดับเข้าถึงสื่อมวลชนสูงสุดคือ อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันและฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ทุกวัน จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดาที่ในกลุ่มที่มีระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนต่ำกว่านั้นก็เพราะเหตุว่า การได้รับฟังข่าวสารหรือข้อมูลที่มีประโยชน์อยู่เฉยๆ เป็นการทำให้รู้เห็นสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอยู่ตลอดเวลา จึงมีความตระหนักเห็นความสำคัญของการตั้งครรภ์ที่จะทำให้บุตรคลอดออกมาอย่างมีสุขภาพสมบูรณ์ รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการแต่งกายเป็นต้น ดังนั้นมารดาในกลุ่มดังกล่าวจึงมีค่าใช้จ่ายในระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดาที่ได้รับทราบเรื่องรอบตัวจากสื่อมวลชนน้อยกว่า

การศึกษาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดาที่มีภูมิลำเนาของถิ่นที่อยู่แตกต่างกัน (ตารางที่ ๔) ก็เพื่อจะให้ทราบถึงถิ่นที่อยู่ของมารดาที่มีผลต่อความแตกต่างของค่าใช้จ่ายของค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ปรากฏว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทต่อการผันแปรในค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์อยู่บ้าง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๔๘๓๔ ถ้าพิจารณาตามตัวแปรนี้พบว่า มารดาที่เคยอาศัยอยู่แต่ในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์นั้น (A_1) สูงกว่ามารดาในกลุ่มอื่น ๆ คือ ๓,๓๓๑๗.๒๓ บาท ส่วนมารดาในกลุ่มที่เคยอาศัยอยู่นอกกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลก่อนย้ายเข้ามา ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงเป็นอันดับรองลงมาคือ ๒,๗๑๗.๔๔ บาท และ กลุ่มที่ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ต่ำที่สุดคือมารดาที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาลก่อนย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครคือ ๒,๐๗๖.๔๔ บาท

สำหรับรายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละรายการนั้น พบว่ามารดาที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานครเท่านั้น มีค่าใช้จ่ายสูงที่สุดเกือบทุกรายการ คือ x_1 เท่ากับ ๔๔๖.๗๗ บาท x_3 เท่ากับ ๓,๘๔๔.๐๒ บาท และ x_4 เท่ากับ ๑,๓๘๓.๖๔ บาท ยกเว้นเพียงรายการเดียวคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์ (x_2) ซึ่งกลุ่มมารดาที่เคยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลก่อนเข้ามาอยู่กรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร จ่ายสูงเป็นอันดับหนึ่ง คือ ๗๗๔.๒๔ บาท แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สูงไปกว่ากลุ่มมารดาที่เคยอาศัยอยู่แต่ในกรุงเทพฯ - กรุงเทพมหานคร คือ ๖๕๒.๓๔ บาท

การที่ภูมิลำเนาของมารดามีส่วนสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาตามลำดับของความทันสมัยของถิ่นที่อยู่อาศัย คือ ในเขตกรุงเทพมหานคร ในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาลนี้ ให้ผลสอดคล้องกับการศึกษาโดยนำเอาตัวแปรเกี่ยวกับระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนของมารดาเข้ามาพิจารณา (ตารางที่ ๗ และ ๘) คือผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในเขตที่ทันสมัย หรือมีสื่อมวลชนเข้าถึงได้มากกว่า ก็ย่อมจะมองเห็นความสำคัญของการบำรุงรักษาครรภ์ได้ดีกว่ามารดาที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีความทันสมัยหรือสื่อมวลชนเข้าถึงได้น้อยกว่า

การศึกษาค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาโดยนำเอาตัวแปรด้านศาสนาเข้ามาพิจารณานั้น ไม่ได้ช่วยให้เห็นความแตกต่างของค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของสตรีที่นับถือศาสนาต่างกันมากนัก จากการทดสอบไค-สแควร์พบว่า ศาสนามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผันแปรในค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมารดาส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่าง นับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนใหญ่มีมารดาจำนวนน้อยมากที่นับถือศาสนาอื่น เช่น อิสลาม ขงจื้อ และคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ (ตารางที่ ๑๐) อย่างไรก็ตาม พบว่ากลุ่มสตรีที่นับถือศาสนาพุทธซึ่งเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนสูงที่สุด คือ จำนวน ๒๓๓ คน จากมารดาที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด ๒๔๖ คน จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ไปจำนวน ๒,๖๓๖.๐๕ บาท

เมื่อพิจารณารายละเอียดของค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการพบว่า จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกาย ระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) สูงที่สุดคือ ๒,๖๗๓.๕๒ บาท และจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ค่าที่สุดคือ ๓๙๒.๔๗ บาท

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การศึกษาค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาโดยพิจารณาจำแนกตามตัวแปรทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้แก่ อาชีพของมารดา อาชีพของบิดา รายได้ของมารดา รายได้ของบิดา และรายได้ของครอบครัวปรากฏผลการศึกษาดังนี้คือ ในตารางที่ ๑๑ และเป็นการศึกษาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) จำแนกตามอาชีพของมารดา สำหรับการจำแนกประเภทอาชีพต่าง ๆ นั้น ได้ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มอาชีพของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี ดังที่กล่าวถึงรายละเอียดไว้ใน รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร, ๒๕๒๒ จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีอาชีพทำงานใช้อาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร ผู้จัดการ จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงกว่ามารดากลุ่มอาชีพอื่น คือจ่ายไป ๘,๐๙๗.๑๔ บาท รองลงมาคือ มารดาที่มีอาชีพเป็นเสมียนพนักงาน จ่ายไป ๗,๓๖๔.๑๒ บาท กลุ่มมารดาที่จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ค่าที่สุดคือ ผู้ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร และประมง จ่ายไป ๑,๑๓๖.๖๗ บาท ส่วนกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อีกจำนวน ค่าใช้จ่าย A_1 ไม่แตกต่างกันมากนักคือ ๑. กลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ๒. ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับงานขนส่ง และคมนาคม ๓. กลุ่มผู้ที่เป็นช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิต และกรรมกร ๔. กลุ่มมารดาที่อยู่บ้านเฉย ๆ ผู้ที่ทำงานให้ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างจ่ายไปจำนวน ๒,๓๔๔.๘๘ บาท, ๒,๑๐๕.๘๑ บาท, ๑,๘๒๔.๑๕, ๒,๒๖๒.๖๖ บาท ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการทดสอบไค-สแควร์ปรากฏว่าค่าเท่ากับ ๖๑.๑๓๐๑๑ และพบว่าตัวแปรด้านอาชีพของมารดา มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ทั้งนี้เพราะค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๐๐๓

สำหรับการศึกษาค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา โดยจำแนกตามอาชีพของสามีนั้น (ตารางที่ ๑๒) พบผลที่ไม่แตกต่างกับการศึกษาถึงอาชีพของมารดา ยกเว้นกลุ่มมารดาที่มีสามีเป็นข้าราชการ ซึ่งก็มีได้ระบุว่า เป็นข้าราชการระดับใด พบว่าค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ของมารดาในกลุ่มนี้สูงคือ ๘,๕๓๒.๐๐ บาท แต่อย่างไรก็ตามจำนวนตัวอย่างของมารดากลุ่มนี้มีจำนวนน้อยมากคือ เพียง ๕ รายเท่านั้น จากจำนวนที่ศึกษาทั้งหมด ๒๓๖ ราย

นอกจากกลุ่มที่กล่าวถึงแล้วนั้น ก็พบว่า กลุ่มมารดาที่มีสามีมีอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ค่อนข้างสูง คือ ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร และผู้จัดการ จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงสุด คือ ๗,๕๔๑.๕๔ บาท กลุ่มที่รองลงมาคือ เสมียนพนักงาน จ่ายสำหรับ A_1 เท่ากับ ๕,๘๔๐.๕๓ บาท กลุ่มมารดาที่มีสามีเป็นเกษตรกรและประมง ฯลฯ จ่ายค่าที่สุดกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือ ๑,๔๔๕ บาท

ข้อที่น่าสังเกตในการศึกษาค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) โดยจำแนกตามอาชีพของมารดา และอาชีพของบิดานั้น พบผลไม่แตกต่างกันมากนัก ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) กับประเภทของอาชีพ อย่างไรก็ตาม อาชีพของมารดาจะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) กับอาชีพได้ดีกว่าอาชีพของสามี เพราะอาชีพของมารดาเองจะมีอิทธิพลต่อความแตกต่างของค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นเรื่องของตัวเองได้มากกว่าอาชีพของสามี ซึ่งอาจจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา แต่ก็คงไม่มากเท่ากับตัวมารดาเอง จากการทดสอบไค-สแควร์ พบว่าอาชีพของบิดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายในระหว่างตั้งครรภ์ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ มารดาที่มีอาชีพเป็นเสมียนพนักงาน และมารดาที่มีสามีมีอาชีพเป็นเสมียนพนักงานนั้น ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) สูงเป็นอันดับที่สองรองจากผู้ที่มีอาชีพด้านวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ ผู้จัดการ และนักบริหาร และค่าใช้จ่ายมีช่วงห่างจากกลุ่มที่จ่ายมากเป็นอันดับ ๓ มาก ตัวอย่างเช่น สูงอันดับหนึ่งเท่ากับ ๘,๐๑๗.๑๔ บาท อันดับที่สองเท่ากับ ๗,๓๖๔.๑๒ บาท และอันดับที่สามเท่ากับ ๒,๗๘๔.๘๘ บาท การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่าอาชีพ เสมียนพนักงานโดยแท้จริงแล้ว เป็นอาชีพที่อยู่กึ่งกลางระหว่างนักบริหารและกรรมกร แต่ลักษณะการทำงานมีความใกล้เคียงกับผู้ทำงานในระดับบริหาร จึงมีความทันสมัยและการรู้เห็นในสิ่งรอบตัวมาก ดังนั้นค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ A_1 จึงสูงเกือบจะเท่ากับผู้ทำงานในระดับบริหาร

เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) จำแนกตามรายได้ของภรรยา (ตารางที่ ๑๓) พบว่ารายได้ภรรยามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ กล่าวคือค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๘๗๓ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการลุ่มตัวอย่าง ปรากฏว่ามีภรรยาที่มีรายได้ต่อผู้จำนวน ๖๒ รายเท่านั้น ค่า A_1 ค่อนข้างสูงกว่ามาก คือ ๔,๗๑๔.๕ บาท อาจเป็นด้วยจำนวนตัวอย่างน้อยมาก โดยทั่วไปแล้วพบว่าค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ผันแปรไปในทางเดียวกันกับรายได้ของสตรี นั่นคือ กลุ่มสตรีที่มีรายได้ต่ำ (ต่ำกว่า ๘,๘๘๘ บาท ต่อปี) จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยต่ำกว่า (๑,๔๒๔.๗ บาท) กลุ่มสตรีที่มีรายได้สูง (๑๐,๐๐๐-๓๘,๘๘๘ บาทต่อปี) ซึ่งจ่ายค่า A_1 ไปสูงกว่า (๔,๔๕๒.๔ บาท) เมื่อพิจารณาแยกตามรายได้ของสามี (ตารางที่ ๑๔) และรายได้ของครัวเรือน คือ รายได้ของสามีและภรรยารวมกัน (ตารางที่ ๑๔) พบว่าตัวแปรทั้งสองยังมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงมาก จะเห็นได้ว่าค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๐๑๒ และ ๐.๐๐๐๐ ตามลำดับ ค่าเฉลี่ยของ A_1 ไม่แตกต่างจากการพิจารณาตามตัวแปรอื่น ๆ คือ ค่า A_1 เท่ากับ ๒,๘๑๗.๕ บาทและ ๒,๘๘๕.๗ บาทตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามรายได้แล้ว ก็พบผลในทำนองเดียวกันคือ ผู้มีรายได้ต่ำกว่า จะจ่ายค่าใช้จ่าย A_1 ต่ำกว่าผู้มีรายได้สูงกว่า คือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทต่อปี จ่ายค่า A_1 ไป ๑,๖๑๑.๑ บาท และผู้มีรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ต่อปี จ่ายไป ๘,๔๔๑.๔ บาท เมื่อพิจารณาถึง ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์เปรียบเทียบกับรายได้ของครัวเรือนแล้ว จะเห็นได้ว่า มารดาส่วนใหญ่ผู้จ่ายเป็นค่า A_1 ประมาณร้อยละ ๑๐-๑๖ ของรายได้ของครัวเรือน

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเด็ก นักวิชาการมักจะแบ่งประเภทการศึกษาออกตามวัยของเด็ก เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ถูกจัดไว้กลุ่มหนึ่งในการศึกษาเกี่ยวกับเด็ก เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีลักษณะพิเศษในหลายประการเช่น ต้องการการเอาใจใส่ ดูแลเป็นพิเศษจากมารดา เป็นระยะที่เด็กกำลังเริ่มต้นชีวิต การให้อาหารที่ถูกหลักโภชนาการควรเริ่มจากวัยนี้เป็นต้นไปเพื่อการเจริญเติบโตที่ถูกต้องในอนาคต เป็นวัยที่ต้องการการเอาใจใส่ดูแลด้านสุขภาพอนามัยเป็นพิเศษ เพราะความต้านทานโรคเด็กยังมีน้อย และเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีอัตราการตายสูงที่สุด อัตราการตายของเด็กจะลดลงเรื่อย ๆ เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น ดังนั้นในการศึกษาในบทนี้จึงได้แยกศึกษาเฉพาะเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ออกมาต่างหาก การศึกษา Reed and McIntosh พบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเด็กที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ ในครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง (๑๐,๕๐๐-๑๒,๕๐๐ เหรียญสหรัฐอเมริกา ต่อปี) ของประเทศสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. ๑๙๖๕ นั้น สูงประมาณ ๒๗,๐๐๐ บาท, ๓๑,๕๐๐ บาท และ ๓๐,๕๐๐ บาท ในครอบครัวเกษตรกร ครอบครัวชนบทที่มีใช้เกษตรกร และครอบครัวในเขตเมืองตามลำดับ การศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายดังกล่าวยังพบอีกว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์นั้น เป็นค่าใช้จ่ายต่อปีที่ต่ำที่สุด ค่าใช้จ่ายจะเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น เมื่อเด็กมีอายุได้ ๑๗ ปีบริบูรณ์ ค่าใช้จ่ายจะสูงถึง ๕๐,๕๐๐ บาท ๕๕,๖๐๐ บาท และ ๕๕,๐๐๐ บาท ในครอบครัวเกษตรกร ครอบครัวชนบทที่มีใช้เกษตรกร และครอบครัวในเขตเมืองตามลำดับ^๑

ผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลอง พบว่า ค่า A_2 ของครัวเรือนจำนวนประมาณ ๒๔๔ ครัวเรือน ในเขตกรุงเทพมหานครปี พ.ศ. ๒๕๒๑ อยู่ระหว่าง ๓,๗๒๑.๘๑ - ๓,๙๖๖.๕๐ บาท

สำหรับรายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละรายการในจำนวน ๗ รายการ โดยเฉลี่ยแล้วพบว่าการเลี้ยงดูบุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์นั้น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูบุตรนั้น สูงที่สุดคือ มีค่าอยู่ระหว่าง ๖,๙๒๖.๖๗ - ๗,๑๙๒.๙๔ บาทต่อปี อย่างไรก็ตามครัวเรือนที่มีผู้ดูแลบุตรนั้น มีจำนวนน้อยมากคือเพียง

^๑Ritchie H. Reed and Susan McIntosh, "Costs of Children," in Economic Aspects of Population Change, Vol. 2. Edited by Elliot R. Morss and Ritchie M. Reed. Washington, D.C.: U.S. Government Printing Office, 1972.

๑๘ คริว เรือนเท่านั้นและผู้ดูแลบุตรนี้บางคริว เรือนทำหน้าที่ดูแลบุตรคนอื่น หรือทำงานบ้านด้วย ส่วนรายการที่จ่ายไปสูงเป็นอันดับที่สองคือ y_3 จ่ายไประหว่าง ๒,๔๐๙.๘๘ - ๒,๔๘๗.๑๔ บาท รายการที่จ่ายสูงเป็นอันดับ ๓ ได้แก่ y_1 ซึ่งจ่ายไประหว่าง ๔๘๐.๖๖ - ๖๒๐.๑๙ บาทต่อครั้ง นั่นคือการเตรียมข้างของเครื่องใช้ให้แก่บุตรคนนี้ที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ การเตรียมข้างของดังกล่าว ได้แก่ ที่นอน หมอน เหยิง เปล เสื้อผ้า ฯลฯ เป็นต้น รายการที่มารดาจ่ายไปค่าที่สุดได้ y_5 คือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับของใช้สิ้นเปลือง เช่น กระดาษชำระ เป็นต้น y_5 มีค่าระหว่าง ๒๐๔.๗๖ - ๒๑๓.๑๘ บาทต่อปี สำหรับค่าของ y_4 , y_6 และ y_7 มีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก คือประมาณ ๔๐๐-๕๐๐ บาท นั่นคือค่าเสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และ ค่าใช้จ่ายในการซื้อของเล่นตามลำดับ เมื่อได้นำเอาปัจจัยต่าง ๆ เข้ามาพิจารณาด้วย ได้แก่ ปัจจัยทางด้านประชากร ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบผลดังที่จะกล่าวแยกเป็นแต่ละปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

๑. ปัจจัยทางประชากร

ตัวแปรทางด้านประชากรที่นำเข้ามาพิจารณาคือความแตกต่างของค่าใช้จ่าย A_2 ใ้แก่ อายุปัจจุบันของมารดา ระยะเวลาการสมรส สถานภาพสมรสของมารดา และจำนวนบุตรที่กำลังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ผลการวิเคราะห์ให้ผลดังต่อไปนี้ คือ

การศึกษาค่า A_2 โดยจำแนกตามอายุปัจจุบันของมารดาพบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปี กล่าวคือค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๒๐๗๖ จากการวิเคราะห์ ค่าใช้จ่าย A_2 จำแนกตามกลุ่มอายุของมารดาพบว่า (ตารางที่ ๑๖) กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี จ่ายค่า A_2 ไปสูงที่สุดคือ ๕,๓๕๒.๑๑ บาท ในขณะที่มารดาในกลุ่มที่อายุน้อยที่สุดคือ ๑๕-๑๙ ปี จ่ายไปน้อยที่สุดคือ ๒,๑๑๕.๘๗ บาท ส่วนมารดาในกลุ่มอื่น ๆ จ่ายค่า A_2 ไปไม่แตกต่างกันมากนักคือ ระหว่าง ๒,๔๐๐-๓,๗๐๐ บาท และเมื่อพิจารณาตารางละเอียดของแต่ละรายการก็พบผลในทำนองเดียวกัน คือกลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี จ่ายสำหรับแต่ละรายการ ยกเว้นค่ารักษาพยาบาลสูงกว่ากลุ่มมารดาอื่น ๆ

สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพสมรสของมารดา จากการทดสอบไค-สแควร์ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่าย A_2 อยู่บ้าง ทั้งนี้เพราะค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๕๐๔๓ จากการวิจัยที่พบว่า มารดาที่มีสถานภาพสมรสนั้น คือยังอยู่กับสามีมีค่าใช้จ่าย A_2 สูงกว่า (๓,๗๙๓.๕๕ บาท) มารดาที่มีสถานภาพหย่าหรือหม้าย (๑,๕๕๑.๑๑ บาท) ตารางที่ ๑๗ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ควรเป็นไปเช่นนั้น สตรีที่มีบุตรเล็ก ๆ และมีสามีเลี้ยงดูส่งเสียเงินทองก็ย่อมจะมีความสามารถในการซื้อหาสิ่งของสำหรับบุตรของตนมากกว่าสตรีที่มีบุตรโดยไม่มีสามีคอยส่งเสียเลี้ยงดู และมีข้อที่น่าสังเกต คือมารดาที่มีสถานภาพหย่า หม้ายนั้นจะไม่มีการทำหน้าที่ช่วยในการเลี้ยงดูบุตร

จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ จากการทดสอบไค-สแควร์พบว่า ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๑๔๑๖ การวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีบุตรที่กำลังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันน้อยที่สุด ๐-๒ คน มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ นั่นคือจ่ายค่า A_2 ไปปีละ ๔,๕๓๑.๑๔ บาท ค่าใช้จ่ายสำหรับ A_2 นี้จะลดลงไปเรื่อย ๆ เมื่อมารดามีบุตรเพิ่มมากขึ้น กลุ่มมารดาที่มีบุตรมากที่สุดคือ ๗ คนขึ้นไปได้จ่ายค่า A_2 ไปต่ำที่สุดนั่นคือ เพียงปีละ ๑,๓๕๒.๕๑ บาท (ดูตารางที่ ๑๔) ข้อน่าสังเกตที่ควรกล่าวถึงในที่นี้คือ มารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยจะมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ช่วยดูแลบุตรซึ่งอาจเป็นที่เลี้ยงหรือคนรับใช้และ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับของเล่นแต่มารดาที่มีบุตรมาก ๆ เช่น ๔ คนขึ้นไป ค่าใช้จ่ายรายการดังกล่าวไม่มีเลย เนื่องจากรายการดังกล่าวอาจจัดได้ว่าเป็นสิ่งของฟุ่มเฟือยสำหรับครัวเรือนที่มีฐานะปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะเมื่อมีบุตรจำนวนมากคนด้วยแล้วแทบจะไม่มีความสามารถในการซื้อและหาไว้ในครัวเรือนได้เลย ในกรณีนี้เลี้ยงหรือคนรับใช้มัน สำหรับครัวเรือนที่มารดาไม่ทำงานนอกบ้าน ก็อาจจะไม่มีความจำเป็นต้องหามาใช้ในครัวเรือน ข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ ค่าของ y_1 ของมารดาที่มีบุตร ๗ คนขึ้นไปต่ำกว่ากลุ่มมารดาที่มีบุตร ๐-๒ คน ถึง ๑๐ กว่าเท่าตัว การที่เป็นเช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในด้านการเงินและความคืบหน้าของมารดาในการเตรียมตัวต้อนรับบุตรคนนี้เป็นไปได้ว่า บุตรคนที่มีอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ อาจจะเป็นบุตรคนแรกหรือบุตรคนที่ ๒ ของมารดาในกลุ่มที่มีบุตร ๐-๒ คน ดังนั้น การเตรียมตัวต้อนรับบุตรคนใหม่จึงทำกันอย่างเต็มที่ซึ่งผิดกับมารดาที่มีบุตรมาแล้วถึง ๖-๗ คน และข้าวของต่าง ๆ ก็เป็นการถ่ายทอดมาจากบุตรคนโต ๆ เสียส่วนใหญ่

เมื่อพิจารณาถึงตัวแปรเกี่ยวกับระยะเวลาสมรสของมารดา พบว่าตัวแปรที่มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ ค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ ๐.๑๐๕๔ นอกจากนี้ ยังพบว่าระยะเวลาการสมรสของมารดามีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับค่า A_2 กล่าวคือ มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสน้อยที่สุด คือต่ำกว่า ๕ ปี จ่ายค่า A_2 สูงที่สุด (๔,๒๐๑.๐๕ บาทต่อปี) และในทางกลับกันมารดาที่มีระยะเวลาสมรสมากที่สุดคือ ๑๔-๑๙ ปี จ่ายค่า A_2 ต่ำที่สุด (๒,๐๖๓.๕๕ บาทต่อปี) ผลของการศึกษาค่า A_2 โดยพิจารณาจากจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันให้ผลสอดคล้องกับการพิจารณาจากระยะเวลาการสมรสของมารดา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเหตุผลอื่นประกอบด้วยคือ มารดาที่มีบุตรจำนวนน้อยมักจะสมรสมาไม่นานนัก และเป็นไปได้ที่มารดาที่สมรสมาระยะเวลาสั้นแล้วมักจะมีบุตรจำนวนมากกว่าอย่างใดก็ตาม ไม่นั่นเอง เสมอไปว่าระยะเวลาการสมรสที่ยาวนานจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับจำนวนบุตรเสมอไป เพราะปัจจุบันนี้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิเป็นที่นิยมใช้กันแพร่หลายมาก แต่สำหรับการศึกษาในที่นี้ได้ศึกษาเลยไปถึงการใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิของมารดาด้วย

๒. ปัจจัยทางสังคม

การศึกษาค่าของ A_2 โดยนำมาปัจจัยทางด้านสังคมเข้ามาพิจารณาเพิ่ม ตัวแปรที่นำเข้าพิจารณา ได้แก่ ระดับการศึกษาของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาถึงสี่มวลชน ซึ่งได้แก่ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์และการฟังวิทยุหรือการดูโทรทัศน์ ถิ่นที่อยู่อาศัย และศาสนาของมารดา

การศึกษาความแตกต่างของค่า A_2 โดยพิจารณาจากตัวแปรเรื่องระดับการศึกษาของมารดา และบิดานั้น ให้คำอธิบายได้ชัดเจน เมื่อระดับการศึกษาสูงกว่าประมณปีที่ ๗ ขึ้นไป สำหรับระดับการศึกษาที่ต่ำกว่านั้น ค่าของ A_2 ไม่แตกต่างกันมากนักในแต่ละกลุ่มมารดาหรือกลุ่มบิดาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามจากการทดสอบไ-สแควร์ปรากฏว่าระดับการศึกษาของมารดาและระดับการศึกษาของบิดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปี ตัวแปรทั้งสองมีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๐๐๐

ตารางที่ ๒๐ แสดงค่า A_2 ตามระดับการศึกษาของมารดา กลุ่มมารดาที่ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จ่ายค่า A_2 ไปสูงที่สุดคือ ๑๓,๘๒๓.๓๕ บาทต่อปี และกลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๑-๖ จ่ายสูงรองลงมาเป็นอันดับสองคือ ๖,๐๔๗.๘๑ บาทต่อปี ผู้ที่ได้รับการศึกษาประถม ๑-๓ จ่ายไปค่าที่สุด ๑,๑๑๗.๗๔ บาทต่อปี ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ จ่ายไปประมาณ ๒,๕๐๐-๒๐,๘๐๐ บาทต่อปี

สำหรับค่า A_2 เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของบิดานั้น (ตารางที่ ๒๑) ก็ให้ผลคล้ายคลึงกับระดับการศึกษาของมารดา คือกลุ่มมารดาที่มีสามีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปนั้น จ่ายค่า A_2 สูงที่สุดคือ ๔,๔๕๘.๑๗ บาท กลุ่มมารดาที่มีสามีได้รับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ๑-๖ จ่ายค่า A_2 สูงเป็นอันดับสองคือ ๔,๔๒๖.๖๑ บาท แต่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยกลับจ่ายค่า A_2 สูงกว่า (๓,๘๒๑.๔๑) ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าคือ ประถม ๔-๗ อาจเป็นไปได้ว่าลักษณะของงานอาชีพและรายได้ของบุคคลที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยจนถึงผู้ที่ได้รับการศึกษาจบประมณปีที่ ๗ ไม่แตกต่างกันมากนักก็ได้

เมื่อพิจารณาค่าของ A_2 ตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดาซึ่งได้แก่ ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ ๒๒) และความถี่ของการฟังวิทยุหรือการดูโทรทัศน์ (ตารางที่ ๒๓) การที่นำเอาตัวแปรเกี่ยวกับระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนเข้ามาศึกษานี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ใหม่ เปิดหูเปิดตาคนเราให้ได้รับรู้ความเป็นไปของโลก และสังคมมากขึ้น ก็ย่อมมีความทันสมัยแตกต่างกันระหว่างผู้ที่มีระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนแตกต่างกันด้วย



จากการทดสอบโค-สแควร์ ก็ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทสำคัญทางสถิติต่อความผันแปรใน
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ กล่าวคือค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ ๐.๐๐๐๕ และ ๐.๒๘๙๒
สำหรับตัวแปรในการอ่านหนังสือพิมพ์ และการฟังวิทยุ กับดูโทรทัศน์ตามลำดับ

ผลของการศึกษาค่า A_2 จำแนกตามระดับของความรู้ในการอ่านหนังสือพิมพ์ (ตารางที่ ๒๒)
พบว่า ความถี่ของการอ่านหนังสือพิมพ์ของมารดามีความสัมพันธ์ไปในทางเดียวกับค่าของ A_2 นั่นคือ ผู้ที่อ่าน
หนังสือพิมพ์ทุกวันค่าของ A_2 สูงที่สุดคือ ๔,๙๓๔.๓๖ บาท ค่าของ A_2 จะค่อย ๆ ลดต่ำลง เมื่อความรู้ใน
การอ่านหนังสือพิมพ์ลดต่ำลง กลุ่มมารดาที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์เลย จะมีค่า A_2 ต่ำที่สุดคือ ๑,๕๖๘.๔๘ บาท

สำหรับค่าของ A_2 เมื่อจำแนกตามความรู้ในการฟังวิทยุหรือการดูโทรทัศน์นั้น (ตารางที่ ๒๓)
พบว่า ให้ผลในทำนองเดียวกับการศึกษาในเรื่องความรู้ของการอ่านหนังสือพิมพ์ นั่นคือ กลุ่มมารดาที่มีความรู้
ในการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์สูงที่สุด จ่ายค่า A_2 ไปสูงที่สุดคือ ๔,๑๕๖.๐๕ บาท ต่อปี และค่าของ A_2 จะค่อย ๆ
ลดลงเมื่อระดับความรู้ของการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ต่ำลง กลุ่มมารดาที่มีความรู้ในการฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ต่ำ
ที่สุดจะมีค่า A_2 ต่ำที่สุดด้วย คือ ๒,๐๗๔.๐๓ บาท

อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่า ความแตกต่างของค่า A_2 เมื่อจำแนกตามระดับความรู้ของการ
เข้าถึงสื่อสารมวลชน มีไม่มากกว่าเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา คือเมื่อจำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสาร
มวลชนมีช่วงระหว่าง ๒,๐๗๔-๔,๑๕๖ บาท ในขณะที่จำแนกตามระดับการศึกษาที่มีช่วงตั้งแต่ ๑,๑๑๗-๑๓,๙๒๓ บาท
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันอาจรวมทั้งผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยและผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับสูง ๆ
เข้าไปด้วย และในทางตรงกันข้ามผู้ที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลยไม่ได้ฟังวิทยุหรือไม่ได้ดูโทรทัศน์เลยก็รวมเอาบุคคล
ประเภทดังกล่าวเข้าไว้ด้วยกันเช่นเดียวกัน เพราะผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ๆ มีงานธุรกิจมาก ๆ อาจไม่มีเวลา
อ่านหนังสือพิมพ์หรือดูโทรทัศน์เลย ในขณะที่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยซึ่งทำงานที่แบ่งเวลามาสำหรับดูโทรทัศน์
อ่านหนังสือพิมพ์ได้น้อยกว่า

การศึกษาค่าของ A_2 เมื่อจำแนกตามภูมิลำเนาเดิมของมารดาปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทสำคัญ
อย่างมีนัยทางสถิติต่อความผันแปรในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ ดังปรากฏในตารางที่ ๒๔ ว่า
มารดาที่เกิดและอาศัยอยู่แต่ในเขตกรุงเทพมหานคร จ่ายค่า A_2 ไปสูงกว่ามารดาในกลุ่มอื่น คือ ๔,๓๗๗.๗๔ บาท
ส่วนมารดาที่ย้ายมาจากนอกเขตเทศบาลซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตชนบทก่อน เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครนั้น
จ่ายค่า A_2 ไปต่ำที่สุดนั่นคือ ๒,๖๓๘.๓๐ บาทต่อปี ซึ่งต่ำกว่ามารดาในกลุ่มแรก เกือบหนึ่ง เท่าตัว มารดาที่เคย
อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นเขตเมืองก่อนเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจ่ายค่า A_2 ไปใกล้เคียง
เคียงกับมารดาในกลุ่มที่เกิดและอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น คือ ๔,๐๒๒.๔๘ บาท โดยเฉพาะเมื่อ

พิจารณารายจ่ายของแต่ละรายการแล้วพบว่าส่วนใหญ่มีค่าใกล้เคียงกัน บางรายการจะมีค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายของมารดาที่เกิดและอาศัยอยู่แต่ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น ค่า y_1 , y_4 , y_5 และ y_7 เป็นต้น ข้อที่ควรกล่าวถึงอีกประการหนึ่งก็คือ การคำนวณในที่นี้ให้ค่า y_2 เฉพาะตรงกลุ่มมารดาที่เคยอาศัยอยู่แต่ในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะมีจำนวนตัวอย่างมากพอ อาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ย้ายมาจากนอกกรุงเทพมหานครไม่มีความนิยมหรือไม่มีความจำเป็นในการหาบุคคลอื่น มาช่วยเลี้ยงดูบุตรอาจเป็นเพราะไม่ได้ทำงานนอกบ้านจึงสามารถดูแลบุตรตนเองได้ หรืออาจทำงานนอกบ้านแต่มีญาติพี่น้องผู้ใหญ่ทำหน้าที่ช่วยดูแลบุตรระหว่างออกไปทำงานนอกบ้านได้

การศึกษาค่าของ A_2 โดยจำแนกตามศาสนาของมารดาปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ จากตารางที่ ๒๕ แสดงให้เห็นว่ามารดาที่นับถือศาสนาพุทธจ่ายค่า A_2 ไปสูงที่สุดคือ ๓,๗๓๖.๒๑ บาท มารดาที่นับถือศาสนาอิสลามจ่ายค่า A_2 ไปเพียง ๙๐๕.๙๔ บาทต่อปี อย่างไรก็ตามตัวแปรทางด้านศาสนาไม่อาจอธิบายถึงความแตกต่างของค่า A_2 ได้ดีนักเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ที่นับถือศาสนา มีเพียงร้อยละ ๔.๒ เท่านั้นที่นับถือศาสนาอิสลาม คาธอลิก โปรเตสแตนต์ ขงจื้อ และอื่น ๆ

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจที่นำมาพิจารณาศึกษาหาความแตกต่างของค่า A_2 ในที่นี้ได้แก่อาชีพของมารดา อาชีพของบิดา รายได้ของมารดา รายได้ของบิดา และรายได้ของครัวเรือน ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ของมารดาหรือบิดา ในที่นี้ได้จากการถามถึงรายได้ประจำต่อเดือนซึ่งได้รับอย่างสม่ำเสมอทุกเดือน เช่น เงินเดือน ค่าเช่าที่รับเป็นประจำทุกเดือน ฯลฯ เป็นต้น รวมกับรายได้พิเศษต่อปี เช่นค่าเช่าที่ได้รับเป็นรายปี ค่าดอกเบี้ยจากเงินฝาก ฯลฯ เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้ที่มิอาชีพที่ไม่ได้รับรายได้เป็นเงินเดือน เช่น ผู้ค้าขายอยู่กับบ้าน ผู้ค้าขายรายย่อย ฯลฯ เป็นต้น จะให้คำตอบเกี่ยวกับรายได้ของตนจากการคาดประมาณ หรือผู้ที่มีรายได้สูงมาก อาจหลีกเลี่ยงที่จะให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นคำตอบเกี่ยวกับรายได้ของผู้ที่มีรายได้สูงมากอาจจะมีความโน้มถ่วงต่ำกว่าความเป็นจริง

ผลจากการศึกษาค่าของ A_2 โดยใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจให้ผลดังนี้คือ ค่าของ A_2 เมื่อจำแนกตามอาชีพของมารดาแล้วพบว่า อาชีพของมารดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผันแปรในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์จากรายที่ ๒๕ แสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร และผู้จัดการ ได้จ่ายไปสำหรับค่า A_2 สูงที่สุดคือ ๑๒,๐๔๔.๐๔ บาท ต่อปี กลุ่มมารดาที่จ่ายสูงรองลงมาเป็นอันดับที่ ๒ ได้แก่กลุ่มมารดาที่มีอาชีพเสมียนพนักงาน คือค่า A_2 เท่ากับ ๘,๒๘๐.๒๒ บาทต่อปี กลุ่มที่จ่ายไปต่ำที่สุดคือ กลุ่มมารดาที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร คือ ค่า A_2 เท่ากับ ๑,๐๔๘.๐๒ บาทต่อปี กลุ่มมารดาที่มีอาชีพเป็นแม่บ้านคือทำงานบ้าน โดยไม่ได้รับค่าจ้างจ่ายค่า A_2 ไป ๒,๘๔๔.๑๔ บาทต่อปี สตรีกลุ่มดังกล่าวนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีรายได้จากการทำงาน แต่อาจมีรายได้จากสามีหรือจากแหล่งอื่น ซึ่งไม่ใช่การทำงานประจำได้ เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย ฯลฯ เป็นต้น

ในทำนองเดียวกัน อาชีพของบิดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ ตารางที่ ๒๗ แสดงถึงค่าของ A_2 ที่มารดาจ่ายไปโดยจำแนกตามอาชีพของสามี ปรากฏผลไม่แตกต่างจากการศึกษาโดยจำแนกตามอาชีพของมารดาในแง่ของลักษณะอาชีพที่มีผลต่อความแตกต่างของค่าใช้จ่าย A_2 ที่จ่ายไปสำหรับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ คือ อาชีพที่ต้องใช้ความรู้และวิชาชีพ ในการปฏิบัติงานมากกว่ามีแนวโน้มที่จะมีรายได้สูงกว่าจึงมักจะจ่ายเงิน เป็นค่าเลี้ยงดูบุตรสูงกว่าผู้ที่ทำงานอาชีพที่ใช้ความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงาน อาชีพน้อยกว่า ซึ่งมักจะมีรายได้น้อยกว่าด้วย ผลจากการศึกษานี้พบว่า กลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ (ไม่ได้ระบุตำแหน่งหรือระดับ) จ่ายไปสำหรับค่า A_2 สูงที่สุดคือ ๑๔,๑๖๓.๐๑ บาทต่อปี กลุ่มที่จ่ายสูงรองลงมาเป็นอันดับที่ ๒ ได้แก่กลุ่มมารดาที่มีสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานใช้วิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร และผู้จัดการ มีค่า A_2 เท่ากับ ๘,๔๔๘.๘๒ บาทต่อปี กลุ่มที่จ่ายสูงเป็นอันดับ ๓ ได้แก่มารดาที่มีสามีเป็นทหาร (มิได้ระบุยศ) จ่ายไปสำหรับค่า A_2 เท่ากับ ๖,๖๖๖.๐๐ บาท กลุ่มที่จ่ายไปสำหรับค่า A_2 ต่ำที่สุดคือ กลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม คือจ่ายไป ๑,๘๔๑.๘๔ บาท ส่วนกลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพคล้ายคลึงกันจะมีค่าใช้จ่ายของ A_2 ใกล้เคียงกันด้วย ค่าใช้จ่าย A_2 ของมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพเป็นเสมียนพนักงาน และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าใกล้เคียงกันคืออยู่ระหว่าง ๔,๐๓๑.๗๐-๔,๓๗๘.๘ บาท ในขณะที่ค่า A_2 ของกลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพเป็นช่างผู้ปฏิบัติงานงานในการผลิต กรรมกร และผู้มีอาชีพเป็นพนักงานบริการมีค่าอยู่ระหว่าง ๒,๒๑๒.๓๔-๒,๔๖๑.๘๑ บาทต่อปี

สำหรับค่าใช้จ่าย A_2 ของมารดาโดยจำแนกตามรายได้นั้น (ตารางที่ ๒๗-๓๐) พบว่ารายได้ของบิดา และรายได้ของครัวเรือนมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่าย A_2 สูงกว่ารายได้ของมารดา นอกจากนี้ยังปรากฏว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ที่มีบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ มีถึงร้อยละ ๗๐.๗ ที่มีรายได้อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๓๔,๔๔๔ บาทต่อปี และมีเพียงร้อยละ ๖.๔ เท่านั้น ที่มีรายได้เกิดปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปในเรื่องของค่าใช้จ่ายเพื่อบุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์นั้น พบว่าครัวเรือนที่มีรายได้สูงคือปีละ ๔๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปจ่ายค่า A_2 อยู่ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๑,๐๐๐ บาท นับเป็นร้อยละ ๑๒.๕-๑๓.๘ ของรายได้ ส่วนครัวเรือนส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่างไม่มียารายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๓๔,๔๔๔ บาท นั้น จ่ายเป็นค่าเลี้ยงดูบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ปีละ ๒,๗๒๕.๕๗ บาท ซึ่งนับเป็นประมาณร้อยละ ๖.๘-๒๗.๓ ของรายได้ ครัวเรือน ครัวเรือนอื่นนอกจากนั้น คือครัวเรือนที่มีรายได้อยู่ระหว่าง ๔๐,๐๐๐-๗๔,๔๔๔ บาท ได้จ่ายค่า A_2 ไประหว่าง ๓,๖๐๐-๕,๖๐๐ บาทต่อปี นับเป็นร้อยละประมาณ ๗.๐-๘.๐ ของรายได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์

โดยปกติครอบครัวที่มีบุตรในวัยระหว่าง ๑-๗ ปี มักมีค่าใช้จ่ายหลายรายการที่เพิ่มมากขึ้น จากการศึกษาเมื่อมีบุตรเล็กวัย ๐-๑ ปี ค่าใช้จ่ายที่สำคัญ ๆ ซึ่งบิดามารดาส่วนใหญ่จ่ายเพื่อการเลี้ยงดูบุตรที่อยู่ในวัย ๑-๗ ปี ได้แก่ ค่านมซึ่งอาจลดลงบ้างเมื่อเทียบกับเด็กในวัย ๐-๑ ปี ค่าอาหาร ค่าขนม ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ดูแลบุตร ค่าเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการพักผ่อนหย่อนใจ หรือพาบุตรไปเที่ยว นอกจากนี้ยังมีรายจ่ายที่สำคัญอีกก็คือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ทั้งนี้เนื่องจากเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่อยู่ในวัยเริ่มเข้าเรียนโดยบิดามารดาที่มีฐานะปานกลาง หรือฐานะดี มักส่งบุตรเข้าเรียนชั้นเตรียมอนุบาล อนุบาล และระดับประถมศึกษาต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษานี้ได้รวมค่าเล่าเรียน วัสดุอุปกรณ์การเรียน ค่าธรรมเนียม ฯลฯ

การศึกษารายนี้ได้รับวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่บิดามารดาจ่ายสำหรับบุตรหนึ่งคนที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ (A_3) โดยวิเคราะห์ตามตัวแปรทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ และจำแนกค่าใช้จ่ายเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปในการเลี้ยงดูบุตร ($A_{3.1}$) กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ($A_{3.2}$) โดยกำหนดแบบจำลองของการวิเคราะห์ดังนี้

$$A_3 = A_{3.1} + A_{3.2}$$

$$A_{3.1} = \sum_{i=1}^5 Z_i \quad (\text{ค่าใช้จ่ายเรื่องทั่วไป})$$

$$Z_1 = \text{ค่านม}$$

$$Z_2 = \text{ค่าอาหารที่รับประทานภายในบ้าน}$$

$$Z_3 = \text{ค่าขนม}$$

$$Z_4 = \text{ค่าใช้จ่ายสำหรับผู้ดูแลบุตร}$$

$$Z_5 = \text{ค่าเสื้อผ้าบุตร}$$

$$A_{3.2} = \text{ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร}$$

ผลจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างพบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนต่อปี (A_3) ประมาณ ๗,๔๐๐ บาท ทั้งนี้เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ประมาณ ๖,๖๐๐ บาท/ปี/คน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ประมาณ ๖,๖๐๐ บาทต่อปีต่อคน

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ที่สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจไว้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๐ นั้น พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเฉลี่ยต่อคน แตกต่างกันตามระดับการศึกษาและประเภทของโรงเรียน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาในที่นี้รวมรายการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ ๖ รายการ คือ ค่าพาหนะ ค่าอาหารที่รับประทานนอกบ้าน ค่าเครื่องเขียนและหนังสือ ค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงอื่น ๆ ค่าเครื่องแบบและอื่น ๆ โดยทั่วไปนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลนอกเขตเทศบาลมีค่าใช้จ่ายต่ำสุด โรงเรียนราษฎร์ในเขตเทศบาลมีค่าใช้จ่ายสูงสุด และค่าใช้จ่ายจะสูงขึ้นตามลำดับชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น ค่าใช้จ่ายในระดับอนุบาลสูงกว่าระดับประถมต้น ผลการศึกษายังพบอีกว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นค่าอาหาร สำหรับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ค่าใช้จ่ายรองลงมาอีก ค่าพาหนะและอันดับสามได้แก่ ค่าเล่าเรียน ส่วนในโรงเรียนเอกชนค่าใช้จ่ายรองลงมา เป็นค่าเล่าเรียน และค่าพาหนะตามลำดับ เมื่อพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายของระดับการศึกษาชั้นอนุบาลประถมต้น และประถมปลาย ต่อปีต่อคนของโรงเรียนรัฐบาลในเขตเทศบาล ของเฉพาะเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าค่าใช้จ่ายในระดับอนุบาลเป็น ๓,๙๖ บาท ระดับประถมต้นเป็น ๒,๓๐๑ บาท และระดับประถมปลายเท่ากับ ๒,๘๔๕ บาท

การวิเคราะห์ในที่นี้ยังได้แยกออกตามปัจจัยทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

๑. ปัจจัยทางประชากร

สำหรับการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ โดยกำหนดตามตัวแปรทางประชากร พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสตรีทุกกลุ่มอายุ เท่ากับ ๗,๕๗๗.๗๗ บาท ต่อการมีบุตรแต่ละคน ซึ่งแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปได้แก่ เท่ากับ ๖,๖๕๖.๘๘ บาทต่อคน กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเท่ากับ ๒,๖๕๖.๐๗ บาทต่อคน สำหรับค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไปนั้นปรากฏว่าจ่ายเป็นค่าผู้ดูแลผู้ดูแลบุตร (Z_4) มากที่สุดคือจำนวน ๔,๔๕๖.๘๐ บาทต่อคน รองลงมาได้แก่ค่าอาหารภายในบ้าน (Z_2) ซึ่งเฉลี่ยแล้วจ่ายจำนวน ๒,๗๘๐.๗๖ บาทต่อคน ส่วนรายการค่าใช้จ่ายต่ำสุดได้แก่ค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ซึ่งจ่ายเท่ากับ ๘๖๘.๕๑ บาทต่อปีต่อคน^๒

^๑สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๒๐

(The Children and Youth Survey, Thailand 1977) กรุงเทพมหานคร ๒๕๒๑ หน้า ๑๑, ตารางที่ ๔ หน้า ๔๖.

^๒ลักษณะการใช้จ่ายนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับการใช้จ่ายของครัวเรือนในประเทศไทย กล่าวคือ ส่วนใหญ่จ่ายเป็นค่าอาหารและรายการที่จ่ายน้อยที่สุด ได้แก่ ค่าเสื้อผ้า ให้ดูรายงานการสำรวจค่าใช้จ่ายภาวะเศรษฐกิจและสังคม ที่วราชนาฏจักร พ.ศ. ๒๕๑๘-๑๙ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

นอกจากนี้การวิจัยยังพบว่าอายุของสตรีมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ การศึกษานี้ได้จำแนกกลุ่มของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างไม่ได้ ๗ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่มีอายุ ๑๕-๑๙ ปี ๒๐-๒๔ ปี ๒๕-๒๙ ปี ๓๐-๓๔ ปี ๓๕-๓๙ ปี ๔๐-๔๔ ปี และ ๔๕ ปีขึ้นไป ซึ่งการวิจัยนี้ พบว่า สตรีที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์สูงที่สุด กล่าวคือค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๘,๖๒๕.๘๔ บาทต่อการมีบุตรหนึ่งคน ค่าสุดได้แก่กลุ่มสตรีที่มีอายุ ๑๕-๑๙ ปี ซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเพียง ๔,๘๙๐.๐๗ บาทต่อคนเท่านั้น ในการนี้อาจเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจและความสามารถในการหารายได้เพื่อนำมาเลี้ยงดูบุตรของสตรีกลุ่มแรกเหนือกว่ากลุ่มหลัง และถ้าสตรีมีอายุมากขึ้น การใช้จ่ายสำหรับบุตรกลับลดลง (ดูตารางที่ ๓๑)

การวิเคราะห์ถึงตัวแปรสถานภาพสมรสของมารดา ปรากฏว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ จากการวิจัยนี้พบว่า สตรีที่มีสถานภาพสมรสยังอยู่กินกับสามี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่มีสถานภาพสมรสหม้าย หรือหย่าร้าง กล่าวคือค่า A_3 ของกลุ่มแรกเท่ากับ ๗,๖๓๒.๑๗ บาทต่อการมีบุตรแต่ละคน ส่วนของกลุ่มหลังเท่ากับ ๖,๑๔๒.๕๕ บาท (ดูตารางที่ ๓๒)

สำหรับ A_3 ของกลุ่มแรกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปเท่ากับ ๖,๖๘๔.๓๘ บาท ซึ่งประกอบด้วยค่านม (Z_1) ๒,๗๕๖.๙๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ยต่อคน (Z_2) ๒,๗๗๘.๓๒ บาท ค่านมของบุตร (Z_3) ๒,๒๘๗.๕๗ บาท ค่าผู้ดูแลบุตร ๔,๔๕๔.๐๐ บาท และค่าเลี้ยงดูบุตร ๘๗๕.๗๓ บาท กับเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ๒,๖๕๗.๓๓ บาทต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ส่วน A_3 ของกลุ่มหลังเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปเท่ากับ ๕,๘๔๖.๗๗ บาท ซึ่งประกอบด้วยค่านม (Z_1) ๒,๑๒๓.๐๘ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ยต่อคน (Z_2) ๒,๗๒๐.๓๘ บาท ค่าขนม (Z_3) ๒,๔๔๔.๑๒ บาท และรายการสุตหม้าย คือ ค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๘๓๔.๕๔ บาท จะเห็นว่าสตรีที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้างมักใช้จ่ายเกือบทุกรายการต่ำกว่าสตรีที่ยังอยู่กินกับสามี ยกเว้นรายการค่าขนมของบุตร สำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรสำหรับกลุ่มหลังเท่ากับ ๑,๕๖๕.๗๑ บาท ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน

การวิจัยนี้พบว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์จากการศึกษาในนี้ได้จำแนกตัวแปรจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันเป็น ๖ กลุ่มได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีบุตร ซึ่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๐-๒ คน ๓-๔ คน ๕-๖ คน ๗-๘ คน ๙-๑๐ คน และ ๑๐ คนขึ้นไป ผลจากการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มมารดาที่มีบุตรซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวน ๑๐ คนขึ้นไป จ่ายค่า A_3 สูงสุดเท่ากับ ๘,๒๕๕.๗๐ บาทต่อปีต่อคน การที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะลักษณะพิเศษของมารดา กลุ่มนี้ซึ่งมีจำนวนน้อย ส่วนกลุ่มที่มีบุตรซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๗-๘ คน มีค่า A_3

ต่ำสุดเท่ากับ ๔,๔๕๐.๒๓ บาทต่อปีต่อคน กลุ่มที่จ่ายมากที่สุดคือผู้ที่มีบุตรน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีบุตร ๐-๒ คน คือ ๗,๕๖๔.๙๘ บาท ซึ่งประกอบด้วยรายการใช้จ่ายดังนี้ ค่านม (Z_1) ๒,๒๓๕.๖๕ บาท ค่าอาหารภายในบ้าน (Z_2) ๓,๐๖๒.๕๐ บาทต่อคน ค่าขนม (Z_3) ๒,๕๒๕.๖๘ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (Z_4) ๔,๒๑๗.๖๕ บาทและค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๑,๑๐๔.๐๐ บาท และเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ๒,๔๘๒.๗๘ บาท ต่อปีต่อบุตรแต่ละคน ส่วนมารดาในกลุ่มที่มีบุตร ๗-๘ คนจ่ายเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) สำหรับบุตรเฉลี่ยเท่ากับ ๔,๔๑๔.๘๔ บาท ซึ่งประกอบด้วย Z_1 ๒,๐๓๐ บาท Z_2 ๑,๘๔๘.๘๒ บาท Z_3 ๑,๓๓๖.๒๒ บาท และ Z_5 ๓๖๗.๕๐ บาทต่อคนต่อปี และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรจำนวน ๑,๔๐๒.๕๐ บาท ต่อปีต่อบุตรแต่ละคน (ดูตารางที่ ๓๓) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสตรีที่มีบุตรจำนวนมาก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตรยิ่งลดลง ซึ่งอาจเป็นเพราะค่าใช้จ่ายบางอย่างเฉลี่ยแล้วลดลง ถ้ายังมีผู้บริโภคมามากขึ้น อาทิเช่น ค่าอาหารภายใน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร เป็นต้น

ระยะเวลาการสมรสของมารดาที่ต่างกันมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกันด้วยเช่นกัน ทั้งนี้จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ กลุ่มมารดาที่มีระยะเวลาการสมรส ๔-๕ ปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุดคือจำนวน ๘,๑๔๒.๘๕ บาทต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ค่าสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่มีระยะเวลาการสมรสระหว่าง ๒๐-๒๔ ปีซึ่งมีค่า A_3 เท่ากับ ๔,๑๖๗.๘๗ บาทต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ในกลุ่มแรกได้ใช้จ่ายในเรื่องที่ว่าใน ($A_{3.1}$) ๖,๔๓๓.๒๐ บาทต่อปีต่อบุตรแต่ละคน ค่าใช้จ่ายนี้ประกอบด้วยค่านม (Z_1) ๒,๔๕๖.๔๗ บาท ค่าอาหารภายในบ้าน ๒,๘๘๓.๓๖ บาท ค่าขนม (Z_3) ๒,๒๔๘.๕๗ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (Z_4) ๓,๔๓๔.๑๓ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๔๕๑.๐๔ บาท และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตร ($A_{3.2}$) เฉลี่ยแล้วเท่ากับ ๒,๘๗๕.๔๑ บาท ส่วนมารดาที่มีกลุ่มระยะเวลาการสมรส ๒๐-๒๔ ปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๔,๓๖๘.๕๐ บาท ต่อปีต่อบุตรแต่ละคน ค่าใช้จ่ายที่ประกอบด้วย Z_1 ๑,๗๓๔.๕๕ บาท Z_2 ๒,๓๓๒.๕๗ บาท Z_3 ๑,๖๖๕.๗๑ บาท สำหรับ Z_5 นั้นเท่ากับ ๖๖๖.๒๑ บาท และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของบุตรจำนวน ๑,๓๑๖.๘๒ บาทต่อปีต่อคน จากการวิเคราะห์นี้จะเห็นว่ามารดาซึ่งมีระยะเวลาการสมรสที่ยาวนาน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรยิ่งลดน้อยลง ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจาก ความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรส กับจำนวนบุตร คือผู้ที่มีระยะเวลาสมรสนานกว่าจะมีบุตรจำนวนมากกว่า ผลการศึกษาเกี่ยวกับจำนวนบุตรและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีบุตรน้อยกว่าใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงดูบุตรมากกว่า ดังนั้นผลในตารางที่ ๓๔ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีระยะเวลาการสมรสน้อยกว่าจะจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรต่ำกว่า

๒. ปัจจัยทางสังคม

จากการวิจัยที่ได้วิเคราะห์ถึงระดับการศึกษาของมารดาซึ่งพบว่า กลุ่มสตรีที่มีระดับการศึกษาต่างกันมักใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ยแต่ละคนต่างกันด้วย ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยปรากฏว่าตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษาของมารดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ จากตารางที่ ๓๔ จะเห็นได้ว่ากลุ่มมารดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป ได้ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงสุด ซึ่งคิดเฉลี่ยแล้วเท่ากับ ๑๕,๔๔๕.๕๕ บาท ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน โดยสามารถจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) ๑๓,๕๒๘.๘๐ บาท ซึ่งประกอบด้วยค่านม (Z_1) ๓,๔๔๕ บาท ค่าอาหารภายในบ้าน (Z_2) ๔,๑๐๕.๒๑ บาท ค่าขนม (Z_3) ๓,๔๐๘.๐๐ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร ๕,๗๐๐.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๑,๔๑๓.๖๔ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ($A_{3.2}$) ๕,๐๕๓.๐๐ บาท มารดากลุ่มที่มีค่าใช้จ่าย (A_3) ค่าสุดได้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย ซึ่งค่า A_3 เท่ากับ ๕,๒๓๖.๓๒ บาท ต่อปีต่อคน โดยจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่วไป ๔,๗๔๕.๖๓ บาท ซึ่งประกอบด้วย Z_1 ๑,๔๑๕.๘๕ บาท Z_2 ๒,๐๘๓.๑๐ บาท Z_3 ๑,๔๓๘.๔๔ บาท Z_4 ๒,๔๐๐.๐๐ บาท และ Z_5 ๕๗๕.๑๓ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ($A_{3.2}$) เฉลี่ยแล้วเท่ากับ ๑,๖๒๕.๗๑ บาท ต่อปีต่อคน

จากการวิจัยนี้อาจแสดงให้เห็นว่า สตรีที่มีระดับการศึกษาสูงยิ่งลงทุนในการเลี้ยงดูบุตรสูงกว่าสตรีที่ระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า และคำนึงถึงคุณภาพ (Quality) ของบุตรยิ่งกว่าปริมาณ (Quantity) บุตร^๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนของสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาถึงสองเท่า

ในทำนองเดียวกัน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรของบิดาที่มีระดับการศึกษาสูง มักมีค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรของบิดาที่มีระดับการศึกษาค่ำกว่า ผลจากการวิจัยนี้ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ จากตารางที่ ๓๖ แสดงให้เห็นว่า บิดามีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรแต่ละคนสูงสุด ซึ่งคิดเป็นจำนวนปีละ ๑๓,๕๔๑.๑๐ บาทต่อคน ส่วนบิดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรเท่ากับ ๕,๗๕๐.๓๐ บาทต่อปีต่อคน สำหรับค่าใช้จ่ายของกลุ่มแรกจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ

^๑Mathana Phananimai, A Micro-Economic Analysis of the Determinants of Fertility in Thailand. Bangkok : Institute of Population Studies, Chulalongkorn University and Population Survey Division, National Statistical Office, 1979. (SOFT Report No. 5)

๑๐,๘๒๔.๐๔ บาท ต่อปี ซึ่งประกอบด้วย ค่านม (z_1) ๒,๔๔๗.๔๔ บาท ค่าอาหารภายในบ้าน (z_2) ๓,๖๗๕.๑๘ บาท ค่าขนม (z_3) ๒,๗๔๗.๕๐ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (z_4) ๔,๗๒๔.๔๑ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (z_5) ๑,๘๖๐.๐๐ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรโดยเฉลี่ย ($A_{3.2}$) เท่ากับ ๔,๔๑๔.๗๑ บาท ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ส่วนค่าใช้จ่ายของกลุ่มหลัง จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๕,๑๖๖.๘๖ บาท ซึ่งประกอบด้วย z_1 ๑,๘๓๒.๓๑ บาท z_2 ๒,๑๒๙.๘๑ บาท z_3 ๑,๘๓๙.๓๑ บาท สำหรับ z_5 เท่ากับ ๗๓๔.๔๖ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรโดยเฉลี่ย ๑,๕๗๐.๔๐ บาท ต่อปีต่อบุตรแต่ละคน

เมื่อวิเคราะห์ถึงตัวแปรการเข้าถึงสื่อมวลชนของมารดาในแง่ของการอ่านหนังสือ การวิจัยนี้พบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปี ปรากฏจะ เห็นได้ว่า กลุ่มมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรแต่ละคนสูงที่สุด กล่าวคือ ได้ใช้จ่าย เฉลี่ยแล้วเท่ากับ ๕,๘๔๔.๖๘ บาท ส่วนกลุ่มมารดาที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลย มีค่าใช้จ่ายต่ำสุด (A_3) เท่ากับ ๕,๗๘๓.๗๗ บาท โดยค่า A_3 ของกลุ่มแรก สามารถจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๘,๒๔๘.๖๓ บาท ต่อปีต่อคน ซึ่งค่าใช้จ่ายนี้ประกอบด้วย ค่านม (z_1) ๒,๗๒๔.๗๘ บาท ค่าอาหารภายในบ้าน (z_2) ๓,๑๕๑.๖๘ บาท ค่าขนม (z_3) ๒,๔๐๒.๔๒ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (z_4) ๔,๗๐๔.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (z_5) ๑,๕๔๒.๖๘ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ($A_{3.2}$) เท่ากับ ๓,๕๗๐.๗๘ บาท ส่วนค่า A_3 ของกลุ่มหลังจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๕,๓๘๓.๐๗ บาท ซึ่งประกอบด้วยรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คือ z_1 ๑,๔๘๗.๖๐ บาท z_2 ๒,๕๘๖.๘๖ บาท z_3 ๒,๐๘๘.๘๘ บาท สำหรับ z_5 เท่ากับ ๔๘๐.๐๐ บาท และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเฉลี่ยเท่ากับ ๑,๓๔๑.๘๘ บาท ต่อปีต่อคน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การที่มารดาอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน อาจเป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูงทำให้เกิดการใช้จ่ายสำหรับบุตรสูง และเป็นเพราะการสนใจของ หนังสือพิมพ์ การโฆษณาต่าง ๆ มีผลทำให้มารดาอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรมากขึ้นในเกือบทุก ๆ รายการเมื่อเทียบกับกลุ่มมารดาที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลย หรือนาน ๆ อ่านครั้ง (ดูตารางที่ ๓๓)

สำหรับการเข้าถึงสื่อมวลชนของมารดาในแง่ของการฟังวิทยุและชมโทรทัศน์ กลับปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) ต่ำกว่าการอ่านหนังสือพิมพ์จากการวิจัยนี้พบว่า กลุ่มมารดาที่ฟังวิทยุและชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ ๓-๔ ครั้ง มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A_3) สูงที่สุดเท่ากับ ๘,๑๐๔.๖๖ บาท ต่อปีต่อบุตรแต่ละคน รองลงไปได้แก่ ผู้ที่ฟังวิทยุและชมโทรทัศน์ทุกวันซึ่งค่า A_3 เท่ากับ ๗,๔๒๒.๔๔ บาท แต่กลุ่มที่มีค่า A_3 ต่ำสุดได้แก่ กลุ่มมารดาที่ไม่ได้ฟังวิทยุหรือชมโทรทัศน์เลย ซึ่งค่า A_3 เท่ากับ ๕,๑๑๑.๖๑ บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (A_3) เกี่ยวกับบุตรของมารดาที่ฟังวิทยุหรือชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ ๓-๔ วัน อาจจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๗,๑๒๕.๖๖ ซึ่งประกอบด้วยค่านม (Z_1) ๒,๑๔๓.๖๘ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน (Z_2) ๒,๗๒๐.๑๒ บาท ค่าขนม (Z_3) ๒,๔๘๘.๐๖ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร ๗,๓๗๑.๔๓ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๗๘๘.๑๔ บาท ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (A_3) ของมารดาที่ไม่ได้ฟังวิทยุหรือชมโทรทัศน์เลย จำแนกเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๕,๘๐๘.๗๖ บาท ประกอบด้วย Z_1 ๑,๖๖๕.๐๘ บาท Z_2 ๒,๒๘๘.๘๑ บาท Z_3 ๑,๘๑๕.๓๘ บาท Z_4 ๓,๖๐๐.๐๐ บาท และ Z_5 ๔๐๒.๘๖ บาท (ดูตารางที่ ๓๔)

ตัวแปรทางสังคมที่นำมาวิเคราะห์ถึงการใช้จ่ายโดยเฉลี่ยของสตรีสำหรับบุตรอายุ ๑-๗ ปีบริบูรณ์ อีกประการหนึ่งคือเขตที่อยู่อาศัยก่อนย้ายเข้ามาในเขตกรุงเทพมหานคร หรือภูมิลำเนาเดิม การวิจัยนี้ได้จำแนกสตรีที่อยู่ในข่ายออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑. ผู้ที่ย้ายมาจากเขตเทศบาล ๒. ผู้ที่ย้ายมาจากนอกเขตเทศบาล หรือเขตชนบท ๓. ผู้ที่ไม่เคยอยู่นอกกรุงเทพมหานคร คือผู้ที่เกิดในกรุงเทพมหานครนั่นเอง ปรากฏว่ามีมารดาที่เกิดในกรุงเทพมหานครถึงร้อยละ ๔๗ ของมารดาทั้งหมด จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับบุตร (A_3) จากตารางที่ ๓๕ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มมารดาที่เกิดในกรุงเทพมหานคร มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรพอ ๆ กับกลุ่มมารดาที่ย้ายมาจากเขตเทศบาล คือ ๗,๗๔๖.๘๗ บาท และ ๗,๘๒๒.๔๖ บาท ตามลำดับ โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไประหว่าง ๖,๗๓๘.๗๔-๖,๘๓๘.๕๒ บาท โดยแยกเป็นรายละเอียดดังนี้คือ ค่านม (Z_1) ๒,๔๓๗.๒๒-๒,๑๒๕.๗๑ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน (Z_2) ระหว่าง ๒,๕๐๔.๖๘-๒,๕๑๘.๖๗ บาท ค่าขนม (Z_3) ระหว่าง ๒,๒๑๘.๓๘-๒,๓๒๘.๑๔ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตรระหว่าง ๔,๐๕๓.๘๕-๔,๘๐๐.๐๐ บาท และ ค่าเสื้อผ้าบุตร ระหว่าง ๕๐๑.๕๑-๑,๓๑๕.๖๖ บาท และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาระหว่าง ๒,๖๒๕.๗๒-๓,๐๖๗.๗๖ บาท ตามลำดับ โดยที่ค่าใช้จ่ายของกลุ่มมารดาที่ย้ายมาจากเขตเทศบาลอื่นจะสูงกว่ากลุ่มมารดาที่เกิดในกรุงเทพมหานครเล็กน้อยทุกรายการสำหรับกลุ่มมารดาที่ย้ายมาจากเขตที่จัดว่าเป็นเขตชนบทนั้นมีค่าใช้จ่ายค่าที่สุด คือ ๗,๐๐๓.๔๘ บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในเรื่องทั่ว ๆ ไป ๖,๒๘๐.๕๒ บาท

แยกรายละเอียดได้ดังนี้ คือ ค่านม (z_1) ๒,๓๗๕.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน (z_2) ๒,๖๐๗.๗๗ บาท ค่าขนม (z_3) ๒,๔๖๗.๗๕ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (z_4) ๔,๑๕๐.๐๐ บาท และค่าใช้จ่ายเรื่องเสื้อผ้าบุตร (z_5) ๘๐๓.๙๓ บาท และ ค่าการศึกษา ๒,๒๙๘.๗๒ บาท

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะการใช้จ่ายของสตรีที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกันย่อมมีการใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรต่างกันด้วย ซึ่งตรงกับทฤษฎีการวิเคราะห์ ของมีธนา ทิวา สตรีที่ทำงานกินเงินเดือนและค่าจ้างในเขตเทศบาล (municipal areas) มักมีระดับการศึกษาและรายได้สูงกว่าสตรีที่อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ดังนั้นจึงมีความต้องการบุตรที่มีคุณภาพ (Child-Quality) มากกว่าปริมาณของบุตร (Child-Quantity) ในการนี้อาจนำมาอธิบายได้ว่าสตรีที่เคยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลหรือสตรีที่อาศัยอยู่แค่ในเขตกรุงเทพมหานครมาโดยตลอดนั้นมีลักษณะการใช้จ่ายใช้สอยและมีความต้องการลงทุนเกี่ยวกับบุตรสูงกว่าสตรีที่เคยอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ฉะนั้นจึงพบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรของสตรีสองกลุ่มแรกสูงกว่ากลุ่มหลัง

ตัวแปรทางสังคมประการสุดท้ายนั้น ที่นำมาวิเคราะห์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรที่มีอายุ ๑-๗ ปี บริบูรณ์ ได้แก่ ศาสนาของมารดา จากการวิจัยนี้พบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) จะเห็นได้ว่ากลุ่มสตรีที่ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรสูงสุดนั้น เป็นผู้ที่มีนับถือศาสนาคาทอลิก กับโปรเตสแตนต์ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรเท่ากับ (A_3) ๑๒,๕๐๒.๗๓ บาทต่อปี โดยจำแนกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) ๔,๔๗๑.๘๒ บาท ซึ่งจำแนกเป็นรายการต่าง ๆ คือ ค่านม (z_1) ๔,๔๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน ๓,๔๓๘.๐๙ บาท ค่าขนม (z_3) ๒,๘๔๐.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (z_5) ๑,๔๒๕.๐๐ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ($A_{3.2}$) ๘,๕๕๖.๖๗ บาท ส่วนกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตร (A_3) ต่ำสุดได้แก่ กลุ่มที่นับถือศาสนาขงจื้อ ซึ่งค่า A_3 เท่ากับ ๓,๖๗๒.๒๐ บาท โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) ๓,๓๗๖.๒๐ บาท ซึ่งแยกเป็นรายการต่าง ๆ คือ ค่านม (z_1) ๑,๘๒๕.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน (z_2) ๑,๗๑๔.๕๐ บาท ค่าขนม (z_3) ๑,๑๔๐.๐๐ บาท ค่าเสื้อผ้าบุตร (z_5) ๓๘๔.๐๐ บาท กับค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ($A_{3.2}$) ๑,๑๓๒.๕๐ บาท ต่อปีต่อคน (ดูตารางที่ ๔๐)

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่นำมาใช้วิเคราะห์ในการศึกษารายจ่ายนี้ ประกอบด้วย อาชีพของมารดา อาชีพของบิดา รายได้ของมารดา รายได้ของบิดา และรายได้ของครอบครัว

สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพของมารดา จากการวิจัยนี้พบว่าอาชีพของมารดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) มารดาที่ประกอบอาชีพ นักบริหารมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อบุตรสูงสุดเท่ากับ (A_3) ๑๕,๖๘๖.๓๑ บาทต่อบุตรคนหนึ่ง ซึ่งจำนวนมากเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๑๒,๗๘๗.๕๒ บาทต่อบุตรหนึ่งคน กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ๕,๖๒๖.๕๐ บาทต่อบุตรคนหนึ่ง ส่วนกลุ่มที่ใช้จ่ายค่าที่สุดุดำแก่ มารดาที่ประกอบอาชีพ ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิต และกรรมกร ซึ่งใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ย (A_3) เท่ากับ ๖,๖๘๑.๕๔ บาท โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๕,๖๖๖.๘๗ บาทต่อบุตรคนหนึ่ง และการศึกษา ($A_{3.2}$) ๑,๐๑๔.๖๗ บาท

จากการวิเคราะห์โดยอาศัยตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพของบิดาพบว่า อาชีพของบิดายังมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) เมื่อเทียบกับอาชีพของมารดา กลุ่มบิดาที่ประกอบอาชีพผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหารและผู้จัดการ ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน (A_3) สูงสุดเท่ากับ ๑๒,๘๔๑.๖๒ บาทต่อบุตรหนึ่งคน ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ๑๐,๔๘๗.๘๓ บาทต่อบุตรหนึ่งคน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเท่ากับ ๕,๖๘๗.๑๔ บาท ส่วนกลุ่มที่ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรต่ำสุดต่อบุตรได้แก่ กลุ่มบิดาที่อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานในครอบครัว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน (A_3) เท่ากับ ๕,๕๒๐.๐๐ บาทต่อบุตร (ตารางที่ ๔๒)

จากการวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับรายได้ของมารดากับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรพบว่า ตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) ผลการวิจัยพบว่า (ตารางที่ ๔๓) ระดับรายได้ระหว่าง ๖๐,๐๐๐-๗๕,๕๕๕ บาทต่อบุตร โดยจ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุด เท่ากับ ๒๐,๔๕๘.๕๕ บาท โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ๑๕,๖๔๓.๖๖ บาทต่อบุตรหนึ่งคน ซึ่งประกอบด้วย ค่านม (Z_1) ๒,๕๒๐.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ย (Z_2) ๓,๓๖๓.๖๖ บาท ค่าขนม (Z_3) ๕,๖๒๘.๕๗ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (Z_4) ๕,๑๐๐.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๓,๐๔๘.๐๐ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเฉลี่ยปีละ ๖,๖๖๘.๓๓ บาทต่อบุตรคนหนึ่ง ส่วนมารดาที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๕,๕๕๕ บาทต่อบุตร ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรต่ำสุดเท่ากับ ๖,๔๑๐.๖๐ บาทต่อบุตรหนึ่งคน โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของบุตร ($A_{3.1}$) เท่ากับ ๕,๘๗๕.๖๐ บาท ซึ่งประกอบด้วย ค่านม (Z_1) ๑,๕๐๐.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ย (Z_2) ๒,๔๓๕.๘๑ บาท ค่าขนม (Z_3) ๒,๑๕๓.๑๑ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร ๖,๕๐๐.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร ๕๑๖.๗๕ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเท่ากับ ๑,๗๘๖.๖๗ บาทต่อบุตรหนึ่งคน

ในทำนองเดียวกันตัวแปรเกี่ยวกับรายได้อีกของบิดา มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) จากการวิจัยนี้พบว่า กลุ่มบิดาที่มีระดับรายได้ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุด เท่ากับ ๑๖,๐๖๔.๔๘ บาทต่อปี (ตารางที่ ๔๔) โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ๑๒,๘๘๔.๔๘ บาท ซึ่งประกอบด้วยรายการต่าง ๆ คือ ค่านม (Z_1) ๒,๙๑๐.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ย ๔,๘๓๒.๖๔ บาท ค่าขนม (Z_3) ๓,๓๒๗.๒๗ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (Z_4) ๕,๔๐๐.๐๐ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๒,๑๒๗.๒๗ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรปีละ ๖,๓๗๐.๐๐ บาท ส่วนกลุ่มที่ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มบิดาที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๔,๙๙๙ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน (A_3) ของกลุ่มนี้เท่ากับ ๖,๑๕๔.๖๑ บาทต่อปี โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป ของบุตรเท่ากับ ๕,๕๔๑.๐๐ บาทต่อปี ซึ่งประกอบด้วยรายการใช้จ่ายต่าง ๆ ดังนี้คือ ค่านม (Z_1) ๑,๗๕๕.๗๘ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ยต่อคน (Z_2) ๒,๒๑๓.๒๓ บาท ค่าขนม (Z_3) ๑,๙๖๕.๐๐ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร (Z_4) ๑,๓๒๐.๐๐ บาท และ ค่าเสื้อผ้าบุตร (Z_5) ๘๓๑.๑๑ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเท่ากับ ๒,๖๖๐.๐๐ บาท ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน

เมื่อพิจารณา รายได้ของครัวเรือน (ตารางที่ ๔๕) นั้นปรากฏผลในทำนองเดียวกันกับการพิจารณา รายได้ของมารดาหรือบิดา ทั้งนี้เพราะตัวแปรดังกล่าวมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (A_3) กล่าวคือครัวเรือนที่มีระดับรายได้สูง มักมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรเฉลี่ยแล้วสูงกว่า ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ จากการวิจัยนี้พบว่าครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนเท่ากับ ๑๕,๙๖๒.๙๘ บาทต่อปี โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป เท่ากับ ๑๑,๙๖๕.๗๑ บาท ซึ่งประกอบด้วยรายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ คือ ค่านม (Z_1) ๓,๓๕๒.๐๐ บาท ค่าอาหารภายในบ้านเฉลี่ยต่อคน ๓,๗๐๓.๑๑ บาท ค่าขนม (Z_3) ๓,๓๕๕.๒๕ บาท ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้ดูแลบุตร ๔,๕๕๐.๐๐ บาท และ ค่าเสื้อผ้าบุตร ๒,๐๖๘.๙๖ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๕,๔๔๑.๒๕ ต่อปีต่อบุตรหนึ่งคน ส่วนครัวเรือนที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๔,๙๙๙ บาทต่อปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรต่ำที่สุด เท่ากับ ๕,๕๑๐.๘๖ บาทต่อปีต่อคน โดยแยกเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของบุตรเท่ากับ ๕,๑๑๕.๐๒ บาท ซึ่งประกอบด้วย ค่านม (Z_1) ๑,๔๒๒.๘๕ บาท ค่าอาหารภายในบ้านโดยเฉลี่ย (Z_2) ๒,๒๖๘.๐๒ บาท ค่าขนม (Z_3) ๑,๙๘๒.๗๒ บาท และค่าเสื้อผ้าบุตร ๑,๓๔๕.๗๑ บาท กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรเท่ากับ ๒,๖๗๕.๐๐ บาท ต่อปีต่อคน

บทที่ ๔

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร

จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๒ บทที่ ๓ และบทที่ ๔ เป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน โดยจำแนกตามประเภทดังนี้คือ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในระหว่างตั้งครรภ์ (A_1) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรที่มีอายุ ๐-๑ ปีบริบูรณ์ (A_2) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ (A_3) สำหรับการวิเคราะห์ในบทนี้เป็นการพิจารณาค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยที่มารดาได้จ่ายจริงในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ สำหรับการเลี้ยงดูบุตรหนึ่งคน โดยที่บุตรคนนั้นอยู่ในวัยระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ และค่าใช้จ่ายนี้ได้รวมค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ที่มารดาได้จ่ายไปไว้ด้วย ดังนั้นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคน (A) ในที่นี้หมายถึงค่าใช้จ่ายรวม ($A_1+A_2+A_3$) โดยเฉลี่ยที่มารดาได้จ่ายไปในการเลี้ยงดูบุตรหนึ่งคนที่อยู่ในวัยตั้งแต่ ๐-๗ ปีบริบูรณ์ โดยไม่กำหนดเฉพาะเจาะจงว่าต้องเป็นบุตรคนที่เท่าใด อาทิเช่น หากมารดาที่มีบุตร ๒ คน คนแรกมีวัยระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ และคนที่สองอยู่ในวัยที่ต่ำกว่า ๑ ปี ก็ให้มารดาประมาณค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้แก่บุตรโดยเฉลี่ย ๑ คน และให้รวมค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ไว้ด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ปรากฏว่า มารดาได้ใช้จ่ายเฉลี่ยสำหรับบุตรหนึ่งคนที่อยู่ในวัยระหว่าง ๐-๗ ปีบริบูรณ์ ประมาณปีละ ๘,๓๐๐.๐๐ บาท ตามมาตรฐานการครองชีพในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยสามารถจำแนกรายละเอียดค่าใช้จ่ายตามปัจจัยทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

๑. ปัจจัยทางประชากร เมื่อศึกษาด้วยการจำแนกตามตัวแปรทางด้านประชากรวิจัยนี้พบว่า อายุปัจจุบันของมารดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A) จากตารางที่ ๔๖ พบว่า มารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงสุด คือประมาณปีละ ๑๐,๐๔๗.๒๗ บาท กลุ่มมารดาที่มีอายุน้อยที่สุด คือกลุ่มอายุ ๑๕-๑๙ ปี จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรน้อยที่สุดและคือ ๔,๖๘๘.๗๘ บาท ส่วนมารดากลุ่มอายุอื่น ๆ ได้แก่กลุ่มอายุ ๒๕-๒๙ ปี กลุ่มอายุ ๓๕-๓๙ ปี กลุ่มอายุ ๔๐-๔๔ ปี และ ๔๕ ปีขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรเท่ากับ ๘,๒๔๑.๐๓ บาท ๗,๖๔๘.๓๗ บาท ๗,๒๖๑.๒๐ บาท และ ๗,๖๘๓.๘๔ บาท ตามลำดับ การที่ค่าใช้จ่ายของมารดากลุ่มอายุ ๓๐-๓๔ ปีสูงที่สุด และกลุ่มที่อายุน้อยที่สุดจ่ายน้อยที่สุดนั้นอาจเป็นด้วยเหตุผลที่ว่า มารดากลุ่มที่อายุ ๓๐-๓๔ ปี เป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและหน้าที่การงานค่อนข้างอยู่ในระดับที่เรียกว่ามั่นคงพอสมควรประกอบกับเป็นช่วงอายุที่ได้มีโอกาสรับรู้ความก้าวหน้าทันสมัยเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กจึงทำให้ค่าใช้จ่ายสูงกว่า แม้ว่ามารดากลุ่มอายุน้อย

จะมีความทันสมัยในการเลี้ยงดูทารก แต่ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยังไม่มั่นคงพอ จึงยังไม่มีความสามารถในการจ่ายเงินเพื่อสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการจ่ายสำหรับบุตรและตนเอง อีกประการหนึ่งมารดาที่อายุน้อยก็ยังมีบุตรที่อายุน้อย ซึ่งค่าใช้จ่ายเฉลี่ยทั้งหมดดังกล่าวไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาที่มารดา กลุ่มอายุ ๓๐-๓๔ ปี อาจจำเป็นต้องจ่ายเนื่องจากบุตรอยู่ในวัยที่ไปโรงเรียนแล้ว

ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดานั้น ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A) จากตารางที่ ๔๗ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มมารดาที่มีสถานภาพสมรสคือยังอยู่กินกับสามี จ่ายค่าเลี้ยงดูบุตรพอ ๆ กับ (๘,๔๐๔.๓๔ บาท) กลุ่มมารดาที่มีสถานภาพเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง (๘,๔๐๖.๐๖ บาท) การที่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรของมารดาสองกลุ่มไม่แตกต่างกันนัก เป็นด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ว่าสตรีจะมีสถานภาพสมรสเป็นเช่นไร ก็ย่อมจะต้องมีความรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของบุตรของตนเท่าเทียมกัน

ผลของการศึกษาตัวแปรจำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร สิ่งที่น่าสนใจตามตารางที่ ๔๘ ก็คือ มารดาที่มีบุตร ๐-๒ คน, ๓-๔ คน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรพอ ๆ กันคือ ประมาณ ๘,๖๐๐.๐๐ บาท กลุ่มที่จ่ายน้อยที่สุดคือกลุ่มมารดาที่มีบุตร ๗-๘ คน จ่ายไปประมาณ ๘,๔๑๐.๘๗ บาทต่อปี การที่กลุ่มมารดาที่มีบุตร ๐-๒ คน, และ ๓-๔ คน มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรพอ ๆ กันนั้น คงจะเนื่องมาจากสาเหตุแตกต่างกัน คือ กลุ่มมารดาที่มีบุตร ๐-๒ คนนั้น จะมีเพียงบางส่วนที่มีบุตรไปโรงเรียนแล้ว ดังนั้นค่าใช้จ่ายที่สูง คงจะเป็นเพราะการต้องการเลี้ยงดูบุตรให้ได้มีคุณภาพเพราะค่าใช้จ่ายไม่รวมค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาทุกกรณีไป ดังนั้นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จึงเป็นค่าใช้จ่ายเรื่องทั่ว ๆ ไป แต่สำหรับกลุ่มมารดาที่มีบุตร ๓-๔ คน เกือบจะทั้งหมดที่มีบุตรที่ไปโรงเรียนแล้ว ดังนั้นค่าใช้จ่ายจึงรวมเอาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาเข้าไปด้วย จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจะค่อย ๆ ลดลงเมื่อจำนวนบุตรมากขึ้น ยกเว้น ๒ กลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มมารดาที่มีบุตร ๘-๑๐ คน, และ ๑๑ คนขึ้นไป การที่เป็นเช่นนี้อาจจะเกิดจากลักษณะพิเศษของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของมารดาบางคน ซึ่งจำนวนตัวอย่างใน ๒ กลุ่มนี้ก็ยังมีจำนวนไม่มากนัก จึงอาจเป็นเหตุให้ตัวเลขค่าใช้จ่ายสูงผิดปกติ

นอกจากนี้การวิจัยนี้ปรากฏว่าตัวแปรระยะเวลาการสมรสของมารดา มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A) จากตารางที่ ๔๘ พบว่ากลุ่มมารดาที่มีระยะเวลาสมรส ๕-๘ ปี จ่ายไปเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุดคือ ๘,๑๒๕.๘๓ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรมีค่าลดต่ำลงเมื่อระยะเวลาการสมรสมากขึ้น จะสูงขึ้นเล็กน้อยเมื่อระยะเวลาการสมรสเป็น ๒๔ ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีบุตรเล็ก ๆ คือ บุตรที่อายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ หรือบุตรที่อายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ เมื่อสมรสไปแล้วเป็นเวลานานถึง ๒๔ ปี ก็ย่อมจะเกิดความตื่นเตนดีใจกับบุตรคนเล็ก ๆ จึงอาจทำให้บิดามารดากลุ่มนี้มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงกว่าเล็กน้อย สำหรับกลุ่มมารดาที่สมรสมาแล้วต่ำกว่า ๕ ปี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรใกล้เคียงกับค่าที่ต่ำที่สุดที่มารดาได้จ่ายไปคือ ๘,๔๔๓.๘๗ บาท เหตุผลที่อาจอธิบายได้คือมารดากลุ่มนี้มีบุตรที่ยังไม่ไป

โรงเรียน และอีกประการหนึ่งเป็นอุปสรรคซึ่งดังอรรถุไม่มากนักฐานะทาง เศรษฐกิจของครัวเรือนไม่อำนวยให้มี ความสามารถในการซื้อได้มากพอ

๒. ปัจจัยทางสังคม ผลของการศึกษาค้นคว้าการใช้ตัวแปรทางด้านสังคมนั้น พบว่าตัวแปร ทั้งระดับการศึกษาของมารดาและระดับการศึกษาของบิดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผัน ในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A) ตารางที่ ๕๐ และตารางที่ ๕๑ แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาของ มารดาและบิดามีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรคนนั้นคือ กลุ่มที่ได้รับการศึกษาน้อยจ่าย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรต่ำกว่า ผู้ที่มีการศึกษามากกว่า กลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย จ่ายเป็นค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับบุตรเท่ากับ ๔,๘๗๘.๖๘ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงขึ้นในกลุ่มมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า กลุ่มมารดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ๒๐,๔๓๒.๑๔ บาท ต่อปี

สำหรับตัวแปรระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนนั้นคือ การอ่านหนังสือพิมพ์และการฟังวิทยุ หรือโทรทัศน์ จากการวิจัยนี้พบว่าระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความ แปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร จากตารางที่ ๕๒ และตารางที่ ๕๓ แสดงว่ากลุ่มมารดา ซึ่งอ่าน หนังสือพิมพ์และฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ อาทิตยละหนึ่งครั้งใช้จ่ายเฉลี่ย ๔,๔๔๔.๗๐ บาท และ ๖,๐๒๑.๕๐ บาท ต่อปี ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรต่ำกว่ากลุ่มมารดาที่ตอบว่าไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์เลย (๖,๐๔๖.๗๕ บาทต่อปี) และไม่เคยฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เลย (๕,๗๔๔.๕๖ บาทต่อปี) ส่วนกลุ่มมารดาที่ตอบว่าอ่านหนังสือพิมพ์ ทุกวัน และฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ทุกวันนั้น จ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุดคือ ๑๑,๕๐๘.๕๐ บาทและ ๘,๗๓๔.๑๒ บาทตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ถึงตัวแปรที่อยู่อาศัยเดิมของมารดาปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (ตารางที่ ๕๔) กล่าวคือมารดาที่ไม่เคยอาศัยอยู่นอก กรุงเทพมหานครจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุดคือ ๘,๕๐๘.๖๖ บาทต่อปี ในขณะที่มารดาที่ย้าย เข้ามาจากนอกเขตเทศบาลในต่างจังหวัดจะมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุดคือ ๗,๑๘๓.๓๖ บาทต่อปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อิทธิพลของความทันสมัยของ เขตที่อยู่อาศัยซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความทันสมัยของบุคคลด้วย จึงทำให้ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ บุตรต่างกันไปหรือ เหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ก็คือ ผู้ที่ย้ายเข้ามาจากนอกเขตเทศบาลในต่าง จังหวัดเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มักจะมีความรู้ความสามารถตลอดจนความชำนาญในการทำงาน อาชีพน้อยกว่าบุคคลที่ย้ายมาจากเขตเทศบาลหรือผู้ที่เกิดในเขตกรุงเทพมหานคร จึงทำให้การประกอบอาชีพ เป็นอาชีพที่ใช้ความสามารถความชำนาญน้อยกว่า ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับรายได้ที่ต่ำกว่า

ในทำนองเดียวกันปัจจัยทางศาสนาที่มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A) จากการวิจัยนี้พบว่าผู้ที่นับถือศาสนาคาทอลิกหรือโปรเตสแตนต์นั้น จ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุดคือ ๑๔,๗๑๐.๗๑ บาทต่อปี กลุ่มมารดาที่นับถือศาสนาอิสลามและขงจื้อจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรค่อนข้างต่ำ คือประมาณ ๖,๒๕๔.๔๒ บาทและ ๔,๐๒๒.๐๖ บาทตามลำดับ ส่วนกลุ่มมารดาที่นับถือศาสนาพุทธนั้นใช้จ่ายระดับใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของมารดาที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ ซึ่งเท่ากับ ๘,๒๘๐.๘๒ บาทต่อปี (ตารางที่ ๕๔)

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจที่นำมาศึกษาในครั้งนี ได้แก่ออาชีพของมารดา อาชีพของบิดา รายได้ของมารดา รายได้ของบิดา และรายได้ของครัวเรือน ในการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรด้านรายได้นั้นพบว่า (ตารางที่ ๕๖ และตารางที่ ๕๗) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรของบิดามารดานั้นผันแปรตามอาชีพของบิดามากกว่ามารดา กล่าวคือกลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร ผู้จัดการ นั้นจ่ายค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (๑๔,๕๖๕.๘๔ บาทต่อปี) และมารดาที่มีสามีเป็นเสมียนพนักงาน จ่ายไป ๑๑,๗๒๖.๐๔ บาทต่อปี (ดูตารางที่ ๕๗) แต่เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอาชีพของมารดาแล้วพบว่า มารดาที่มีอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ฯลฯ ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรเท่ากับ ๑๘,๐๒๕.๓๔ บาทต่อปี ส่วนกลุ่มมารดาที่มีอาชีพเป็นเสมียนพนักงาน ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรเท่ากับ ๑๔,๑๔๕.๗๔ บาทต่อปี (ดูตารางที่ ๕๖) เมื่อพิจารณากลุ่มมารดาที่มีอาชีพทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้างพบว่าจ่ายไป ๗,๘๒๕.๔๔ บาทต่อปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวขึ้นกับอาชีพของบิดามากกว่าอาชีพของมารดา เพราะโดยทั่วไปแล้วสามีมีส่วนในการหารายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัวมากกว่าภรรยา

การศึกษาค่าใช้จ่ายโดยจำแนกตามรายได้ของมารดา บิดา และของครัวเรือนนั้น (ตารางที่ ๕๘, ตารางที่ ๕๙, ตารางที่ ๖๐) พบว่ามารดาที่ทำงานและได้รับรายได้มีเพียง ๓๒๙ คน จากจำนวน ๕๐๘ คน ที่ตกเป็นตัวอย่าง ตัวเลขของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรเมื่อจำแนกตามรายได้ทั้งของบิดา ของมารดา และครัวเรือน นั้นแสดงให้เห็นว่าระดับรายได้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร กล่าวคือถ้าระดับรายได้ต่ำ รายจ่ายเกี่ยวกับบุตรจะต่ำและรายจ่ายจะสูงขึ้นเมื่อระดับรายได้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อจำแนกตามระดับรายได้ของมารดา (ตารางที่ ๕๘) พบว่า รายจ่ายเกี่ยวกับบุตรนั้นมักค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ของมารดา ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารายได้ของมารดาแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะดูแลบุตรจำนวนเพียง ๒ คนในบ้าน เมื่อพิจารณากับรายได้ของบิดา (ตารางที่ ๕๙) พบว่ายิ่งรายได้ของบิดาสูงขึ้น ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรยิ่งเพิ่มขึ้นไปด้วย โดยเฉพาะในช่วงระยะได้ ๑๐,๐๐๐-๓๔,๔๔๔ กับช่วงรายได้

๔๐,๐๐๐-๔๔,๔๔๔ มีความแตกต่างในค่าใช้จ่ายมาก แต่ผู้มีช่วงรายได้สูงขึ้นความแตกต่างในค่าใช้จ่ายกลับไม่มากนัก ในตารางที่ ๖๐ เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร จำแนกตามรายได้ของครัวเรือนพบผลในทำนองเดียวกันคือในกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร เป็นสัดส่วนสูงมากเมื่อเทียบกับรายได้ของครัวเรือน คือ ในกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า ๔,๔๔๔ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงถึง ๔,๐๖๖.๓๓ บาทต่อปี ซึ่งเป็นร้อยละ ประมาณ ๖๐ ของรายได้ครัวเรือน ซึ่งนับว่ามีสัดส่วนสูงมาก แต่สำหรับกลุ่มที่มีรายได้เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงเป็นปีละ ๒๐,๔๓๗.๑๔ บาท ซึ่งเป็นร้อยละ ประมาณ ๒๐ ของรายได้ครัวเรือนเท่านั้น

การศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของครัวเรือนและรายจ่ายเกี่ยวกับบุตรในแต่ละครัวเรือนนั้น

ในประเทศไทยยังมิได้มีการศึกษากันอย่างเฉพาะเจาะจงลงไป ผลการศึกษาที่พอจะเกี่ยวข้องและอ้างถึงได้ก็คือ ผลของการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๕ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในเรื่องเกี่ยวกับรายจ่ายของครัวเรือนนั้น^๑ พบว่าเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครนั้น ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๗ คน และรายได้ของครัวเรือนโดยเฉลี่ยต่อปีเท่ากับ ๒๓,๑๓๖ บาท ในขณะที่รายจ่ายต่อครัวเรือนนั้นสูงกว่ารายได้ คือ ๒๔,๐๔๕ บาทต่อปี สำหรับการศึกษารายละเอียดของค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการนั้น ได้แยกออกเป็น ๑๔ รายการเช่น ค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภค บริโภค ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ฯลฯ เป็นต้น โดยมีได้แยกเป็นค่าใช้จ่ายที่สามารถจ่ายไปเกี่ยวกับบุตร แต่อย่างไรก็ตามในจำนวนรายการ ๑๔ รายการค่าใช้จ่ายนั้น ได้มีรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาอยู่ด้วย ซึ่งพบว่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดครัวเรือนในกรุงเทพมหานครนั้นเป็น ๓,๑๗๓ บาทต่อเดือน และสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษานั้นค่อนข้างต่ำคือ ๔๔ บาทต่อเดือน หรือ ๑,๐๐๘ บาทต่อปี อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษานั้นมิได้ระบุว่า เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร หรือของใคร และจำนวนก็ کم สำหรับรายการอื่น ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องอุปโภคบริโภค ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิง และการอ่านนั้น เป็นค่าใช้จ่ายรวมของทุกคนในครัวเรือน โดยมีได้ระบุว่า เป็นค่าใช้จ่ายของบุตรหรือของบิดามารดา

^๑สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๕ ที่ราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๑. หน้า ๑๐ และตารางหน้า ๕.

ค่าเสียโอกาสอันเนื่องจากการมีบุตร

ในการมีบุตรแต่ละคน นอกจากบิดามารดาจะต้องเสียเงินค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ดังรายการต่าง ๆ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ค่ารักษาพยาบาล การศึกษา ฯลฯ เป็นต้น ค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้เป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงิน แต่การมีบุตรแต่ละคนนอกจากค่าใช้จ่ายที่เป็นตัวเงินดังกล่าวแล้วนั้น ยังมีปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยซึ่งอาจคิดเป็นตัวเงินก็ได้ เช่น มารดาต้องลาออกจากงานเพื่อออกมาเลี้ยงดูบุตรทำให้ต้องเสียรายได้ไป เรียกว่าค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) หรือผลเสียที่เกิดจากการมีบุตรประการอื่น ๆ อาทิเช่น การเลี้ยงดูบุตรทำให้เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความประพฤติ และอนาคตของบุตร การไม่มีเวลาพักผ่อนส่วนตัว ในบั้นนี้จะได้วิเคราะห์เฉพาะค่าเสียโอกาสซึ่งคิดเป็นตัวเงิน ที่มารดาต้องเสียไปเนื่องจากการมีบุตร

ค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ในที่นี้หมายถึงค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่สามารถคิดเป็นตัวเงิน (A_4) เท่านั้น โดยนำมาวิเคราะห์ตามปัจจัยทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ค่าเสียโอกาส (A_4) นี้ประกอบด้วย รายได้ที่มารดาสูญเสียไปเนื่องจากการมีบุตร (r_1) รายได้พิเศษเสียไปเนื่องจากการมีบุตร (r_2) และรายได้ที่ลดไปเพราะการทำงานไม่ได้เต็มเวลา เนื่องจากการมีบุตร หรือเราสามารถสร้างแบบจำลองของ A_4 ดังนี้ $A_4 = r_1 + r_2 + r_3$

สำหรับค่าใช้จ่ายทางอ้อมไม่สามารถคิดเป็นตัวเงินให้ดูได้จากรายงานเบื้องต้น โครงการวิจัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ซึ่งได้รายงานผลการวิจัยไว้แล้วโดยละเอียด^๑

๑. ปัจจัยทางประชากร

เมื่อพิจารณาค่าเสียโอกาสที่เกิดขึ้นกับมารดาอันเนื่องจากการมีบุตรโดยวิเคราะห์ตามตัวแปรทางประชากร จากตารางที่ ๖๑ พบว่าอายุของมารดา มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดา จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๔ ปี มีค่าใช้จ่ายทางอ้อมหรือค่าเสียโอกาสที่เป็นตัวเงิน

^๑ จุฑา มณีสุโทปุลย์, นพวรรณ จงวัฒนา, บุษบา คุณาศิริรินทร์, รายงานเบื้องต้น โครงการวิจัย ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร, กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒, (เอกสารวิชาการ ฉบับพิเศษ หมายเลข ๓) หน้า ๕๖-๖๐.

สูงสุด กล่าวคือคิดเป็นเงินปีละ ๑๒,๑๙๒.๕๕ บาท รองลงมาได้แก่กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๒๔-๒๙ ปี ซึ่ง A_4 เท่ากับ ๑๐,๑๗๖.๔๓ บาท ส่วนกลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๔ ปี มีค่าเสียโอกาสน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือมีจำนวน ๔,๓๖๕.๐๐ บาทต่อปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสตรีมีอายุมากขึ้นโอกาสในการทำงานทำน้อยกว่าสตรีที่มีอายุน้อย และเกิดค่าเสียโอกาสน้อยกว่าก็ได้

ตัวแปรสถานภาพสมรสของมารดาปรากฏว่าไม่มีใครมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดาอันเนื่องจากการมีบุตร จากตารางที่ ๖๒ แสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีสถานภาพสมรสยังกินอยู่กับสามี การมีบุตรทำให้มีค่าเสียโอกาส (A_4) สูงกว่าสตรีที่มีสถานภาพที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง จากการวิจัยที่พบว่า A_4 ของมารดาในกลุ่มแรก เท่ากับ ๔,๖๘๖.๓๖ บาท ต่อปี ส่วน A_4 ของกลุ่มหลังเท่ากับ ๖,๗๔๑.๖๗ บาทต่อปี

สำหรับตัวแปรจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดาอันเนื่องจากการมีบุตร จากตารางที่ ๖๓ แสดงให้เห็นว่ามารดาที่มีบุตร ซึ่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันตั้งแต่ ๐-๒ คน มีค่า A_4 สูงสุด คือ จำนวน ๑๑,๑๓๕.๐๗ บาทต่อปีรองลงมาได้แก่สตรีที่มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวน ๓-๔ คน ค่า A_4 เท่ากับ ๗,๔๑๒.๘๔ บาทต่อปี ส่วนมารดาที่ค่า A_4 ต่ำสุดได้แก่ กลุ่มที่มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่จำนวน ๕-๑๐ คน ซึ่งค่า A_4 เท่ากับ ๒,๔๐๐.๐๐ บาทต่อปี

เมื่อพิจารณาค่าเสียโอกาสของมารดา (A_4) ตามตัวแปรระยะเวลาการสมรสของมารดา ปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดาอันเนื่องจากการมีบุตร จากตารางที่ ๖๔ พบว่ามารดาที่มีระยะเวลาการสมรสเพียง ๕ ปีมีค่า A_4 สูงสุดเท่ากับ ๑๑,๗๒๘.๓๙ บาทต่อปี รองลงมาได้แก่มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสระหว่าง ๔-๔ ปี ซึ่ง A_4 เท่ากับ ๑๐,๑๘๔.๗๒ บาทต่อปี ค่าสุดได้แก่มารดาที่มีระยะเวลาการสมรสตั้งแต่ ๒๕ ปีขึ้นไป A_4 เท่ากับ ๗,๗๖๐.๐๐ บาท จะเห็นได้ว่ายิ่งระยะเวลาการสมรสนานค่าเสียโอกาสอันเนื่องจากการมีบุตรยิ่งลดน้อยลง

๒. ปัจจัยทางสังคม

สำหรับทางด้านตัวแปรลักษณะทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษาของมารดา บิดา ระดับการเข้าพึ่งสื่อมวลชนของมารดา บิดา พึ่งจากการอ่านหนังสือพิมพ์ และพึ่งวิทยุหรือดูโทรทัศน์ ภูมิฐานะเดิมของมารดาและศาสนาของมารดา ผลจากการวิจัยเมื่อวิเคราะห์ A_4 ตามตัวแปรระดับการศึกษาของมารดาปรากฏว่าตัวแปรนี้มีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดา จากตารางที่ ๖๕ แสดงให้เห็นว่า มารดาที่มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป มีค่า A_4 สูงที่สุด คือ จำนวน ๒๑,๒๕๐.๐๐ บาทต่อปี รองลงมาได้แก่มารดาที่มีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ และระดับวิชาชีพซึ่งค่า A_4 เท่ากับ ๑๗,๒๔๕.๔๕ บาทต่อปี ส่วนมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลยมีค่า A_4 ต่ำสุด



เท่ากับ ๔,๘๓๔.๒๔ บาทต่อปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรายได้ของมารดาที่มีระดับการศึกษาสูงมักสูงกว่ารายได้ของมารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำหรือไม่มีการศึกษา ดังนั้นการสูญเสียรายได้ทั้งหมดหรือบางส่วนของมารดาที่มีระดับการศึกษาสูง จึงมากกว่ามารดาที่มีการศึกษาต่ำ

สำหรับการศึกษาค่าเสียโอกาสในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย Ritchie H. Reed and Susan McIntosh นั้น ให้ผลสอดคล้องกัน เขาได้ทำการศึกษาโดยคาดประมาณจากรายได้ของสตรีในแต่ละระดับการศึกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ตั้งแต่บุตรเกิดจนอายุ ๑๔ ปี ตัวเลขแสดงให้เห็นว่า ตลอดระยะเวลา ๑๔ ปีนั้น มารดาจะเสียค่าเสียโอกาสไป ๓๔,๗๘๒ เหรียญอเมริกัน มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะเสียค่าเสียโอกาสสูงกว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า คือมารดาที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจะเสียค่าเสียโอกาส ๒๖,๕๖๒ เหรียญอเมริกัน ในขณะที่มารดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าค่าเสียโอกาสจะสูงถึง ๕๔,๓๔๗ เหรียญอเมริกัน^๑

เมื่อวิเคราะห์ในแง่ระดับของการศึกษาของบิดากับค่าเสียโอกาสที่เป็นตัวเงิน ผลการวิจัยได้คล้ายกับระดับการศึกษาของมารดา กล่าวคือระดับการศึกษาของบิดามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อค่าเสียโอกาสของมารดา (A_4) ผลการวิจัยปรากฏว่า บิดาที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไปมีค่า A_4 เท่ากับ ๒๐,๐๗๗.๗๔ ต่อปี ซึ่งสูงกว่าค่า A_4 ของมารดาที่มีการศึกษาเดียวกัน รองลงมาได้แก่บิดาที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ ๑- ปีที่ ๕ และวิชาชีพมีค่า A_4 เท่ากับ ๑๒,๗๘๖.๕๘ บาทต่อปี ต่ำสุดได้แก่บิดาที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งค่า A_4 เท่ากับ ๔,๓๕๕.๘๘ บาทต่อปี (ดูตารางที่ ๖๖)

สำหรับตัวแปรระดับการเข้าถึงสื่อมวลชน โดยการอ่านหนังสือพิมพ์กับการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ ปรากฏว่าตัวแปรการอ่านหนังสือพิมพ์ปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่า A_4 สูงกว่าการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ จากตารางที่ ๖๔ พบว่า มารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันมีค่า A_4 เท่ากับ ๑๔,๕๒๑.๖๔ บาทต่อปีมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์สัปดาห์ละ ๓-๔ ครั้ง ค่า A_4 เท่ากับ ๔,๕๒๐.๐๐ บาทต่อปีสัปดาห์ละครั้ง ค่า A_4 เท่ากับ ๔,๘๐๐.๐๐ บาทต่อปี ไม่ค่อยได้อ่านหรือนาน ๆ อ่านครั้ง ค่า A_4 เท่ากับ ๗,๒๔๔.๐๕ บาทต่อปี ส่วนมารดาที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลย ค่า A_4 เท่ากับ ๗,๗๓๒.๓๘ บาทต่อปี

ส่วนในด้านการฟังวิทยุและดูโทรทัศน์ จากตารางที่ ๖๔ แสดงให้เห็นว่า ค่า A_4 ของผู้ที่มิได้ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์เลย กลับมีค่า A_4 สูงสุดนั้นเท่ากับ ๑๑,๗๕๖.๒๔ บาท รองลงไปได้แก่ผู้ที่ฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ทุกวัน ค่า A_4 เท่ากับ ๑๐,๓๐๗.๘๒ บาท สัปดาห์ละ ๓-๔ ครั้ง ค่า A_4 เท่ากับ ๘,๘๑๔.๑๘ บาท สัปดาห์ละครั้งเท่ากับ ๘,๓๒๐.๐๐ บาท ไม่ค่อยได้ดูหรือนาน ๆ ครั้ง เท่ากับ ๕,๕๒๓.๘๗ บาท

^๑Thomas J. Espenshade, "The Value and Cost of Children," in Population Bulletin, 32 : 1 (April 1977) p.26.

ตัวแปรภูมิลาเนาเดิมของมารดาไม่ปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยทางสถิติคือความแปรผัน

ในค่าเสียโอกาสมากนัก จากการวิจัยนี้พบว่า (ตารางที่ ๖๔) มารดาที่ไม่เคยอาศัยอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร มีค่า A_4 สูงสุด เท่ากับ ๑๐,๕๐๘.๘๑ บาท ต่อปี ส่วนมารดาที่เคยอาศัยอยู่นอกกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้พบว่า มารดาที่ย้ายมาจากภูมิลำเนาอื่น ๆ นอกเขตกรุงเทพมหานครแต่ทว่าเคยอยู่ในเขตเทศบาล มีค่า A_4 สูงกว่ามารดาที่เคยอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล กล่าวคือ A_4 ของกลุ่มมารดา เท่ากับ ๘,๖๔๕.๔๐ บาท ส่วนกลุ่มหลังเท่ากับ ๘,๓๒๐.๑๕ ที่เป็นเช่นนี้สอดคล้องกับลักษณะการทำงานและมาตรฐานการครองชีพของผู้ที่เคยอยู่ในเขตเทศบาลย่อมสูงกว่าผู้ที่เคยอยู่นอกเขตเทศบาล ดังนั้น ค่า A_4 ของผู้เคยอยู่ในเขตเทศบาล จึงสูงกว่าผู้ที่เคยอยู่นอกเขตเทศบาล

สำหรับตัวแปรศาสนาของมารดาปรากฏว่ามีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือความแปรผัน

ในค่าเสียโอกาสของมารดาอันเนื่องจากการมีบุตร จากตารางที่ ๗๐ ปรากฏว่ามารดาที่นับถือพุทธศาสนามีค่า A_4 สูงกว่ามารดาที่นับถือศาสนาอิสลาม ขงจื้อ และคาทอลิกหรือโปรเตสแตนต์ กล่าวคือ ค่า A_4 เท่ากับ ๘,๗๘๕.๖๔ บาทต่อปี ๖,๗๔๗.๑๔ บาทต่อปี ๓,๓๖๐.๐๐ บาทต่อปี และ ๗,๕๐๐.๐๐ บาทต่อปี ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสตรีที่ตกเป็นหัวหน้าและนับถือพุทธศาสนามีจำนวนมากกว่าสตรีที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ดังนั้น ค่าเฉลี่ยของ A_4 จึงสูงกว่าสตรีที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

๓. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การวิจัยนี้ยังได้แยกวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายทางอ้อมตามตัวแปรทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพของมารดา บิดา รายได้ของมารดา ผลการวิจัยปรากฏว่าตัวแปรทั้งสามต่างมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าเสียโอกาสของมารดาอันเนื่องจากการมีบุตร- (A_4)

สำหรับตัวแปรอาชีพของมารดานั้น จากการวิจัยนี้พบว่า (ตารางที่ ๗๑) มารดาที่ประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหารหรือผู้จัดการ มีค่าใช้จ่ายทางอ้อมอันเนื่องจากการมีบุตร (A_4) โดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในอาชีพอื่น ๆ กล่าวคือ ค่า A_4 เท่ากับ ๑๓,๘๘๕.๗๑ บาทต่อปีรองลงมาได้แก่สตรีที่ประกอบอาชีพเสมียนพนักงาน ซึ่งค่า A_4 เท่ากับ ๑๒,๘๘๒.๓๑ บาทต่อปี ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับงานขนส่งและการคมนาคม เกิดค่า A_4 เท่ากับ ๑๒,๖๔๗.๓๗ บาทต่อปี ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับ สาระตัวมีค่า A_4 เท่ากับ ๑๒,๑๔๕.๘๑ บาทต่อปี พวกที่มีค่าเสียโอกาสทางอ้อมต่ำสุดได้แก่ ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร ซึ่งมีค่า A_4 เท่ากับ ๗,๔๐๖.๑๖ บาทต่อปี

ส่วนหัวแปรงอาชีพของสามีนั้น จากการวิจัยนี้พบว่า (ตารางที่ ๗๒) สตรีที่มีสามีประกอบอาชีพรับราชการ มีค่า A_4 สูงที่สุดคือเท่ากับ ๒๔,๐๔๐.๐๐ บาท รองลงมาตามลำดับได้แก่ สตรีที่มีสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพนักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร หรือผู้จัดการ ซึ่งค่า A_4 เท่ากับ ๑๘,๒๑๓.๓๓ บาทต่อปี ต่อคน สตรีที่มีสามีเป็นทหาร ๑๒,๔๘๐.๐๐ บาทต่อปีต่อคน สตรีที่มีสามีเป็นเสมียนพนักงาน ๑๒,๑๖๘.๑๓ บาทต่อปีต่อคน สตรีที่มีสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า ๘,๐๐๔.๖๒ บาทต่อปีต่อคน สตรีที่มีสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม ๘,๗๔๖.๘๒ บาทต่อปีต่อคน สตรีที่มีสามีเป็นช่างผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมการ ๗,๗๔๘.๑๓ บาทต่อปีต่อคนและสตรีที่มีสามีเป็นพนักงานบริการ ๖,๘๔๕.๒๖ บาทต่อปีต่อคน

สำหรับตัวแปรทางเศรษฐกิจได้แก่รายได้ของมารดานั้น พบว่า กลุ่มมารดาที่มีรายได้สูงมีค่าเสียโอกาสเฉลี่ยต่อการมีบุตร ๑ คน สูงกว่ากลุ่มมารดาที่มีรายได้ต่ำ จากตารางที่ ๗๓ พบว่า กลุ่มมารดาที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๘,๕๕๕ บาทต่อปี มีค่า A_4 เท่ากับ ๔,๒๓๘.๐๓ บาทต่อปี กลุ่มที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๐-๐๘,๕๕๕ มีค่า A_4 เท่ากับ ๘,๘๐๕.๕๓ บาทต่อปี กลุ่มที่มีรายได้ ๔๐,๐๐๐-๕๘,๕๕๕ มีค่า A_4 เท่ากับ ๒๒,๐๐๐.๐๐ บาทต่อปีส่วนผู้ที่มีรายได้เกิน ๖๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไปนั้น ไม่ปรากฏว่ามีข้อมูลของค่าเสียโอกาส ทั้งนี้เป็นเพราะจำนวนตัวอย่างมีน้อยจนไม่มีความสำคัญในการแสดงค่าของตัวแปรนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

รายงานการวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตร ตามตัวแปร ประชากร สังคม และ เศรษฐกิจ ในการศึกษาได้ยังได้จำแนกค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นตามลักษณะอายุของบุตรได้แก่ ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรที่มีอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ และท้ายสุดเป็นการคำนวณค่าเสียโอกาสอันเนื่องจากการมีบุตร ซึ่งหมายถึง ค่าเสียโอกาส โดยเฉลี่ยของมารดาที่สูญเสียไป เนื่องจากการมีบุตร ในวัย ระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ ซึ่งผล จากการวิจัยพบว่าตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวมีบทบาทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความแปรผันในค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร

ตัวเลขค่าใช้จ่ายเฉลี่ยนี้เป็นค่าใช้จ่ายจริงที่เกิดขึ้น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นปีที่มีการสัมภาษณ์ สตรีที่อยู่ในข่าย ทั้งนี้ได้มีการปรับตัวเลขตามปีปัจจุบันแต่อย่างใด นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรหนึ่งคนที่คำนวณได้นี้ มิได้เป็นค่าใช้จ่ายที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบุตรคนหนึ่งคนใด หากแต่เป็นตัวเลขที่ประมาณการ โดยมารดาซึ่งมีบุตรอายุระหว่าง ๐-๗ ปีบริบูรณ์

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรที่มีอายุระหว่าง ๐-๗ ปีบริบูรณ์ อาจสรุปได้ดังนี้

๑. ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (A_1)

การศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ A_1 ของมารดาที่ตกเป็นตัวอย่าง จำนวนประมาณ ๒๔๐ คน พบว่า เมื่อศึกษาโดยพิจารณาถึงทุกตัวแปรยกเว้นรายได้ของภรรยา พบว่า มารดาส่วนใหญ่จ่าย สำหรับค่า A_1 ไประหว่าง ๒๗๒๔.๑-๒๔๕๒.๑ บาท แต่เมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามรายได้ของภรรยา ซึ่งมี จำนวนตัวอย่างน้อยมาก พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของ A_1 เท่ากับ ๔๗๑๕.๔๘ บาท สำหรับรายละเอียดของ การศึกษาค่า A_1 โดยพิจารณาถึงแต่ละตัวแปร ให้ผลดังนี้คือ

ปัจจัยทางประชากร จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีอายุอยู่ระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี จ่ายค่าใช้จ่าย ระหว่างตั้งครรภ์สูงที่สุดคือ เท่ากับ ๓,๔๔๕.๑ บาท ในขณะที่มารดาที่มีอายุน้อยที่สุดและมากที่สุด จ่ายไปน้อย ที่สุด คือ เท่ากับ ๑,๔๓๑.๔ บาท และ ๑,๗๒๕.๗ บาทตามลำดับ ส่วนมารดาที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ใน ปัจจุบันจำนวนที่สุด คือ ๐-๒ คน มีระยะเวลาการแต่งงานค่าที่สุดคือ ค่ากว่า ๕ ปี และมีสถานภาพสมรสอยู่ใน กับสามีจะจ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงที่สุดกว่ากลุ่มอื่น คือ ๓,๑๔๓.๑ บาท ๓,๐๔๘.๔ บาท และ ๒,๘๖๓.๘

บาท ตามลำดับ และในทางตรงกันข้าม มารดาที่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันมากที่สุดคือ ๗-๘ คน มีระยะเวลาการแต่งงานนานที่สุดคือ ๑๕-๑๙ ปี และมารดาที่เป็นหม้ายหรือหย่าร้าง จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ค่าที่สุดคือ ๙๔๔.๗ บาท และ ๑,๕๔๐.๐ บาทและ ๗๙๒.๒ บาท ตามลำดับ

ปัจจัยทางสังคม จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าขึ้นไป มารดาที่มีสามี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป จ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ากลุ่มอื่น คือ ๑๐,๒๕๐.๐ บาท และ ๗,๑๑๓.๒ บาทตามลำดับ แต่กลุ่มมารดาที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ ๔ กลับมีค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ต่ำกว่า กลุ่มมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย คือ ๑,๐๘๗.๓ บาท และ ๒,๔๙๒.๘ บาทตามลำดับ ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนพบว่า มารดาที่มีระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนสูงกว่า และมารดาที่เคยอาศัยอยู่แต่ในกรุงเทพมหานคร จะจ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดา กลุ่มที่มีระดับการเข้าถึงสื่อมวลชนต่ำกว่า และมารดาที่ย้ายมาจากนอกเขตเทศบาล คือมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน หรือมารดาที่ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์ทุกวัน และมารดาที่อาศัยอยู่แต่ในกรุงเทพมหานคร จะจ่ายค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ เท่ากับ ๕,๑๓๑.๕ บาท, ๓,๒๑๐.๑ บาท และ ๓,๓๑๗.๒ บาทตามลำดับ สำหรับตัวแปรเกี่ยวกับศาสนาของมารดา ไม่ได้ให้ความแตกต่างมากนักระหว่างมารดาที่มีนิกายศาสนาแตกต่างกัน เพราะ มารดาที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่มีนิกายศาสนาพุทธ

ตัวแปรด้านเศรษฐกิจ พบว่า กลุ่มมารดาที่มีอาชีพเป็นผู้ทำงานใช้วิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหารและผู้จัดการ และมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพประเภทเดียวกัน ที่กล่าวข้างต้นคือ จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์สูงกว่ามารดา และมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพอื่น คือ เท่ากับ ๘,๐๑๗.๑ บาท และ ๗,๔๕๑.๕ บาท ตามลำดับ ในทางตรงข้าม มารดาที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ประมง และกลุ่มมารดาที่มีสามีประกอบอาชีพดังกล่าว จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายตั้งครรภ์ค่าที่สุด คือ ๑,๑๓๖.๖๗ บาท และ ๑,๔๙๕.๓๙ บาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามรายได้ของภรรยา สามี และรายได้ของครัวเรือน พบว่าค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดานั้น ประมาณ ร้อย ๑๐-๑๕ ของรายได้ คือ ผู้มีรายได้ต่ำกว่าปีละ ๙,๙๙๙ บาท จ่ายไป ๑,๖๑๑.๑ บาท และผู้มีรายได้ต่ำกว่าปีละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท จ่ายไป ๙,๙๔๑.๕ บาท

สำหรับรายละเอียดของค่าใช้จ่ายแต่ละรายการ คือ

๑. ค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ (x_1)
๒. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์ (x_2)
๓. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารบำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) และ
๔. ค่าใช้จ่ายในการคลอด (x_4)

เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทั้ง ๔ ประเภทแล้ว พบว่ามารดาใช้จ่ายเป็นค่าอาหารบำรุงร่างกาย ระหว่างตั้งครรภ์ (x_3) สูงที่สุดคือประมาณ ๒,๗๐๐-๒,๘๐๐ บาท รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการคลอด (x_4) ประมาณ ๑,๑๗๘.๖-๑,๘๖๒.๖ บาท อันดับที่สาม คือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้ระหว่างตั้งครรภ์ (x_2) คือ จ่ายอยู่ระหว่างช่วง ๕๓๔.๖-๑,๐๖๔.๖ บาท และค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายในการตรวจครรภ์ (x_1) คือ จ่ายช่วงระหว่าง ๓๘๗.๔-๘๔๐.๐ บาท การที่ค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทเป็นไปตามลำดับนั้น เป็นเพราะว่า การจ่ายค่าอาหารบำรุงร่างกายนั้น จ่ายตลอดช่วงเวลา ๙ เดือน และเป็นไปได้ที่มารดาบางคนจะมีรายจ่ายประเภทนี้ทุกวัน เช่น ค่านม เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตรวจครรภ์นั้น เป็นค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุดก็เพราะสตรีส่วนใหญ่ไปฝากครรภ์กับโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายน้อย และในระหว่างตั้งครรภ์จะไปหาแพทย์เพื่อตรวจครรภ์ เฉพาะเมื่อมีการนัดจากแพทย์เท่านั้น หากไม่มีการแทรกซ้อนผิดปกติ และมีมารดาบางคนซึ่งไม่ได้ฝากครรภ์กับแพทย์เลย

สำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์นั้น ก็เป็นการจ่ายเพียงไม่กี่ครั้งในระหว่างตั้งครรภ์และจ่ายเมื่อจำเป็นจะต้องใช้เสื้อผ้าใหม่ให้พอดีกับสภาพของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อตอนครรภ์แก่ขึ้น ดังนั้นเมื่อเทียบกับราคาเสื้อผ้าโดยทั่วไปแล้ว อาจจะดูว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ต่ำอยู่บ้าง แต่อย่างไรก็ตาม มีมารดาบางกลุ่มที่ไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายที่ใช้เฉพาะระหว่างตั้งครรภ์เลย แต่ก็มีสัดส่วนต่ำมาก

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งซึ่งควรกล่าวถึงไว้ด้วยคือ การศึกษาถึงค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดาในครั้งนี้ ศึกษาจากมารดา ๒ กลุ่มคือ มารดาที่มีบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์เข้าชั้น (A_1x_1) และกลุ่มมารดาที่มีบุตรทั้ง ต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ และอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ (A_1x_3) โดยแยกค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ของมารดา ๒ กลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน

๒. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ (A_2)

จากการวิจัยนี้พบว่าค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ เฉลี่ยต่อคนของครัวเรือน จำนวนประมาณ ๒๔๕ ครัวเรือน ตกอยู่ในระหว่าง ๓,๗๒๑.๘ - ๓,๘๖๖.๔ บาท สำหรับการศึกษาค่า A_2 โดยพิจารณาตามตัวแปรต่าง ๆ ได้ผลดังนี้

ปัจจัยทางประชากร จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๔ ปี ใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๔,๓๕๖.๑ บาท กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี ใช้จ่ายน้อยที่สุดเท่ากับ ๒,๑๑๕.๘๗ บาท ส่วนมารดาที่มีบุตรซึ่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวนเดียว ๐-๒ คน มีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๔,๕๓๑.๑๙ บาท ในขณะที่มารดาที่มีบุตรซึ่งมีชีวิตอยู่จำนวน ๓ คนขึ้นไป มีค่าใช้จ่ายต่ำสุดเท่ากับ ๑,๓๕๖.๔ บาท กลุ่มมารดาที่อยู่กินกับสามีมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ากลุ่มมารดาที่หย่าร้าง ซึ่งค่าใช้จ่ายเท่ากับ ๓,๗๕๓.๕๕ บาท และ ๑,๘๕๑.๑

บาทตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มมารดาที่มีระยะเวลาการสมรสต่ำกว่า ๕ ปี มีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๔,๒๐๑.๐๕ บาท ส่วนมารดาที่มีระยะเวลาสมรสเป็นเวลา ๑๕-๑๙ ปี มีค่าใช้จ่ายต่ำสุดเท่ากับ ๒,๐๖๓.๔๕ บาท

ปัจจัยทางสังคม จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าขึ้นไป และกลุ่มมารดาที่มีสมาชิกจบการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าขึ้นไป มีค่าใช้จ่าย (A_2) สูงสุด เท่ากับ ๑๓,๕๒๓.๓๕ บาทต่อปี และ ๔,๔๔๘.๑๗ บาทตามลำดับ ส่วนกลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรต่ำกว่ากลุ่มมารดาที่ได้รับการศึกษาเลย กล่าวคือกลุ่มมารดาที่สำเร็จการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ ใช้จ่ายต่ำสุดเท่ากับ ๑,๑๑๗.๗๘ บาท ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับระดับการเข้าถึงสื่อมวลชน พบว่า มารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ทุกวัน มีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๕,๕๓๔.๓๖ บาท ต่อปี และ ๔,๑๕๖.๐๕ บาทต่อปีตามลำดับ ส่วนมารดาที่ไม่เคยอ่านหนังสือพิมพ์ หรือดูโทรทัศน์เลย มีค่าใช้จ่ายต่ำสุดเท่ากับ ๑,๕๖๘.๔๘ บาท และ ๒,๐๗๕.๐ บาท ตามลำดับ ถ้าพิจารณาคนที่อยู่อาศัยเดิมพบว่ามารดาที่อยู่ในกรุงเทพมหานครมาโดยตลอดมีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๔,๓๗๗.๗๕ บาท รองลงไปได้แก่มารดาที่ย้ายมาจากเขตเทศบาลซึ่งค่า A_2 เท่ากับ ๔,๐๒๒.๔๘ บาท ต่ำสุดได้แก่มารดาที่ย้ายมาจากนอกเขตเทศบาล ซึ่งค่า A_2 เท่ากับ ๒,๖๓๘.๓๖ บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่เคยอยู่ในเขต เมืองมัก เข้าถึงสื่อมวลชน และมีลักษณะการใช้จ่ายสูงกว่าผู้อยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนตัวแปรทางด้านศาสนา พบว่ามารดาที่นับถือศาสนาพุทธ ใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๓,๗๓๖.๒๑ บาท ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งใช้จ่ายเพียง ๔๐๕.๔๔ บาทต่อปี

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่เป็นนักวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหารและผู้จัดการ และกลุ่มมารดาที่มีสมาชิกประกอบอาชีพข้าราชการ มีค่าใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๑๒,๐๔๕.๐ บาทต่อปี และ ๑๕,๑๖๓.๐ บาทต่อปีตามลำดับ ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร กับกลุ่มมารดาที่มีสมาชิกประกอบอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งและการคมนาคม ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๑,๐๔๘.๐๒ บาทต่อปี และ ๑,๔๔๑.๔๕ บาทต่อปีตามลำดับ ถ้าพิจารณาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยตามกลุ่มรายได้ของครัวเรือน พบว่า ร้อยละ ๗๐.๗ ของครัวเรือนที่มีบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๓๙,๔๙๙ บาทต่อปี และเพียงร้อยละ ๖.๕ มีรายได้ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป จากการวิจัยปรากฏว่า ครัวเรือนที่มีรายได้ ๘๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรสูงสุดเท่ากับ ๑๐,๐๐๐-๑๑,๐๐๐ บาท ต่ำสุดได้แก่ครัวเรือนที่มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๓๙,๔๙๙ บาท ซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๒,๗๒๕.๕๗ บาทต่อปี

สำหรับการวิเคราะห์รายการค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นั้น จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาจ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูบุตรสูงสุดเท่ากับ ๖,๕๒๖.๖๗-๗,๑๕๒.๔๔ บาทต่อปี รองลงไปได้แก่ค่าอาหารและนม เท่ากับ

๒,๔๐๙.๘๙ บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายในการเตรียมของใช้ เช่น ที่นอน หมอน เตียง ฯลฯ เฉลี่ยโดยประมาณ ๕๘๐.๖๖-๖๒๐.๑๙ บาท ค่าสุดได้แก่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับของใช้สิ้นเปลือง เช่น กระดาษห่ม ซึ่งเฉลี่ยประมาณ ๒๐๕.๗๖-๒๑๓.๑๘ บาทต่อปี

๓. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรที่มีอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ (A₃)

จากการวิจัยนี้พบว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุตั้งแต่ ๑-๗ ปีบริบูรณ์ (A₃) ของครัวเรือน ประมาณ ๗๘๐ ครัวเรือน มีค่าประมาณ ๗,๕๐๐ บาทต่อปี สำหรับการศึกษาค่า A₃ โดยพิจารณาตามตัวแปร ต่างๆ ได้ผลดังนี้

ปัจจัยทางประชากร จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๕ ปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเฉลี่ยแล้วเท่ากับ ๘,๖๒๕.๘๔ บาทต่อปีต่อคน ค่าสุดได้แก่กลุ่มสตรีที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี ซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเพียง ๔,๘๙๐.๐๗ บาทต่อปีต่อคน จำนวนมารดาที่มีบุตรซึ่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๑๐ คนขึ้นไปใช้จ่ายสูงสุดเท่ากับ ๘,๒๕๕.๗๐ บาทต่อปีต่อคน ค่าสุดได้แก่กลุ่มสตรีที่มีบุตรซึ่งมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๗-๘ คน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเท่ากับ ๔,๘๙๐.๒๓ บาทต่อปีต่อคนมารดาที่มีสถานภาพสมรสอยู่กับสามีใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ย ๗,๖๓๒.๑๗ บาทต่อปีต่อคน ในขณะที่มารดาซึ่งเป็นหม้าย หรือหย่าร้าง ใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๖,๑๕๒.๙๔ บาทต่อปีต่อคน นอกจากนั้นกลุ่มมารดาที่มีอายุการสมรสระหว่าง ๕-๙ ปี ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๘,๑๕๒.๘๕ บาทต่อปีต่อคน ค่าสุดได้แก่มารดาซึ่งมีอายุการสมรสระหว่าง ๒๐-๒๔ ปี ซึ่งค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๕,๑๖๗.๘๗ บาทต่อปีต่อคน

ปัจจัยทางสังคม จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่มีระดับการศึกษาชั้นปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป สตรีที่สามีมีการศึกษาในระดับเดียวกันนี้มีการใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงสุด เท่ากับ ๑๕,๘๔๙.๘๘ บาทต่อปี ต่อคน ๑๓,๕๙๑.๑๐ บาทต่อปีต่อคนตามลำดับ ค่าสุดได้แก่มารดาที่ไม่ได้รับการศึกษาเลย และสตรีที่สามีไม่ได้รับการศึกษาเลย ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเท่ากับ ๕,๒๓๒.๓๒ บาทต่อปีต่อคน และ ๕,๗๘๐.๓๐ บาทต่อปีต่อคน ตามลำดับ ในแง่ของการเข้าถึงสื่อมวลชนนั้น จากการวิจัยนี้พบว่า กลุ่มมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน กับฟังวิทยุและชมโทรทัศน์สัปดาห์ละ ๓-๔ ครั้ง ได้ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๘,๘๘๔.๖๙ บาท และ ๘,๑๐๕.๖๖ บาทตามลำดับ ส่วนกลุ่มมารดาที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์เลย และไม่ได้ฟังวิทยุ หรือชมโทรทัศน์เลยมีค่าใช้จ่ายต่ำสุดเท่ากับ ๕,๗๘๓.๗๗ บาท และ ๕,๑๑๑.๖๑ บาทตามลำดับนอกจากนั้นสตรีที่ย้ายมาจากเขตเทศบาล ได้ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๗,๘๒๒.๕๖ บาทต่อปีต่อคน ค่าสุดได้แก่มารดาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๗,๐๐๓.๙๔ บาทต่อปีต่อคน

การวิจัยนี้ยังพบว่า มารดาที่นับถือศาสนาคาทอลิกกับโปรเตสแตนต์ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ย สูงสุดเท่ากับ ๑๖,๕๐๖.๗๓ บาทต่อปีต่อคน ส่วนมารดาที่นับถือศาสนาขงจื้อใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ยต่ำสุด เท่ากับ ๓,๖๗๕.๖๐ บาทต่อปีต่อคน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากการวิจัยนี้พบว่ากลุ่มมารดาที่ประกอบอาชีพ นักบริหารใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อบุตรสูงสุดเท่ากับ ๑๕,๖๕๖.๓๑ บาทต่อปีต่อคน ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่ประกอบอาชีพ ดังผู้ปฏิบัติงาน ในการผลิตและกรรมการ ซึ่งใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๖,๖๕๑.๕๔ บาท ส่วนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจำแนกตาม อาชีพของบิดานั้น จากการวิจัยนี้พบว่ามารดาที่มีสามีประกอบอาชีพผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหารและผู้จัดการใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๑๖,๔๔๑.๖๖ บาทต่อปีต่อคน ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่มีสามี อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานในครอบครัว ซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๕,๕๒๐.๐๐ บาทต่อปี นอกจากนี้ถ้าพิจารณา ตามรายได้ของบิดา มารดา และรายได้ของครัวเรือน ปรากฏว่ากลุ่มมารดาที่มีรายได้ระหว่าง ๖๐,๐๐๐- ๗๕,๕๕๕ บาทต่อปี ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๒๐,๕๕๔.๕๕ บาทต่อปีต่อคน มารดาที่มีรายได้ ระหว่าง ๐๐,๐๐๑-๐๕,๕๕๕ บาทต่อปี ใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรต่ำสุดเท่ากับ ๖,๕๑๐.๖๐ บาทต่อปีต่อคน ส่วนกลุ่มบิดาที่มีระดับรายได้ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๑๖,๐๖๕.๕๕ บาทต่อปีต่อคน ต่ำสุดได้แก่กลุ่มบิดาที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า ๕,๕๕๕ บาทต่อปี ซึ่งใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๖,๕๕๕.๖๑ บาทต่อปีต่อคน ในทำนองเดียวกันครัวเรือนที่มีรายได้ตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ย ต่อบุตรสูงสุดเท่ากับ ๑๕,๕๖๒.๕๕ บาทต่อปีต่อคน และครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า ๕,๕๕๕ บาทต่อปี ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรต่ำสุดเท่ากับ ๕,๕๖๐.๕๖ บาท ต่อปีต่อคน

๕. ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร (A)

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรในที่นี้หมายถึงค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่มารดาจ่ายสำหรับบุตรหนึ่งคนซึ่งมี ช่วงอายุระหว่าง ๐-๗ ปี หรืออีกนัยหนึ่งคือผลรวมของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์ และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์ ๑ คนจากศึกษา วิจัยพบว่ามารดาได้จ่ายเงินโดยเฉลี่ยปีละ ๘,๓๐๐.๐๐ บาทต่อบุตร ๒ คน ถ้าจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ ได้ผลดังนี้

ปัจจัยทางประชากร จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๓๕ ปี ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๑๐,๐๕๗.๒๗ บาท นอกจากนั้นมารดาที่มีบุตรซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวน ๓-๔ คน มีสถานภาพสมรส เป็นหม้าย,หย่า และมีระยะเวลาการสมรส ๕-๕ ปี ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๘,๖๗๕.๓๖ บาทต่อปี ๘,๕๐๖.๐๖ บาทต่อปี และ ๘,๑๖๕.๘๓ บาทต่อปีตามลำดับ ต่ำสุดได้แก่มารดาที่

มีอายุ ๑๔-๑๕ ปี มีบุตรซึ่งยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันจำนวน ๗-๘ คน มีสถานภาพสมรสอยู่กับสามี และมีระยะเวลาการสมรสเป็นระยะเวลา ๒๐-๒๔ ปี ซึ่งใช้จ่ายเท่ากับ ๔,๖๘๘.๒๘ บาทต่อปี ๔,๔๑๐.๘๗ บาทต่อปี ๘,๔๐๔.๓๘ บาทต่อปี และ ๔,๓๔๔.๖๗ บาทต่อปีตามลำดับ

ปัจจัยทางสังคม จากการวิจัยนี้พบว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี ขึ้นไป และสตรีที่สามีมีการศึกษาในระดับเดียวกันนี้ ใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรสูงสุดเท่ากับ ๒๐,๙๓๒.๑๕ บาทต่อปี และ ๑๔,๙๑๐.๔๔ บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ มารดาที่ไม่ได้รับการศึกษา (๔,๘๗๘.๖๘ บาท) และสตรีที่มีสามีไม่ได้รับการศึกษาเลย (๖,๔๔๑.๗๒ บาท) นอกจากนี้มารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และดูโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุทุกวันมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๑๑,๕๐๘.๙๐ บาท และ ๘,๗๓๔.๑๒ บาท ต่ำสุดได้แก่พวกที่อ่านอาทิตย์ละครั้ง (๕,๔๔๔.๗๐ บาท) ฟังไม่เคยฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ (๕,๗๔๔.๕๖ บาท) ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับภูมิฐานะเดิมั้นปรากฏว่ามารดาที่ไม่เคยอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร หรือผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมาตลอด นั้นมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าผู้ที่อพยพมาจากเขตนอื่น กล่าวคือใช้จ่ายเฉลี่ยเท่ากับ ๘,๙๐๘.๖๖ บาท ในขณะที่เปรียบกันผู้ที่เคยอพยพมาจากเขตนอื่นปรากฏว่ามารดาที่เคยอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล (๘,๔๗๒.๕๑ บาท) มีการใช้จ่ายต่อบุตรสูงกว่ามารดาที่เคยอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (๗,๑๘๓.๓๖ บาท) สำหรับปัจจัยทางศาสนาพบว่ามารดาที่นับถือศาสนาคาทอลิกหรือโปรเตสแตนต์มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงสุด (๑๔,๗๑๐.๗๑ บาท) เมื่อเทียบกับมารดาที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

การศึกษาตัวแปรทางด้านสังคมของมารดาแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนถึงความแตกต่างของบิดามารดาที่มีลักษณะทางสังคมแตกต่างกันย่อมมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรแตกต่างกัน โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านการศึกษาของบิดามารดา ผลการศึกษาแสดงให้เห็นผลอย่างชัดเจนว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดา มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร คือบิดามารดาที่มีการศึกษาสูงกว่าจ่ายค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรสูงกว่าบิดามารดาที่มีการศึกษาน้อยกว่า แต่สำหรับปัจจัยด้านสื่อสารมวลชนของบิดามารดานั้น ได้แก่การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุหรือการดูโทรทัศน์ ผลของการศึกษาแสดงให้เห็นชัดเจนเฉพาะกลุ่มมารดาที่มีการเข้าถึงสื่อสารมวลชนด้วยความถี่สูงสุด คือกลุ่มมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ทุกวัน แต่สำหรับกลุ่มอื่น ๆ นอกจากนั้น คือกลุ่มที่อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ อาทิตย์ละครั้ง นาน ๆ ครั้งและไม่เคยเลยนั้น ความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร ไม่ค่อยจะเห็นได้อย่างชัดเจนนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมิได้ศึกษาถึงปัจจัยดังกล่าวอย่างละเอียดลึกซึ้งลงไปกว่านี้ เรื่องที่อ่าน เรื่องที่ดูโทรทัศน์หรือฟังวิทยุ ระยะเวลาสาเหตุที่อ่านหรือฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์ เพราะบางคนอาจยุ่งกับการทำงานมากจนไม่มีเวลาสำหรับเรื่องดังกล่าว

หรือว่ามีเวลาว่างมากเกินไปจนไม่ทราบจะทำอะไรจึงมีเวลาอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ได้มากกว่า
กลุ่มมารดาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมดีกว่า ดังนั้นปัจจัยเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนจึงไม่แสดงความสัมพันธ์อย่าง
ชัดเจน กับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากการวิจัยนี้พบว่า มารดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตร
สูงสุด (๑๗,๒๖๔.๓๓ บาท) แต่เมื่อพิจารณาถึงอาชีพของสามี ปรากฏว่าสตรีที่มีสามีประกอบอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงาน
วิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร ผู้จัดการ ใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรโดยเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ ๑๔,๕๖๕.๘๔ บาท
ต่ำสุดได้แก่มารดาที่ประกอบอาชีพ ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิต และกรรมการ (๖,๖๕๓.๓๘ บาท) กับสตรีที่มี
สามีประกอบอาชีพทำงานการเกษตร (๕,๐๖๘.๑๘ บาท) ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับรายได้ปรากฏว่ามารดา บิดา
และครัวเรือนที่มีรายได้สูง ใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบุตรสูงกว่ามารดา บิดา และครัวเรือน ที่มีรายได้ต่ำ โดยจะเห็น
ได้ว่ามารดากลุ่มรายได้ ๖๐,๐๐๐-๗๔,๘๘๘ ต่อปี ใช้จ่ายเฉลี่ย ๒๕,๕๗๗.๕๕ บาท บิดากลุ่มรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
ต่อปีขึ้นไป ใช้จ่ายเฉลี่ย ๑๔,๘๖๗.๒๒ บาท และครัวเรือนกลุ่มรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาทต่อปีขึ้นไป ใช้จ่าย
๒๐,๔๓๗.๑๔ บาท ในขณะที่กลุ่มมารดา บิดา และครัวเรือน ที่มีรายได้ต่ำกว่า ๔,๘๘๘ บาทต่อปี ใช้จ่าย
๖,๕๐๔.๐๕ บาท ๖,๕๑๐.๐๗ บาท และ ๕,๗๗๗.๓๓ บาท ตามลำดับ

ผลของการศึกษาดังกล่าวทางด้านเศรษฐกิจกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรนั้น แสดงให้เห็นชัดเจนว่า
ผู้มีอาชีพเป็นผู้บริหาร มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงที่สุด ชื่อนำสังเกตคือผู้มีอาชีพเป็น เสมียนพนักงานมีค่าใช้จ่าย
เกี่ยวกับบุตรค่อนข้างสูงมากเมื่อเทียบกับรายได้โดยทั่ว ๆ ไปของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าว อีกประการหนึ่ง ค่าใช้
จ่ายของผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวแตกต่าง คือสูงกว่าผู้ประกอบอาชีพที่มีรายได้ใกล้เคียงกัน เช่น ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ
การค้า บริการ เป็นต้น แต่การที่ผู้ประกอบอาชีพ เสมียนพนักงานมีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูง อาจเป็นเพราะลักษณะ
การทำงานซึ่งใกล้ชิดกับผู้บริหาร ดังนั้นย่อมจะเห็นตัวอย่างในการเลี้ยงดูบุตรที่แตกต่างไปจากผู้ประกอบอาชีพ
อื่น รวมทั้งอาจคำนึงถึงคุณภาพของบุตรมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่นได้ จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงตามไปด้วย

ข้อควรสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรเมื่อจำแนกตามระดับรายได้ของมารดา
บิดา และรายได้ของครัวเรือน สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำ จะใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรต่ำ
กว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า แต่ข้อควรสังเกตคือ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรของผู้มีรายได้ต่ำคิดเป็นร้อยละของรายได้
ของครัวเรือนจะสูงกว่าร้อยละของกลุ่มที่มีรายได้สูงมาก เช่นกลุ่มรายได้ต่ำกว่า ๔,๘๘๘ บาท จ่ายไป ๕,๗๗๗.๓๓
บาท แต่กลุ่มรายได้ ๑๐๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไปจ่ายไป ๒๐,๔๓๗.๑๔ บาท ตัวเลขดังกล่าวนี้อาจเป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่า
มารดาทุกคนย่อมมีความต้องการที่จะเลี้ยงดูบุตรของตนให้ได้มีคุณภาพดีตามความสามารถหรือรายได้ของตนจะ
อำนวยให้ ดังนั้นเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นหรือโอกาสในการทำงานดีขึ้น ก็ย่อมจะใช้จ่ายไปเพื่อการเลี้ยงดูบุตรให้มี
คุณภาพดีขึ้น

๕. ค่าเสียโอกาสเนื่องจากการมีบุตร (A₄)

จากการวิจัยนี้พบว่าค่าเสียโอกาสของมารดาที่ตกเป็นตัวอย่างโดยเฉลี่ยเท่ากับ ๔,๔๖๖.๑๒ บาท ต่อปี โดยกล่าวสรุปจำแนกตามปัจจัยต่าง ๆ คือ

ปัจจัยทางประชากร กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๒๐-๒๔ ปี มีสถานภาพสมรสอยู่กับสามี มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ ๐-๒ คน และมีระยะเวลาการสมรส ๕ ปี เป็นกลุ่มที่มีค่าเสียโอกาสสูงสุด ซึ่งเท่ากับ ๑๒,๑๘๖.๕๔ บาท ๔,๖๘๖.๓๖ บาท ๑๑,๑๓๕.๐๗ บาท และ ๑๑,๗๒๘.๓๔ บาท ในทางตรงกันข้ามกลุ่มมารดาที่มีค่าเสียโอกาสต่ำสุด ได้แก่ กลุ่มมารดาที่มีอายุระหว่าง ๔๐-๔๔ ปี (๔,๓๖๕.๐๐ บาท) มีสถานภาพสมรสเป็นหม้ายหรือหย่าร้าง (๖,๗๘๑.๖๗ บาท) มีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ๔-๑๐ คน (๒,๔๐๐.๐๐ บาท) และมีระยะเวลาการสมรสตั้งแต่ ๒๕ ปีขึ้นไป (๒,๗๒๐.๐๐ บาท)

ปัจจัยทางสังคม กลุ่มมารดาที่มีการศึกษาระดับสูงมักมีค่าเสียโอกาส เนื่องจากการมีบุตรสูงกว่ามารดาที่มีการศึกษาระดับต่ำ ในทำนองเดียวกันกลุ่ม สตรีที่สามีมีการศึกษาระดับสูงมักมีค่าเสียโอกาสสูงกว่ากลุ่ม สตรีที่สามีมีการศึกษาระดับต่ำ จะเห็นว่ากลุ่มสตรี กับสตรีที่สามีมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีค่าเสียโอกาสเท่ากับ ๒๑,๒๕๐.๐๐ บาทต่อปี กับ ๒๐,๐๗๗.๗๔ บาทต่อปีตามลำดับ ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดา ที่มิได้รับการศึกษาเลย ซึ่งมีค่าเสียโอกาสเท่ากับ ๔,๘๔๓.๒๔ บาท และ ๔,๓๕๕.๘๘ บาทต่อปี สำหรับในแง่ของการเข้าถึงสื่อมวลชน จากการวิจัยนี้พบว่า กลุ่มผู้เสียโอกาสสูงสุดได้แก่ กลุ่มมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน (๑๔,๙๒๑.๖๔ บาท) กับกลุ่มมารดาที่มิได้ฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์เลย (๑๑,๗๕๖.๒๕ บาท) ต่ำสุดได้แก่กลุ่มมารดาที่อ่านหนังสือพิมพ์กับฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์นาน ๆ ครั้ง (๗,๒๕๔.๐๔ บาท กับ ๕,๘๒๓.๘๗ บาทตามลำดับ) เกี่ยวกับปัจจัยในด้านภูมิลาเนาเดิมของมารดาพบว่า มารดาที่ไม่เคยอยู่นอกเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเสียโอกาสสูงสุด (๑๐,๔๐๔.๘๑ บาท) ส่วนพวกที่เคยอพยพมาจากถิ่นอื่นนั้น กลุ่มมารดาที่เคยอยู่ในเขตเทศบาลมีค่าเสียโอกาสสูงกว่ากลุ่มมารดาที่เคยอาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล สำหรับด้านศาสนาพบว่า กลุ่มมารดาที่นับถือศาสนาพุทธ มีค่าเสียโอกาสสูงกว่ากลุ่มมารดาที่นับถือศาสนาอื่น ๆ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ จากการวิจัยนี้พบว่ามารดาที่ประกอบอาชีพ เป็นผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร. หรือผู้จัดการ มีค่าเสียโอกาสเนื่องจากการมีบุตรมากที่สุด (๑๓,๘๘๕.๗๑ บาท) เมื่อเทียบกับมารดาผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ทางด้านอาชีพของสามีและพบว่า มารดาที่มีสามีประกอบอาชีพรับราชการ มีค่าเสียโอกาสมากกว่าที่สุด (๒๔,๐๔๐.๐๐ บาท) เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ ต่ำสุดได้แก่มารดาที่เป็นช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิต และกรรมกร (๗,๔๐๖.๑๖ บาท) กับมารดาที่มีสามีเป็นพนักงานบริการ(๖,๘๔๕.๒๖ บาท) นอกจากนี้ยังพบว่ากลุ่มมารดาที่มีรายได้สูง มีค่าเสียโอกาสสูงกว่ากลุ่มมารดาที่มีรายได้ต่ำอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรตามโครงการนี้ อาจถือได้ว่าเป็นการริเริ่มศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่บิดามารดาต้องเสียไปเนื่องจากการเลี้ยงดูบุตร สำหรับประเทศไทยค่าใช้จ่ายในที่นี้เป็นค่าใช้จ่ายทางตรง และค่าใช้จ่ายทางอ้อมที่สามารถตีค่าเป็นตัวเงินได้ ตามความเป็นจริงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรที่ศึกษาเป็นหนึ่ง ในหลาย ๆ ส่วนซึ่งจะต้องจ่ายไปเพื่อเลี้ยงดูเด็ก แต่การศึกษาไม่อาจครอบคลุมได้ ถึงค่าใช้จ่ายทุกประเภท เนื่องจากงบประมาณจำกัด

การศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรนี้ เป็นเรื่องที่ทำการศึกษาวิเคราะห์ตัวเลขให้ถูกต้องแน่นอนได้ยาก เพราะค่าใช้จ่ายบางอย่างอาจคิดเป็นตัวเงินได้ และบางอย่างไม่อาจคิดเป็นตัวเงินได้ ค่าใช้จ่ายบางอย่างเป็นค่าใช้จ่ายร่วมกันกับบิดามารดา หรือพี่น้องคนอื่น อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ นั่นคือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจว่าบิดามารดาจะมีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรให้เติบโตต่อไปอย่างคนที่มีคุณภาพที่ได้หรือไม่

การศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรนี้ เป็นการศึกษาค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างแคบคือ ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และศึกษาเฉพาะค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปี บุตร ๑ คน ค่าใช้จ่ายของบุตร ๑ คนที่อายุระหว่าง ๑-๗ ปี บุตร ๑ ซึ่งเป็นเพียงการศึกษาวิธีการหนึ่ง เท่านั้นในการศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรนี้ อาจทำการศึกษาได้หลายวิธี เช่น การศึกษาติดตามค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ๑ คน ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ ไปจนถึงการศึกษาชั้นอุดมศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลให้นักวางแผนผู้บริหารได้ คนทั่วไปได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ประกอบการวางแผนพัฒนาเด็ก ตลอดจนพัฒนาการศึกษา และบิดามารดาอาจใช้ประกอบการวางแผนครอบครัวเพื่อดูความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของตนเองได้ วิธีการศึกษาอีกบางวิธีก็คือ การศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรคนแรกในครอบครัว การศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในแต่ละครอบครัว โดยพิจารณาขนาดของครอบครัว คือ จำนวนบุตรเป็นหลัก เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่า ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรคนแรกและคนที่สองหรือคนที่หลังถัดไปนั้น มีความแตกต่างกันอยู่มาก ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรคนที่หนึ่งมักจะสูงกว่าคนที่ถัดไป เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายบางอย่างเป็นค่าใช้จ่ายร่วมและของซึ่งใช้ต่อเนื่องกันได้ ในประเทศไทยเท่าที่ปรากฏยังไม่เคยมีผู้ใดได้เคยทำการศึกษาไว้ ดังนั้นสมควรที่จะได้มีผู้ทำการศึกษาต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากสถิติข้อมูลและผลจากการวิจัย ที่ได้เน้นจะมีประโยชน์ต่อการวางแผนในระยะยาว เกี่ยวกับการศึกษาการสาธารณสุข การวางแผนครอบครัว ฯลฯ ได้เป็นอย่างดีรวมทั้งเป็นการพัฒนาวิธีการศึกษาค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรให้ดียิ่งขึ้นด้วย

ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีกว่า นั้นคือมีอาชีพที่ใช้วิชาชีพ มีการศึกษาระดับสูงกว่า มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า ดังนั้นย่อมกระทบต่อคุณภาพของเด็ก ซึ่งจะเติบโตต่อไปเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นกำลังของประเทศชาติในอนาคต

รัฐบาลควรเผยแพร่ผลของการศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่บิดามารดาจะต้องจ่ายไปเพื่อเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ตระหนักถึงผลเสียของการมีบุตรแล้วไม่สามารถเลี้ยงดูให้บุตรเป็นคนที่มีความประพฤติดี ทั้งนี้บริการด้านการคุมกำเนิดที่รัฐบาลและหน่วยงานเอกชนหลายแห่ง ซึ่งดำเนินการอยู่แล้ว ก็จะช่วยสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับขนาดครอบครัวได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของรายจ่ายเกี่ยวกับบุตรกับรายได้ของครัวเรือนนั้น อัตราร้อยละของค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร เมื่อเทียบกับรายได้ของครัวเรือนของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงกว่า จะต่ำกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า แสดงว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะต้องใช้เงินรายได้ของตนส่วนใหญ่จ่ายไปเพื่อการเลี้ยงดูบุตร ดังนั้นข้อมูลดังกล่าวนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับขนาดครอบครัวของผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำให้ลดขนาดครอบครัวลง เพื่อที่งานจะได้มีความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรของตนให้มีความประพฤติดี

ควรมีการศึกษาค่าใช้จ่ายที่รัฐบาลจะต้องจ่ายไปในการเลี้ยงดูเด็ก (Social Cost) เนื่องจากในการเลี้ยงดูเด็กแต่ละคนนั้น นอกจากบิดามารดาจะต้องจ่ายเงินเพื่อค่าใช้จ่ายทางตรงให้แก่บุตรของตนแล้วยังมีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่รัฐบาลหรือสังคมต้องเข้ามารับผิดชอบด้วย เช่น ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการขยายการศึกษาทั้งระดับประถม และระดับการศึกษาที่สูงขึ้นไป เพื่อป้องกันการลาออกจากโรงเรียนกลางคัน ด้วยเหตุผลของการไม่มีสถานศึกษาเพียงพอ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการสาธารณสุข การผลิตแพทย์ พยาบาล เพื่อรองรับกับประชากรที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มครูในโรงเรียน ฯลฯ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลที่จะต้องเตรียมการเพื่อรองรับกับประชากรที่เพิ่มขึ้น แทนที่จะหันไปปรับปรุงคุณภาพของระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุขให้ดีขึ้น ดังนั้นค่าใช้จ่ายดังกล่าวจึงควรที่จะต้องมีการศึกษากันอย่างจริงจัง

นอกจากนั้นรัฐควรส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของมารดาในระหว่างตั้งครรภ์ เพราะสุขภาพของมารดาและสุขภาพครรภ์มีผลกระทบต่อสุขภาพเด็กในครรภ์ด้วย การศึกษาในครั้งนี้แม้ว่าเป็นการศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งนับว่าเป็นเขต เมืองที่มีบริการด้านสาธารณสุขอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเมืองอื่น และประชาชนมีความใกล้ชิดกับบริการสาธารณสุข ทั้งทางรัฐบาล และเอกชนก็ตามแต่จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในระหว่างตั้งครรภ์มีสตรีจำนวนน้อยมากที่ไปหาแพทย์เพื่อตรวจครรภ์เป็นประจำคือเพียงร้อยละ ๓.๘ เท่านั้น ส่วนสตรีที่ไปหาแพทย์เมื่อ มีปัญหา ไม่ได้ไปหาแพทย์เพื่อตรวจครรภ์เลย และไปหาแพทย์เพียง ๑-๒ ครั้งระหว่างตั้งครรภ์มีสูงถึงร้อยละ ๘๘.๕ และในการถามถึงอาหารพิเศษเพื่อบำรุงร่างกายระหว่างตั้งครรภ์ ก็พบว่ามีสตรีร้อยละ ๔๔.๘ ที่ไม่ได้มีการบำรุงร่างกายเป็นพิเศษในระหว่างตั้งครรภ์เลย จากตัวเลขเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับสุขภาพระหว่างการตั้งครรภ์ที่จะไปมีผลกระทบกระเทือนถึงสุขภาพของทารกในครรภ์ ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าวไปยังประชากรที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่อยกกว่าให้มาก

การส่งเสริมสถานที่รับเลี้ยงเด็กกลางวัน จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า มีมารดาบางส่วนต้องออกจากงาน เพื่อมาเลี้ยงดูบุตรเล็ก ๆ เพื่อเป็นสวัสดิการมารดา ในการที่จะช่วยให้มารดาสามารถทำงานนอกบ้านได้ และมีบุตรได้ในขณะเดียวกัน อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้มีสถานที่เลี้ยงเด็กกลางวันควรกระทำอย่างระมัดระวังในการที่จะมีใช้กระทำไปเพื่อส่งเสริมให้สตรีมีบุตรมากขึ้น แต่วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมนี้ก็เพื่อให้มารดาได้มีโอกาสทำงานนอกบ้านได้ในขณะเดียวกัน เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป สตรีมีโอกาสทำงานนอกบ้านมากขึ้นประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจรัดตัว แต่ในขณะเดียวกันบทบาทของสตรีในฐานะมารดาก็ยังคงดำรงอยู่ดังมีการส่งเสริมให้มีสถานที่เลี้ยงเด็กกลางวันก็จะช่วยผ่อนคลายความหึงเหี้ยมของสตรีทำงานนอกบ้านได้

ในด้านการส่งเสริมบริการสาธารณสุข คำตอบเกี่ยวกับสถานที่ที่บิดามารดาพาบุตรของตนไปรับการรักษาพยาบาลนั้นพบว่า มีสูงถึงร้อยละ ๔๗.๗ ที่พาบุตรไปรับการรักษาจากคลินิกเอกชน และมีเพียงร้อยละ ๒๐.๕ ที่ไปรับการรักษาพยาบาลจากโรงพยาบาล ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า บริการสาธารณสุขของรัฐบาลยังไม่เพียงพอ ความจริงแล้ว ความไม่เพียงพอของบริการสาธารณสุขนั้น เป็นผลที่เกิดเนื่องมาจากการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว จนรัฐบาลไม่อาจขยายบริการสาธารณสุขให้เพียงพอกับความต้องการได้ ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างในครั้งนั้น ว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ ก็ยังต้องไปรับบริการสาธารณสุขจากทางคลินิกแพทย์เอกชน ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่า ดังนั้นการเผยแพร่ข้อมูล เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรออกไปอย่างกว้างขวาง ก็หวังได้ว่าจะช่วยให้ทัศนคติเกี่ยวกับขนาดครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป โดยมีความต้องการขนาดครอบครัวเล็กลง ซึ่งก็จะเป็นการช่วยให้ลดอัตราเพิ่มประชากรได้ อันจะทำให้รัฐบาลสามารถขยายและปรับปรุงบริการสาธารณสุขให้ดีขึ้นได้ในอนาคต

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

๑. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, นพวรรณ จงวัฒนา, บุชบา คุณาศิริรินทร์. รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัย
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๒๒. (เอกสารวิชาการฉบับพิเศษ หมายเลข ๓)
๒. เทียนฉาย กิระนันท์. รายงานการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างการเจริญพันธุ์
รายได้และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.
๓. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กองวางแผนกำลังคน กองโครง
การสังคม. การศึกษาและวิจัยเรื่องเด็กเล็ก พ.ศ. ๒๕๑๖. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการ
พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๑๗.
๔. สำนักงานสถิติแห่งชาติ, การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๒๐.
(The Children and Youth Survey, Thailand 1977.) กรุงเทพฯ: สำนักงาน
สถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๑.
๕. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๔. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ,
๒๕๒๑.
๖. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๑๔-๒๕๑๕
ทั่วราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๑.

Bibliography

1. Becker, G.S. "A Theory of the Allocation of Time," Economic Journal. 75 (September 1965).
2. Beckers, G.S. "An Economic Analysis of Fertility," in Demographic and Economic Change in Developed Countries. Princeton: Princeton University Press, 1960.
3. Blake, J. "Are Babies Consumer Durables ?" in Population Studies. 22 (March 1968).
4. Duessenberry, J.S. "Comment." in Demographic and Economic Change in Developed Countries. Princeton: Princeton University Press, 1960.
5. Espenshade, Thomas J. "The Value and Cost of Children," in Population Bulletin, 32:1 (April 1977)
6. ~~Z~~iranandana, Thienchay. The Economic Costs of Children in Thailand : A Review. The Thai University Research Associates Research Paper, July 1980.
7. Lancaster, K. "A New Approach to Consumer Theory," Journal of Political Economy. 74 (April 1966).
8. Leibenstein, H. A Theory of Economic - Demographic Development. Princeton: Princeton University Press, 1954.
9. Leibenstein, H. Economic Backwardness and Economic Growth. New York : Wiley and Sons, 1957, 1963.
10. Phananiramai, Mathana. A Micro-Economic Analysis of the Determinants of Fertility in Thailand. Bangkok : Institute of Population Studies, Chulalongkorn University and Population Survey Division, National Statistical Office, 1979. (SOFT Report No.5).
11. Reed, Ritchie H. and Susan McIntosh. "Cost of Children" in Economic Aspects of Population Change. Vol.2 Edited by Elliot R. ~~M~~arss and Ritchie M. Reed. Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 1972.

12. Reed, Ritchie H. and Susan McIntosh, "Cost of Children."

Commission on Population Growth and the American Future,
Research Report Vol.II, Economic Aspects of the American
Future. Edited by Elliot R. Morss and Ritchie H. Reed.
Washington, D.C. : U.S. Government Printing Office, 1972.

13. Stigler, George. "Does Economic Have a Useful Past?"

History of Political Economic. Vol. 1. n.p, 1969.

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอายุของมารดา

| อายุของมารดา (ปี) | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|--|--|---------------|---------------|---------------|------------------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| 15 - 19 | 91.76 (17) | 252.00 (15) | 2,332.50 (12) | 169.56 (23) | 1,431.92 (26) |
| 20 - 24 | 255.18 (56) | 438.33 (48) | 2,919.60 (25) | 974.07 (59) | 2,402.75 (69) |
| 25 - 29 | 334.03 (57) | 669.56 (45) | 3,735.00 (22) | 1,211.76 (68) | 2,927.94 (73) |
| 30 - 34 | 914.39 (41) | 1,035.77 (26) | 2,190.00 (18) | 1,924.49 (49) | 3,885.10 (51) |
| 35 - 39 | 245.00 (12) | 584.29 (7) | 3,908.57 (7) | 1,563.85 (13) | 3,648.00 (15) |
| 40 - 44 | 148.00 (5) | * (3) | * (1) | 1,525.00 (6) | 1,725.71 (7) |
| 45+ | * (1) | - | * (1) | - * | * (1) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 404.29 | 602.85 | 2,934.42 | 1,227.29 | 2,822.85 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,159.64 | 881.44 | 3,854.85 | 1,800.29 | 4,545.92 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 189 | 144 | 86 | 218 | 242 |
| χ^2 - Statistic Significance d.f. | | | | | 3.97537 0.4093 4 |

ตารางที่ 2 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำนวนตามสถานภาพสมรสของมารดา

| สถานภาพสมรสของมารดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) | | | | |
|--|----------------------------------|--------------|---------------|----------------|------------------------|
| | \bar{x}_1 | \bar{x}_2 | \bar{x}_3 | \bar{x}_4 | \bar{A}_1 |
| สมรส | 410.05 (184) | 604.89 (141) | 2,934.42 (86) | 1,241.17 (214) | 2,863.76 (237) |
| หม้าย - หย่า | 137.78 (9) | 404.00 (5) | * (1) | 475.71 (7) | 792.22 (9) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 397.36 | 598.01 | 2,906.90 | 1,216.92 | 2,787.97 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน | 1,148.54 | 876.48 | 3,840.96 | 1,791.21 | 4,518.52 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 193 | 146 | 87 | 221 | 246 |
| χ^2 Statistic Significance d.f. | | | | | 3.97537 0.4093 4 |

ตารางที่ 3 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

| จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (คน) | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|---|--|--------------|---------------|----------------|--------------------------|
| | \bar{x}_1 | \bar{x}_2 | \bar{x}_3 | \bar{x}_4 | A_1 |
| 0 - 2 | 431.20 (12) | 664.17 (108) | 2,881.36 (66) | 1,275.45 (143) | 3,153.10 (158) |
| 3 - 4 | 406.75 (40) | 448.57 (28) | 3,792.00 (15) | 1,057.45 (51) | 2,493.57 (56) |
| 5 - 6 | 301.00 (20) | 335.00 (8) | 810.00 (5) | 1,466.11 (18) | 1,863.81 (21) |
| 7 - 8 | 68.33 (6) | * (2) | * (1) | * (1) | 966.67 (9) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำนวนตัวอย่าง (N) | | | | | |
| χ^2 - Statistic Significance d.f. | | | | | 17.47008 0.1328 12 |

ตารางที่ 4 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา

| ระยะเวลาการสมรสของมารดา (ปี) | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|--|--|--------------|---------------|----------------|--------------------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| 5 | 419.44 (107) | 645.84 (101) | 2,908.42 (57) | 1,233.41 (126) | 3,058.86 (141) |
| 5 - 9 | 438.48 (46) | 538.18 (27) | 3,725.00 (18) | 1,158.39 (56) | 2,822.71 (59) |
| 10 - 14 | 429.56 (23) | 518.33 (12) | 2,310.00 (6) | 1,260.38 (26) | 2,323.33 (27) |
| 15 - 19 | 108.18 (11) | 212.00 (5) | * (4) | 1,245.00 (10) | 1,540.00 (12) |
| 20 - 24 | * (2) | - | * (1) | - | * (2) |
| 25 + | - | - | * (1) | - | * (1) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 404.97 | 599.72 | 2,906.90 | 1,217.89 | 2,817.76 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,159.48 | 879.28 | 3,840.96 | 1,794.61 | 4,546.45 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 189 | 145 | 87 | 218 | 242 |
| χ^2 Statistic Significance d.f. | | | | | 16.27565 0.6994 20 |

ตารางที่ 5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

| ระดับการศึกษาของมารดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|-------------------------------------|--|---------------|---------------|---------------|--------------------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ไม่ได้เรียน | 164.74 (19) | 700.00 (5) | 3,382.86 (7) | 1,239.56 (23) | 2,492.80 (25) |
| ประถม 1 - ประถม 3 | 90.00 (8) | 251.67 (6) | * (3) | 622.00 (10) | 1,087.27 (11) |
| ประถม 4 | 191.46 (103) | 302.32 (69) | 1,897.50 (36) | 688.05 (118) | 1,462.15 (130) |
| ประถม 5 - ประถม 7 | 249.20 (25) | 528.33 (18) | 3,027.27 (19) | 1,164.58 (24) | 2,851.48 (27) |
| มัธยมศึกษา 1-5 และวิชาชีพ | 1,011.79 (28) | 955.76 (33) | 3,514.74 (19) | 2,525.29 (34) | 5,592.37 (38) |
| ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า | 2,271.25 (8) | 1,408.33 (12) | 4,892.73 (11) | 3,100.91 (11) | 10,250.00 (12) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 399.48 | 586.15 | 2,906.90 | 1,199.27 | 2,785.43 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,154.23 | 861.35 | 3,840.96 | 1,775.92 | 4,525.81 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 191 | 143 | 87 | 220 | 243 |
| 2 Statistic Significance d.f. | | | | | 88.42805 0.0000 20 |

ตารางที่ 6 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรถ์ จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

| ระดับการศึกษาของบิดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรถ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|----------------------------|--|---------------|---------------|---------------|----------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ไม่ได้เรียน | 235.83 (12) | 800.00 (2) | 3,217.50 (4) | 1,174.29 (14) | 2,249.135 (15) |
| ประถม 1- ประถม 3 | 722.00 (5) | 300.00 (4) | 1,980.00 (4) | 1,133.33 (6) | 3,255.00 (6) |
| ประถม 4 | 248.22 (73) | 340.00 (38) | 2,141.25 (24) | 641.11 (81) | 1,476.48 (91) |
| ประถม 5 -ประถม 7 | 143.85 (26) | 494.29 (21) | 2,266.36 (11) | 917.86 (28) | 2,158.33 (30) |
| มัธยมศึกษา 1-5 และวิชาชีพ | 560.21 (47) | 687.08 (48) | 3,565.38 (26) | 1,891.13 (53) | 4,068.39 (62) |
| ระดับปริญญาตรีและสูงกว่า | 1,376.00 (15) | 1,137.62 (21) | 3,768.75 (16) | 2,460.00 (21) | 7,113.18 (22) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 422.86 | 619.18 | 2,942.47 | 1,245.12 | 2,925.27 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,192.35 | 898.76 | 3,879.08 | 1,841.37 | 4,672.36 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 178 | 134 | 85 | 203 | 226 |
| χ^2 Statistic | | | | | 79.36400 |
| Significance | | | | | 0.0000 |
| d.f. | | | | | 20 |

ตารางที่ 7 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)

| การเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์) | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|---|--|-------------|---------------|---------------|---------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ทุกวัน | 658.12 (69) | 979.71 (68) | 3,780.00 (42) | 2,120.38 (78) | 5,131.53 (85) |
| สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง | 644.78 (23) | 253.33 (21) | 1,774.29 (14) | 1,107.92 (24) | 2,468.27 (29) |
| สัปดาห์ละครั้ง | * (4) | * (2) | * (1) | * (3) | * (4) |
| ไม่ค่อยอ่าน, นาน ๆ อ่านครั้ง | 180.77 (65) | 287.27 (44) | 1,650.00 (24) | 591.52 (79) | 1,287.44 (86) |
| ไม่ได้อ่าน | 77.69 (13) | 91.67 (6) | * (2) | 212.14 (14) | 1,552.94 (17) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 425.23 | 608.51 | 2,953.73 | 1,249.85 | 2,952.13 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,205.48 | 889.54 | 3,916.33 | 1,845.51 | 4,693.80 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 174 | 141 | 83 | 198 | 221 |
| χ^2 Statistic | | | | | 60.19498 |
| Significance | | | | | 0.0000 |
| d.f. | | | | | 16 |

ตารางที่ 8 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์)

| การเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์) | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|---|--|--------------|---------------|---------------|----------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ทุกวัน | 469.25 (134) | 637.98 (109) | 3,374.29 (63) | 1,308.84 (46) | 3,210.12 (167) |
| สัปดาห์ละ 3-4 ครั้ง | 186.84 (19) | 569.23 (13) | 2,597.14 (7) | 976.96 (23) | 2,243.48 (23) |
| สัปดาห์ละครั้ง | * (4) | * (4) | 792.00 (5) | 706.67 (6) | 1,445.71 (7) |
| ไม่ค่อยได้ดู, นาน ๆ ครั้ง | 257.86 (28) | 550.77 (13) | 1,237.50 (8) | 1,111.94 (31) | 1,780.30 (33) |
| ไม่ได้ดูเลย | 296.25 (8) | 268.33 (6) | * (4) | 1,155.00 (14) | 1,895.33 (15) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 397.36 | 599.72 | 2,906.90 | 1,220.18 | 2,795.88 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,148.54 | 879.28 | 3,840.96 | 1,794.63 | 4,526.06 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 193 | 145 | 87 | 220 | 245 |
| χ^2 Statistic | | | | | 25.57408 |
| Significance | | | | | 0.0603 |
| d.f. | | | | | 16 |

ตารางที่ 9 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัยก่อนย้ายเข้ากรุงเทพฯ ของมารดา

| เขตที่อยู่อาศัยก่อนย้ายเข้า กรุงเทพฯ ของมารดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|--|--|-------------|---------------|----------------|----------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ในเขตเทศบาล | 346.94 (36) | 774.29 (28) | 2,171.25 (16) | 1,367.67 (43) | 2,717.45 (47) |
| นอกเขตเทศบาล | 278.30 (59) | 420.44 (45) | 1,998.00 (30) | 897.35 (72) | 2,076.49 (77) |
| ไม่เคยอาศัยอยู่นอกกรุงเทพฯ | 496.77 (96) | 652.39 (71) | 3,859.02 (41) | 1,383.69 (103) | 3,317.23 (119) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 401.05 | 603.61 | 2,906.90 | 1,219.91 | 2,808.06 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,154.00 | 881.09 | 3,840.96 | 1,802.24 | 4,542.53 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 191 | 144 | 87 | 218 | 243 |
| χ^2 Statistic | | | | | 7.50399 |
| Significance | | | | | 0.4834 |
| d.f. | | | | | 8 |

ตารางที่ 10 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตังครรภ จำแนกคณศำสนำของมำรคำ

| ศำสนำของมำรคำ | ค่ำใช้จ่ำยระหว่ำงตังครรภ (บพ) (A_1) | | | | |
|---------------------------|---|--------------|---------------|----------------|----------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| พุด | 392.47 (182) | 571.16 (138) | 2,673.52 (85) | 1,177.13 (209) | 2,676.05 (233) |
| ธิสลำน | 52.00 (5) | 138.00 (5) | * (1) | 86.67 (6) | 3,620.00 (6) |
| ขงจื่อ | * (3) | * (1) | - | * (2) | * (3) |
| ควอธลิก-โปรเทสแตนท์ | * (3) | * (2) | * (1) | * (4) | * (4) |
| ค่ำเฉลี่ย (\bar{x}) | 397.36 | 598.01 | 2,906.90 | 1,216.92 | 2,787.97 |
| ค่ำเบียงเบนมำตรฐำน (S.D.) | 1,148.54 | 876.48 | 3,840.96 | 1,791.21 | 4,518.52 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 193 | 146 | 87 | 221 | 246 |
| F^2 - Statistic | | | | | 15.15770 |
| Significance | | | | | 0.2329 |
| d.f. | | | | | 12 |

สงวนลิขสิทธิ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพของมารดา

| อาชีพของมารดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|--|--|---------------|---------------|---------------|---------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ | | | | | |
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ ผู้จัดการ | * (4) | 1,385.71 (7) | 3,345.00 (6) | 2,261.67 (6) | 8,017.14 (7) |
| เสมียนพนักงาน | 869.33 (15) | 1,302.50 (16) | 4,140.00 (9) | 3,378.13 (16) | 7,364.12 (17) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า | 581.61 (31) | 563.18 (22) | 1,530.00 (14) | 1,188.46 (39) | 2,394.88 (41) |
| เกษตรกร ชาวประมง ฯลฯ | * (4) | * (1) | * (2) | 571.67 (6) | 1,136.67 (6) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขนส่ง และการคมนาคม | 224.71 (17) | 759.17 (12) | 4,024.29 (7) | 1,023.89 (18) | 2,105.91 (22) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร | 240.56 (71) | 270.95 (42) | 2,307.00 (30) | 812.30 (74) | 1,924.15 (82) |
| ข้าราชการ | * (1) | * (3) | * (2) | * (3) | * (3) |
| อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานให้ครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้าง | 204.35 (46) | 422.00 (40) | 3,764.12 (17) | 991.64 (55) | 2,262.66 (64) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 395.08 | 597.62 | 2,906.90 | 1,193.04 | 2,776.53 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,159.63 | 885.44 | 3,840.96 | 1,781.81 | 4,545.30 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 189 | 143 | 87 | 217 | 242 |
| χ^2 Statistic | | | | | 61.13011 |
| Significance | | | | | 0.0003 |
| d.f. | | | | | 28 |

ตารางที่ 12 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามอาชีพของบิดา

| อาชีพของบิดา | ค่าใช้จ่ายระหว่างตั้งครรภ์ (บาท) (A_1) | | | | |
|---|--|---------------|---------------|---------------|--------------------------|
| | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ นักบริหาร ผู้จัดการ | 1,400.00 (10) | 861.67 (12) | 4,790.00 (9) | 2,549.17 (12) | 7,541.54 (13) |
| เสมียนพนักงาน | 862.67 (15) | 1,502.14 (14) | 2,300.00 (9) | 2,963.16 (19) | 5,843.53 (19) |
| พนักงานบริการ | 285.95 (42) | 626.77 (31) | 2,324.12 (17) | 1,366.15 (52) | 2,535.54 (56) |
| ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง และกมนาคม | 159.62 (26) | 262.50 (24) | 2,061.82 (11) | 685.16 (31) | 1,510.28 (36) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร เกษตรกรและชาวประมง ฯลฯ | 345.92 (71) | 302.97 (37) | 2,494.29 (28) | 711.17 (77) | 1,843.33 (87) |
| ข้าราชการ | * (3) | 1,600.00 (5) | * (3) | * (4) | 8,532.00 (5) |
| ทหาร | 52.00 (5) | * (4) | * (2) | 1,416.00 (5) | 2,206.67 (6) |
| อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานให้ครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้าง | * (1) | - | * (1) | * (1) | * (1) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 404.35 | 595.58 | 2,723.86 | 1,226.10 | 2,728.09 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,171.87 | 883.30 | 3,488.95 | 1,813.07 | 4,339.05 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 184 | 138 | 83 | 213 | 236 |
| χ^2 Statistic Significance d.f. | | | | | 82.66797 0.0000 32 |

ตารางที่ 13 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครบกั จำแนกตามรายได้ภรรยา

| รายได้ภรรยา/ปี (บาท) | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
|----------------------------|-------------|---------------|---------------|---------------|---------------|
| 00001-09999 | 317.33 (15) | 288.00 (10) | * (4) | 816.87 (16) | 1,424.70 (17) |
| 10000-39999 | 825.92 (27) | 1,260.83 (24) | 2,344.50 (20) | 2,090.60 (33) | 4,552.43 (37) |
| 40000-59999 | * (2) | * (4) | * (3) | * (4) | * (4) |
| 60000-79999 | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) |
| 80000-99999 | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) |
| 100000+ | * (2) | * (1) | * (1) | * (2) | * (2) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 840.00 | 1,054.63 | 3,231.00 | 1,962.63 | 4,715.48 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 2,110.35 | 1,251.35 | 3,619.29 | 2,596.40 | 6,352.73 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 48 | 41 | 30 | 57 | 62 |
| χ^2 Statistic | | | | | 28.53674 |
| Significance | | | | | 0.0973 |
| d.f. | | | | | 20 |

ตารางที่ 14 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์จำแนกตามรายได้สามี

| รายได้สามี/ปี (บาท) | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | x_5 |
|----------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|----------------|
| 00001-09999 | 487.77 (9) | 340.00 (5) | * | 780.00 (11) | 1,521.81 (117) |
| 10000-39999 | 193.49 (123) | 409.89 (93) | 2,660.94 (53) | 886.66 (141) | 2,037.08 (161) |
| 40000-59999 | 1,045.00 (14) | 1,235.00 (14) | 3,735.00 (8) | 2,600.00 (16) | 6,462.50 (16) |
| 60000-79999 | 1,937.50 (8) | 443.00 (10) | 3,654.00 (5) | 1,624.00 (10) | 5,444.00 (10) |
| 80000-99999 | * (3) | * (4) | * (4) | * (4) | * (4) |
| 100000+ | * (3) | * (3) | * (2) | * (3) | * (3) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 384.81 | 535.58 | 3,092.83 | 1,178.64 | 2,817.46 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,175.95 | | 4,053.53 | 1,531.55 | 4,290.75 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 160 | 129 | 74 | 185 | 205 |
| χ^2 Statistic | | | | | 44.66176 |
| Significance | | | | | 0.0012 |
| d.f. | | | | | 20 |

ตารางที่ 15 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยระหว่างตั้งครรภ์ จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน

| รายได้ของครัวเรือน/ปี (บาท) | x_1 | x_2 | x_3 | x_4 | A_1 |
|-----------------------------|---------------|---------------|---------------|---------------|----------------|
| 00001-09999 | 456.25 (8) | * (2) | * (2) | 875.55 (9) | 1,611.11 (9) |
| 10000-39999 | 217.32 (116) | 404.58 (85) | 1,986.13 (44) | 868.27 (133) | 1,738.21 (151) |
| 40000-59999 | 272.22 (18) | 745.00 (12) | 5,260.00 (9) | 1,457.89 (19) | 4,677.89 (19) |
| 60000-79999 | 367.77 (9) | 862.30 (13) | 4,950.00 (5) | 1,639.16 (12) | 4,533.84 (13) |
| 80000-99999 | 2,744.00 (5) | 1,081.25 (8) | 1,787.14 (7) | 2,603.75 (8) | 6,963.75 (8) |
| 100000+ | 1,423.63 (11) | 1,237.50 (12) | 6,840.00 (9) | 3,623.84 (13) | 9,941.42 (14) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 397.90 | 598.03 | 3,100.26 | 1,230.25 | 2,895.70 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 1,195.88 | 888.68 | 4,013.02 | 1,846.27 | 4,702.88 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 167 | 132 | 76 | 194 | 214 |
| χ^2 Statistic | | | | | 69.38268 |
| Significance | | | | | 0.0000 |
| d.f. | | | | | 20 |

ตารางที่ 16 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามอายุของมารดา

| อายุของมารดา (ปี) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี (บาท) (A_2) | | | | | | | |
|--|---|--------------|---------------|-------------|-------------|-------------|---------------|--------------------------|
| | y_1 | y_2 | y_3 | y_4 | y_5 | y_6 | y_7 | A_2 |
| 15-19 | 250.39 (26) | * (1) | 1,667.37 (19) | 342.06 (19) | 121.29 (14) | 255.72 (17) | 97.04 (7) | 2,115.87 (26) |
| 20-24 | 650.97 (62) | 3,672.00 (8) | 2,164.53 (53) | 551.71 (49) | 234.70 (41) | 536.93 (49) | 191.32 (20) | 3,481.63 (69) |
| 25-29 | 607.57 (70) | * (2) | 2,427.17 (53) | 403.21 (47) | 161.26 (49) | 234.43 (48) | 367.12 (28) | 3,416.04 (72) |
| 30-34 | 703.62 (47) | 7,950.00 (8) | 3,032.20 (41) | 721.81 (25) | 273.70 (34) | 470.08 (42) | 1,458.25 (13) | 5,352.11 (53) |
| 35-39 | 466.67 (15) | * (2) | 2,120.00 (9) | 194.07 (7) | 215.09 (6) | 285.28 (10) | * (3) | 2,826.89 (16) |
| 40-44 | 438.57 (7) | - | 3,320.00 (6) | * (3) | * (3) | 166.04 (6) | * (1) | 3,720.94 (7) |
| 45+ | * (1) | - | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) | * (1) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | | 6,926.67 | 2,428.35 | 487.32 | 206.99 | 450.61 | 432.36 | 3,747.56 |
| ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) | | 6,070.29 | 2,103.44 | 718.14 | 281.63 | 1,207.82 | 1,124.51 | 4,792.29 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | | 18 | 182 | 151 | 148 | 173 | 73 | 244 |
| χ^2 Statistic Significance d.f. | | | | | | | | 29.33859 0.2076 24 |

ตารางที่ 18 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามจำนวนบุตรที่กำลังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

| จำนวนบุตรที่กำลังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (คน) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี (บาท) (A_2) | | | | | | | |
|---|---|--------------|---------------|-------------|-------------|-------------|------------|---------------|
| | y_1 | y_2 | y_3 | y_4 | y_5 | y_6 | y_7 | A_2 |
| 0 - 2 | 736.23(151) | 7,264.00(15) | 2,728.48(118) | 551.67(115) | 231.86(104) | 514.15(120) | 519.95(56) | 4,531.19(159) |
| 3 - 4 | 337.60 (50) | * (3) | 1,862.73 (44) | 332.83 (30) | 146.00 (29) | 348.82 (32) | 137.59(13) | 2,576.91 (55) |
| 5 - 6 | 321.58 (19) | - | 2,177.14 | 190.84 (7) | 167.93 (12) | 336.96 (17) | * (3) | 2,102.63 (22) |
| 7+ | 66.67 (9) | - | 1,697.14 (7) | - | 149.43 (5) | 105.66 (6) | * (1) | 1,392.91 (10) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 588.47 | 6,926.67 | 2,438.69 | 491.86 | 207.40 | 452.70 | 432.36 | 3,749.50 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 981.58 | 6,070.29 | 2,098.05 | 717.49 | 280.26 | 1,202.20 | 1,124.51 | 4,779.80 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 229 | 18 | 183 | 152 | 150 | 175 | 73 | 246 |
| χ^2 Statistic | | | | | | | | 16.21471 |
| Significance | | | | | | | | 0.1816 |
| d.f. | | | | | | | | 12 |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

| ระดับการศึกษา ของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า 1 ปีบริบูรณ์/คน/ปี (บาท) (A_2) | | | | | | | |
|--|---|-------------|---------------|------------|------------|------------|--------------|--------------------------|
| | y_1 | y_2 | y_3 | y_4 | y_5 | y_6 | y_7 | A_2 |
| ไม่ได้รับการศึกษา | 296.36(22) | * (1) | 2,040.00(16) | 470.44 (6) | 148.79(14) | 321.51(15) | * (2) | 2,838.85 (25) |
| ประถม 1-3 | 151.82(11) | - | 1,220.00 (6) | 197.31 (7) | 116.98 (6) | 200.00 (6) | * (1) | 1,117.79 (11) |
| ประถม 4 | 436.15(122) | * (3) | 1,907.06(102) | 464.83(83) | 182.37(73) | 551.35(94) | 154.61 (35) | 2,749.04(133) |
| ประถม 5-7 | 511.25(24) | * (1) | 2,013.33(18) | 423.90(18) | 200.76(15) | 194.45(18) | 130.19 (8) | 2,540.66 (26) |
| มัธยมศึกษา 1-6 | 1,053.16(38) | 5,571.43(7) | 3,499.36(31) | 602.26(25) | 221.89(30) | 335.09(30) | 555.31(19) | 6,047.81 (38) |
| ระดับ ปริญญาตรีขึ้นไป | 1,775.46(11) | 9,020.00(6) | 6,600.00 (9) | 724.53(10) | 489.06(10) | 763.02(10) | 1,783.02 (8) | 13,923.35 (12) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 584.30 | 6,926.67 | 2,409.89 | 487.69 | 207.14 | 456.63 | 432.36 | 3,721.81 |
| ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) | 984.16 | 6,070.29 | 2,108.14 | 718.24 | 282.16 | 1,208.63 | 1,124.51 | 4,795.13 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 228 | 18 | 182 | 152 | 148 | 173 | 73 | 245 |
| χ^2 Statistic Significance d.f. | | | | | | | | 74.09279 0.0000 20 |



ตารางที่ 26 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี จำแนกตามอาชีพของมารดา

| อาชีพของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุต่ำกว่า ๑ ปีบริบูรณ์/คน/ปี (บาท)(A ₂) | | | | | | | |
|--|--|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|----------------|--------------------------|
| | y ₁ | y ₂ | y ₃ | y ₄ | y ₅ | y ₆ | y ₇ | A ₂ |
| ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสน- ศาสตร์ นักบริหาร ผู้จัดการ | 883.33 (6) | * (3) | 7,920.00 (5) | 570.57 (5) | 615.09 (6) | 822.64 (6) | 1,894.34 (6) | 12,095.04 (7) |
| เชียนพนักงาน | 1,496.47(17) | 8,160.00(5) | 4,357.50(16) | 562.26(12) | 262,64(15) | 258.76(14) | 1,070.62 (7) | 9,280.22(17) |
| ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ การค้า | 540.00(40) | * (3) | 2,316.36(33) | 383.96(24) | 186.36(26) | 720.99(32) | 169.81(14) | 3,603.56(42) |
| เกษตรกร | 165.00 (6) | - | * (4) | | * (2) | * (4) | - | 1,048.02 (6) |
| ปฏิบัติงานอาชีพ เกี่ยวกับการขนส่ง และการคมนาคม | 821.36(22) | * (1) | 1,860.00(16) | 682.08(16) | 329.72(16) | 336.60(15) | 160.76(10) | 4,139.78(22) |
| ช่าง ปฏิบัติงานใน การผลิตและกรรมกร | 382.15(79) | * (3) | 2,103.27(55) | 465.84(47) | 123.46(53) | 428.60(57) | 131.32(20) | 2,562.49(82) |
| ข้าราชการ | * (3) | * (1) | * (2) | * (3) | * (2) | * (3) | * (3) | * (3) |
| ทำงานบ้านโดยไม่ได้ รับค่าจ้าง | 391.27(55) | * (2) | 2,049.41(51) | 463.59(40) | 173.85(28) | 374.66(42) | 276.92(13) | 2,855.19(65) |
| ค่าเฉลี่ย (x̄) | 584.61 | 6,926.67 | 2,441.54 | 493.43 | 205.76 | 456.36 | 432.36 | 3,759.47 |
| ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.) | 982.16 | 6,070.29 | 2,102.76 | 722.21 | 280.44 | 1,208.69 | 1,124.51 | 4,798.81 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 228 | 18 | 182 | 150 | 148 | 173 | 73 | 244 |
| χ ² Statistic Significance d.f. | | | | | | | | 64.50215 0.0001 28 |

ตารางที่ 32 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา

| สถานภาพ สมรส ของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรอายุระหว่าง ๑-๗ ปีบริบูรณ์/ปี/คน (บาท) (A_3) | | | | | | | |
|-----------------------------------|---|---------------|---------------|--------------|-------------|--------------|--------------|--------------|
| | z_1 | z_2 | z_3 | z_4 | z_5 | $A_{3.1}$ | $A_{3.2}$ | A_3 |
| สมรส | 2,356.90(387) | 2,778.32(670) | 2,297.57(683) | 4,555.00(48) | 975.73(511) | 6684.38(757) | 2657.33(270) | 7632.17(757) |
| หม้าย-หย่า | 2,123.08 (13) | 2,720.38 (28) | 2,594.12 (34) | * (2) | 834.54 (22) | 5846.77 (37) | 1565.71 (7) | 6142.99 (37) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 2,349.30 | 2,775.99 | 2,311.63 | 4,492.80 | 969.91 | 6645.34 | 2629.75 | 7562.77 |
| ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) | 3,091.43 | 1,571.08 | 2,294.27 | 3,253.82 | 1,978.64 | 5050.18 | 2594.04 | 5875.45 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 400 | 698 | 717 | 50 | 533 | 794 | 277 | 794 |
| χ^2 Statistic | | | | | | | | 22.935 |
| Significance | | | | | | | | .0855 |
| d.f. | | | | | | | | 15 |

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 46 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอายุของมารดา

| อายุของมารดา (ปี) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|----------------------------|--------------------------------------|
| 15 - 19 | 4,688.78 (40) |
| 20 - 24 | 8,027.29 (173) |
| 25 - 29 | 8,291.03 (250) |
| 30 - 34 | 10,097.27 (204) |
| 35 - 39 | 7,698.77 (131) |
| 40 - 44 | 7,261.20 (68) |
| 45 + | 7,683.94 (32) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,304.08 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,591.07 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 898 |
| χ^2 Statistic | 118.51 |
| Significance | .0574 |
| d.f. | 96 |

ตารางที่ 47 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามสถานภาพสมรสของมารดา

| สถานภาพสมรสของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|----------------------------|--------------------------------------|-------|
| สมรส | 8,404.38 | (862) |
| หม้าย-หย่าร้าง | 8,506.06 | (43) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,280.92 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,570.14 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 905 | |
| χ^2 Statistic | 31.764 | |
| Significance | .0107 | |
| d.f. | 16 | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 48 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

| จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (คน) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|--|--------------------------------------|-------|
| 0 - 2 | 8,610.41 | (488) |
| 3 - 4 | 8,674.36 | (262) |
| 5 - 6 | 6,940.27 | (94) |
| 7 - 8 | 5,410.97 | (40) |
| 9 - 10 | 7,316.18 | (13) |
| 11+ | 8,255.70 | (6) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,292.39 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,573.54 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 903 | |
| χ^2 Statistic | 112.986 | |
| Significance | .0076 | |
| d.f. | 80 | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 49 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา

| ระยะเวลาการสมรสของมารดา (ปี) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|------------------------------|--------------------------------------|
| - 5 | 8,593.97 (269) |
| 5 - 9 | 9,125.83 (296) |
| 10 - 14 | 8,221.14 (175) |
| 15 - 19 | 6,871.97 (75) |
| 20 - 24 | 5,354.67 (40) |
| 25 + | 7,088.81 (33) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,320.20 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,619.64 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 888 |
| χ^2 Statistic | 120.507 |
| Significance | .0018 |
| d.f. | 80 |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 50 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

| ระดับการศึกษาของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|----------------------------|--------------------------------------|-------|
| ไม่ได้รับการศึกษา | 5,978.68 | (135) |
| ประถม 1 - 3 | 6,589.17 | (55) |
| ประถม 4 | 7,094.90 | (457) |
| ประถม 5 - 7 | 8,704.43 | (85) |
| มัธยมศึกษา 1 - 6 | 11,993.91 | (127) |
| ปริญญาตรีขึ้นไป | 20,932.15 | (32) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,243.35 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,557.21 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 391 | |
| χ^2 Statistic | 242.496 | |
| Significance | .0000 | |
| d.f. | 80 | |

ตารางที่ 51 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

| ระดับการศึกษาของบิดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|----------------------------|--------------------------------------|
| ไม่ได้รับการศึกษา | 6,541.72 (69) |
| ประถม 1 - 3 | 7,064.43 (28) |
| ประถม 4 | 6,849.81 (358) |
| ประถม 5 - 7 | 8,134.71 (84) |
| มัธยมศึกษา 1 - 6 | 9,594.74 (207) |
| ปริญญาตรีขึ้นไป | 15,910.48 (71) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,446.13 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,833.12 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 817 |
| χ^2 Statistic | 201.825 |
| Significance | .0000 |
| d.f. | 80 |

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 52 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการเข้าถึง
 สื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)

| ระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|--|--------------------------------------|-------|
| ทุกวัน | 11,508.90 | (266) |
| 3 - 4 ครั้งต่ออาทิตย์ | 8,599.71 | (114) |
| อาทิตย์ละครั้ง | 5,494.70 | (12) |
| นาน ๆ อ่านสักครั้ง | 7,193.01 | (326) |
| ไม่เคยอ่านเลย | 6,046.75 | (63) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,749.73 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,931.17 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 781 | |
| χ^2 Statistic | 127.292 | |
| Significance | .0000 | |
| d.f. | 64 | |

ตารางที่ 53 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์)

| ระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|--|--------------------------------------|-------|
| ทุกวัน | 8,734.12 | (633) |
| 3 - 4 ครั้งต่ออาทิตย์ | 8,526.59 | (83) |
| อาทิตย์ละครั้ง | 6,021.50 | (18) |
| นาน ๆ ดูและฟังสักครั้ง | 7,005.39 | (134) |
| ไม่เคยดูและฟังเลย | 5,799.56 | (34) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,293.46 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,578.98 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 902 | |
| χ^2 Statistic | 125.907 | |
| Significance | .0000 | |
| d.f. | 64 | |

ตารางที่ 54 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนเข้ามาอยู่
กรุงเทพมหานคร

| ถิ่นที่อยู่อาศัยก่อน เข้ามาอยู่กรุงเทพมหานคร | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|--|--------------------------------------|-------|
| เขตเทศบาล | 8,472.51 | (200) |
| นอกเขตเทศบาล | 7,183.36 | (271) |
| ไม่เคยอาศัยอยู่นอกกรุงเทพมหานคร | 8,908.66 | (423) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,288.09 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) | 7,595.41 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 894 | |
| χ^2 Statistic | 38.864 | |
| Significance | .1880 | |
| d.f. | 32 | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 55 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามศาสนาของมารดา

| ศาสนาของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) | |
|----------------------------|--------------------------------------|-------|
| พุทธ | 8,317.06 | (849) |
| อิสลาม | 6,259.42 | (26) |
| ขงจื้อ | 4,022.06 | (16) |
| คาทอลิก หรือโปรเตสแตนท์ | 14,710.71 | (14) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,280.92 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,570.14 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 905 | |
| χ^2 Statistic | 70.605 | |
| Significance | .0185 | |
| d.f. | 48 | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

..ตารางที่ 56 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอาชีพของมารดา

| อาชีพของมารดา | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร (บาท) (A) |
|---|-----------------------------------|
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ | |
| นักบริหาร ผู้จัดการ | 18,025.34 (30) |
| เสมียนพนักงาน | 14,195.74 (49) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า | 8,023.55 (199) |
| เกษตรกร | 7,599.07 (26) |
| ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง และการคมนาคม | 7,854.84 (99) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร | 6,693.38 (269) |
| ข้าราชการ | 17,269.33 (8) |
| ทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง | 7,829.49 (216) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,301.43 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,604.51 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 896 |
| χ^2 Statistic | 199.015 |
| Significance | .0000 |
| d.f. | 112 |

ตารางที่ 57 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามอาชีพของสามี

| อาชีพของสามี | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|--|--------------------------------------|
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ | |
| นักบริหาร ผู้จัดการ | 14,565.84 (59) |
| เสมียนพนักงาน | 11,726.05 (54) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า | 9,108.46 (183) |
| เกษตรกร | 5,068.18 (11) |
| ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง | |
| และการคมนาคม | 6,986.34 (135) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในครัวผลิตและกรรมกร | 6,599.55 (329) |
| บริการ | 7,480.10 (49) |
| ข้าราชการ | 12,748.95 (23) |
| ทหารไม่ระบยศ | 10,288.87 (14) |
| ทำงานบ้านโดยไม่ได้รับค่าจ้าง | * (2) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 8,316.78 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,656.83 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 859 |
| χ^2 Statistic | 235.456 |
| Significance | .0000 |
| d.f. | 144 |

ตารางที่ 58 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของมารดา/ปี (บาท)

| รายได้ของมารดา/ปี (บาท) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|----------------------------|--------------------------------------|
| -9,999 | 6,504.05 (138) |
| 10,000-39,999 | 10,024.12 (163) |
| 40,000-59,999 | 16,390.00 (15) |
| 60,000-79,999 | 25,597.55 (7) |
| 80,000-99,999 | * (2) |
| 100,000- | * (4) |
| \bar{x} 18,501.52 | 9,495.17 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 8,713.99 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 329 |
| χ^2 Statistic | 139.810 |
| Significance | .0000 |
| d.f. | 75 |

ตารางที่ 59 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของบิดา/ปี (บาท)

| รายได้ของบิดา/ปี (บาท) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) (A) |
|----------------------------|--------------------------------------|
| - 9,999 | 6,510.07 (47) |
| 10,000 - 39,999 | 7,169.30 (602) |
| 40,000 - 59,999 | 13,990.95 (56) |
| 60,000 - 79,999 | 14,421.78 (33) |
| 80,000 - 99,999 | 14,753.71 (15) |
| 100,000 - | 19,967.22 (13) |
| \bar{X} 27,633.94 | 8,305.72 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,480.06 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 766 |
| χ^2 Statistic | 207.131 |
| Significance | .0000 |
| d.f. | 75 |

ตารางที่ 60 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเกี่ยวกับบุตร/ปี/คน จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน/ปี (บาท)

| รายได้ครัวเรือน/ปี (บาท) | ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร/คน (บาท) | ร้อยละของรายได้ |
|-----------------------------|----------------------------------|-----------------|
| - 9,999 | 5,777.33 (52) | |
| 10,000 - 39,999 | 6,876.88 (566) | |
| 40,000 - 59,999 | 9,526.64 (91) | |
| 60,000 - 79,999 | 10,483.92 (39) | |
| 80,000 - 99,999 | 18,512.07 (25) | |
| 100,000 + | 20,437.14 (39) | |
| \bar{X} 39,166.40 | 8,300.37 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 7,534.29 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 816 | |
| χ^2 Statistic | 285.246 | |
| Significance | .0000 | |
| d.f. | 75 | |

ตารางที่ 61 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอายุของมารดา

| อายุของมารดา (ปี) | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_i) |
|----------------------------|---------------------------------|
| 15 - 19 | 8,950 (8) |
| 20 - 24 | 12,182 (51) |
| 25 - 29 | 10,176.93 (75) |
| 30 - 34 | 8,758.41 (44) |
| 35 - 39 | 8,418.75 (32) |
| 40 - 44 | 4,365.00 (14) |
| 45 + | 4,944.00 (5) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,592.93 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,258.83 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 229 |
| χ^2 Statistic | 35.96596 |
| Significance | 0.0553 |
| d.f. | 24 |

ตารางที่ 62 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามสถานภาพสมรส
ของมารดา

| สถานภาพสมรสของมารดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|----------------------------|---------------------------------|
| สมรส | 9,686.36 (220) |
| หม้าย - หย่า | 6,781.67 (12) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,536.12 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,200.76 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 232 |
| χ^2 Statistic | 2.18139 |
| Significance | 0.7024 |
| d.f. | 4 |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 63 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตรจำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิต
อยู่ในปัจจุบัน

| จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน (คน) | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_i) |
|--|---------------------------------|
| 0 - 2 | 11,135.07 (144) |
| 3 - 4 | 7,412.88 (52) |
| 5 - 6 | 6,818.40 (25) |
| 7 - 8 | 6,833.33 (6) |
| 9 + | 2,400.00 (5) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,536.12 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,200.76 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 232 |
| χ^2 Statistic | 17.19249 |
| Significance | 0.3732 |
| d.f. | 16 |

ตารางที่ 64 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระยะเวลาการสมรสของมารดา

| ระยะเวลาการสมรสของมารดา (ปี) | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|------------------------------|---------------------------------|
| 5 | 11,728.39 (87) |
| 5 - 9 | 10,184.72 (72) |
| 10 - 14 | 6,936.31 (38) |
| 15 - 19 | 6,387.86 (14) |
| 20 - 24 | 5,320.00 (10) |
| 25 | 2,720.00 (6) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,586.78 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,282.61 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 227 |
| χ^2 Statistic | 43.20905 |
| Significance | 0.0019 |
| d.f. | 20 |

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 65 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการศึกษา
ของมารดา

| ระดับการศึกษาของมารดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) | (A ₄) |
|----------------------------------|-----------------------|-------------------|
| ไม่ได้รับการศึกษา | 4,634.28 | (35) |
| ประถม 1- ประถม 3 | 5,010.55 | (18) |
| ประถม 4 | 8,832.56 | (121) |
| ประถม 5 - ประถม 7 | 8,884.37 | (16) |
| มัธยมศึกษา 1 - 5 และระดับวิชาชีพ | 17,245.45 | (33) |
| ระดับปริญญา | 21,250.00 | (8) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,564.42 | |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,216.77 | |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 231 | |
| χ^2 Statistic | 60.06343 | |
| Significance | 0.0000 | |
| d.f. | 20 | |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 66 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการศึกษา
ของบิดา

| ระดับการศึกษาของบิดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|-----------------------------|---------------------------------|
| ไม่ได้รับการศึกษา | 4,395.88 (17) |
| ประถม 1 - ประถม 3 | 6,004.00 (5) |
| ประถม 4 | 7,108.88 (98) |
| ประถม 5 - ประถม 7 | 8,598.15 (27) |
| มัธยม 1- มัธยม 5 และวิชาชีพ | 12,786.98 (53) |
| ระดับปริญญา | 20,077.78 (18) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,507.71 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,320.70 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 218 |
| χ^2 Statistic | 53.81796 |
| Significance | 0.0001 |
| d.f. | 20 |

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 67 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการเข้าถึง
สื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์)

| ระดับการเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การอ่านหนังสือพิมพ์) | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|--|---------------------------------|
| ทุกวัน | 14,921.64 (67) |
| สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง | 9,520.00 (31) |
| สัปดาห์ละครั้ง | * (2) |
| ไม่ค่อยอ่านม นานๆ อ่านครั้ง | 7,294.05 (79) |
| ไม่ได้อ่าน | 7,732.38 (21) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 10,265.40 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,801.00 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 200 |
| χ^2 Statistic | 26.71710 |
| Significance | 0.0447 |
| d.f. | 16 |

ตารางที่ 68 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามระดับการเข้าถึง
 สื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุ หรือดูโทรทัศน์)

| การเข้าถึงสื่อสารมวลชนของมารดา (การฟังวิทยุหรือโทรทัศน์) | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|---|---------------------------------|
| ทุกวัน | 10,307.82 (165) |
| สัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง | 8,818.18 (22) |
| สัปดาห์ละครั้ง | 8,320.00 (5) |
| ไม่ค่อยได้ดู, นานๆ ครั้ง | 5,823.87 (31) |
| ไม่ได้ดูเลย | 11,756.25 (8) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,571.34 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,212.20 |
| จำนวนตัวอย่าง (n) | 231 |
| χ^2 Statistic | 17.67186 |
| Significance | 0.3435 |
| d.f. | 16 |

ตารางที่ 69 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมากรุงเทพมหานครของมารดา

| ถิ่นที่อยู่อาศัยก่อนย้ายมากรุงเทพมหานครของมารดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (Δ_4) |
|---|--------------------------------------|
| ในเขตเทศบาล | 8,645.40 (63) |
| นอกเขตเทศบาล | 8,328.15 (66) |
| ไม่เคยอาศัยอยู่นอกกรุงเทพมหานคร | 10,908.31 (101) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,546.00 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,244.02 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 230 |
| χ^2 Statistic | 7.19354 |
| Significance | 0.5139 |
| d.f. | 2 |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 70 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามศาสนาของมารดา

| ศาสนาของมารดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|----------------------------|---------------------------------|
| พุทธ | 9,785.69 (218) |
| อิสลาม | 6,757.14 (7) |
| ขงจื้อ | 3,360.00 (5) |
| คาทอลิก - โปรเตสแตนท์ | * (2) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,536.12 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,200.76 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 232 |
| χ^2 Statistic | 15.48598 |
| Significance | 0.2159 |
| d.f. | 12 |

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 71 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอาชีพของมารดา

| อาชีพของมารดา | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|---|---------------------------------|
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ | |
| นักบริหาร ผู้จัดการ | 13,885.71 (7) |
| เสมียนพนักงาน | 12,842.31 (13) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า | 10,199.81 (52) |
| เกษตรกร ชาวประมง | * (2) |
| ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง และการคมนาคม | 12,697.37 (38) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร | 7,406.16 (112) |
| ข้าราชการ | * (3) |
| ชั้ยบ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานให้ ครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง | * (3) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,564.26 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,237.59 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 230 |
| χ^2 Statistic | 44.27325 |
| Significance | 0.0261 |
| d.f. | 28 |

ตารางที่ 72 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามอาชีพของสามี

| อาชีพของสามี | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|---|---------------------------------|
| ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักรัฐประศาสนศาสตร์ | |
| นักบริหาร ผู้จัดการ | 18,213.33 (15) |
| เสมียนพนักงาน | 12,168.13 (16) |
| ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้า | 9,004.62 (26) |
| เกษตรกร ชาวประมง ฯลฯ | * (2) |
| ผู้ปฏิบัติงานอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง และการคมนาคม | 8,746.92 (39) |
| ช่าง ผู้ปฏิบัติงานในการผลิตและกรรมกร | 7,748.13 (91) |
| พนักงานบริการ | 6,875.26 (19) |
| ข้าราชการ | 29,040.00 (5) |
| ทหาร | 12,980.00 (5) |
| อยู่บ้านเฉย ๆ และผู้ทำงานให้ครอบครัว | * (1) |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 9,669.18 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 11,351.88 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 219 |
| χ^2 Statistic | 50.54422 |
| Significance | 0.0546 |
| d.f. | 36 |

ตารางที่ 73 ค่าเสียโอกาสโดยเฉลี่ยต่อปีที่เกิดจากการมีบุตร จำแนกตามรายได้ของมารดา

| รายได้ของมารดาต่อปี | ค่าเสียโอกาส/ปี (บาท) (A_4) |
|----------------------------|---------------------------------|
| 00001 - 09,999 | 4,238.03 (56) |
| 10,000 - 39,999 | 8,809.53 (43) |
| 40,000 - 59,999 | 22,000.00 (3) |
| 60,000 - 79,999 | - |
| 80,000 - 99,999 | - |
| 100,000 + | - |
| ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) | 6,687.64 |
| ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) | 6,591.69 |
| จำนวนตัวอย่าง (N) | 102 |
| χ^2 Statistic | 23.57695 |
| Significance | 0.0027 |
| d.f. | 8 |

List of Research Reports under the Population and Development Programme

- No. 1 Nuptiality Patterns: Problems and Policy.
- No. 2 Factors Associated with Regional Fertility Differentials.
- No. 3 Cost of Children in Bangkok Metropolis : A Case Study Analysis.
- No. 4 Impact of Female Labor Force Participation on Fertility of Thai Women.
- No. 5 Muslim-Buddhist Fertility Differentials.
- No. 6 Socio-Economic Factors Affecting Fertility in Thailand : A Comparison between Farming and Fishing Villages.
- No. 7 Fertility Trend in Bangkok Metropolitan Slums; A Case Study in Two Specific Slum Communities.
- No. 8 Evaluation of Family Planning Program Impact with Computer Models.
- No. 9 A Feasibility Study of Reducing the Population Growth Rate of Thailand to 1.5 Per Cent per annum by the End of the Fifth Five-Year Plan.
- No. 10 The Role of Mass Media in Disseminating Knowledge on Population.
- No. 11 Knowledge and Attitude Concerning Abortion Practice in Urban and Rural Areas in Thailand.
- No. 12 Knowledge, Attitude and Practice in Family Planning and Desired Family Size of Thai Women.
- No. 13 The Use of Incentive and Disincentive in the Context of Fertility.
- No. 14 Low Order Center Role in Regional Development.
- No. 15 Migration into Bangkok.
- No. 16 Population and Urban Development: A Study to Revise the Definition of Urbanization Places in Thailand.
- No. 17 Settlement and Land Use in the Four Southern-Most Provinces.
- No. 18 Urbanization, Migration, and Spatial Policy in Korat.
- No. 19 Manpower Requirements Projections for the Population and Development Planning of Thailand during the Fifth Five-Year Plan, 1982-1986.
- No. 20 Impact of Integrated Development Strategies in Rural Poverty Pockets : A Case Study in Huai Bang Sai Area.
- No. 21 Characteristics of the Landless Farmers in Thailand.
- No. 22 Bibliography on Demography of Thailand up to 1979.

รายงานการวิจัยภายใต้โครงการประชากรกับการพัฒนา

1. การวางแผนครอบครัว : ปัญหาและนโยบาย
2. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความแตกต่างภาวะเจริญพันธุ์ระดับภาค
3. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตรในเขตกรุงเทพมหานคร
4. ผลกระทบของการทำงานของสตรีต่อภาวะเจริญพันธุ์
5. อิทธิพลของศาสนาต่อภาวะเจริญพันธุ์
6. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชาวนาชาวไร่และชาวประมง
7. ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในแหล่งเสื่อมโทรมกรุงเทพมหานคร : ศึกษาเฉพาะแหล่งเสื่อมโทรมหมู่บ้านสนามกม 2 บางเขน และคลองเตย
8. การใช้โมเดลโปรแกรมในการประเมินผลโครงการวางแผนครอบครัว
9. A Feasibility Study of Reducing the Population Growth Rate of Thailand to 1.5 Per Cent per annum by the End of the Fifth Five-Year Plan
10. บทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ความรู้ทางประชากรในประเทศไทย
11. ความรู้ ที่ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติในด้านการทำงานในเขตเมืองและเขตชนบทประเทศไทย
12. ความรู้ ที่ทัศนคติ และการปฏิบัติในด้านการทำงานแผนครอบครัวและขนาดครอบครัวที่ปรารถนาของสตรีไทย
13. การแก้ปัญหาภาวะเจริญพันธุ์โดยใช้วิธีการไร้อิงจูงใจ
14. โครงการศึกษาวิเคราะห์ระบบชุมชนสำคัญองในการพัฒนาภาค
15. การย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร
16. ประชากรกับการพัฒนาของชุมชน : การศึกษาเพื่อหาข้อกำหนดลักษณะเขตชุมชนของประเทศไทย
17. การศึกษาผลกระทบการใช้ที่ดินและการตั้งถิ่นฐานบริเวณสี่จังหวัดภาคใต้

18. วิวัฒนาการด้านการขยายตัวและการย้ายถิ่นของประชากรเมืองในการกำหนดนโยบายพัฒนาเมืองหลัก
19. การวางภาพรวมความต้องการกำลังคนสำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2530)
20. ผลกระทบจากการพัฒนาสมบูรณ์แบบในเขตพื้นที่ด้านอู่ท่าทางเศรษฐกิจ (ห้วยบางทราย)
21. ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของหมู่บ้านที่ทำกินในประเทศไทย
22. แนวแผนบูรณการด้านประชากรศาสตร์ของประเทศไทย ผลิต - พ.ศ. 2522